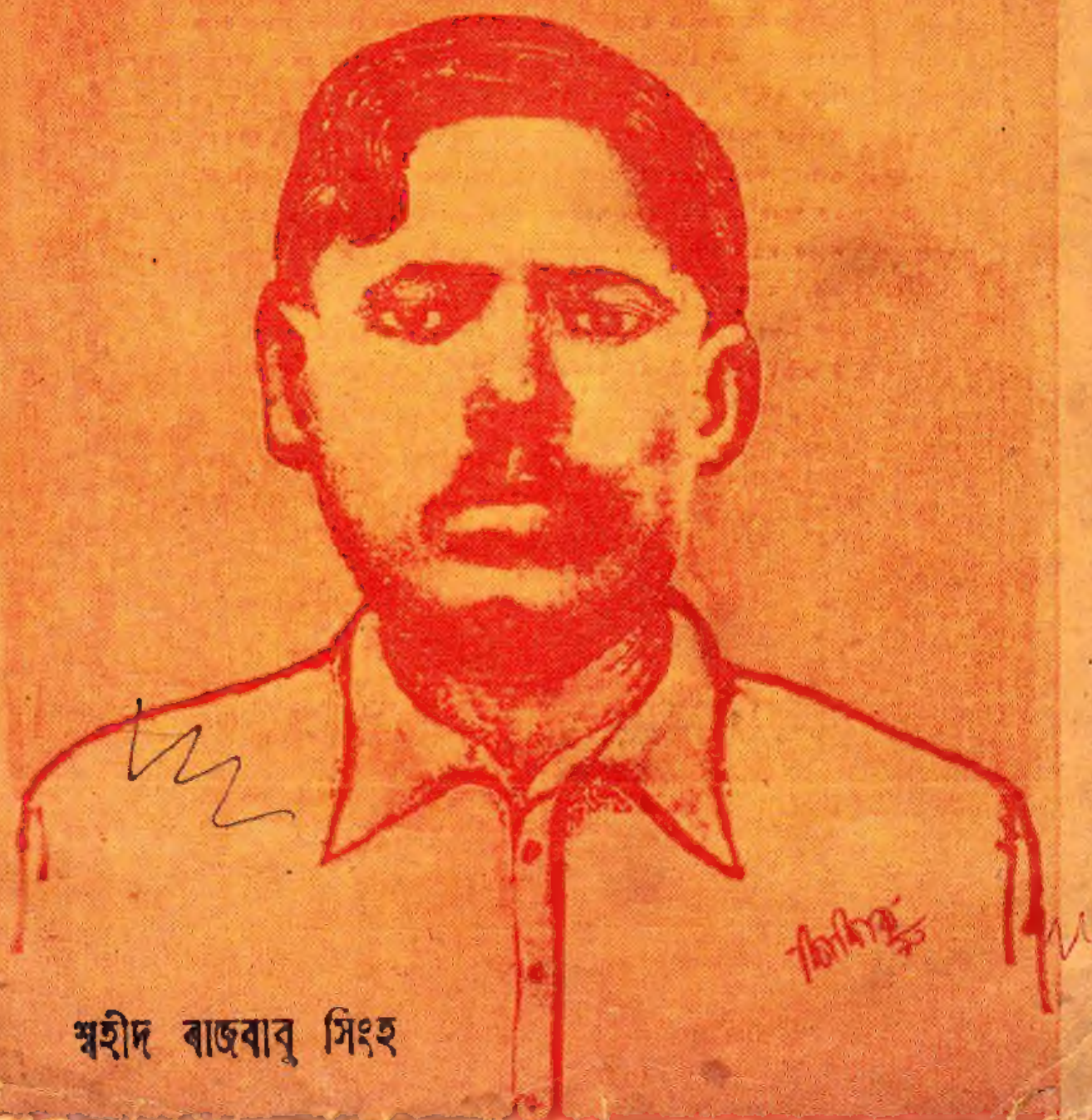

মেডেল

বিশ্বপ্রিয় মণিপুরী তিনিমাসীয়া পত্রিকা

স্বহীদ রাজবাবু সিংহ

অসম চৰকাৰ : আভ্যন্তৰীণ জলপৰিবহন বিভাগ গুৱাহাটী

অসম চৰকাৰৰ অন্তৰ্গত আভ্যন্তৰীণ জল পৰিবহন বিভাগ ক্ৰমান্বয়ে এক বিশেষ বিভাগ হৈ পৰিছে। এই বিভাগে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীত কেইবাটাও প্ৰধান পাৰঘাট নিৰ্ম্মণ কৰাৰ উপৰিও ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু উপ-নদী সমূহত যাত্ৰী আৰু মাণবজ্ঞ সহ বাণিজ্যিক পদ্ধতিৰে পাৰাপাৰ কৰিব পৰা প্ৰাৰম্ভিক ব্যৱস্থা ইতিমধ্যে কৰিছে। ইয়াৰ উপৰিও গুৱাহাটী-উত্তৰ গুৱাহাটী, গুৱাহাটী বজাৰৰ আৰু যোগীঘোপা, গোৱালপাৰা, পঞ্চ-বত্ৰ পাৰঘাটৰ নৈশ খেপৰ ব্যৱস্থাও আছে। এই বিভাগে বাকী নদী আৰু উপনদী সমূহত যাত্ৰী মাণবজ্ঞ পাৰাপাৰৰ ব্যৱস্থা প্ৰবৰ্ত্তন কৰিবলৈ কাছাৰ জিলাৰ শিলচৰত এটি সন্মণ্ডল স্থাপন কৰিছে।

আলিবাট আৰু বেলৰ পদ্ধতিকৈ সুন্দৰ ভাৱে ভাড়াৰ সন্তীক্ষা নিৰ্ব্বাহত আমি ইতিমধ্যে কাণিজ্যিক সেৱা আগবঢ়াইছো।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীত পাৰ অঞ্চলত সুদক্ষতা আৰু মিতাবয়ী ভাৱে জাহাজেৰে পাৰাপাৰ কৰিবলৈ হলে, অনুগ্ৰহ কৰি মুখ্য কাৰ্যালয় বা সন্মণ্ডল অথবা উপসন্মণ্ডলৰ গুৱাহাটী, ডিব্ৰুগড় যোৰহাট আৰু গোৱালপাৰা বাণিজ্য বিহাৰৰ ওচৰত যোগাযোগ কৰক।

(অসম চৰকাৰৰ আভ্যন্তৰীণ জলপৰিবহন বিভাগৰ সঞ্চালকৰ
দ্বাৰা প্ৰচাৰিত।)

মেণ্ডসেল

(বিশ্বপ্ৰিয়া মণিপুৰী তিনি মাহীয়া
পত্ৰিকা)

ঃ সূচীপত্ৰ :

০ সম্পাদকীয়—	১
০ বহীদ ৰাজবাবুৰ কটো সংগ্ৰহ কিসাণে অছিল—শান্তিকুমাৰ সিংহ	২
০ পুণাত্মক ৰাজবাবু (প্ৰবন্ধ) —যোগেন্দ্ৰলাল সিংহ	৩
০ সম্পাদিকাৰ প্ৰস্তোতৰ	৬
০ জাবোল-জাবোল—দুৰ্গা	৬
০ স্বহীদ আমাৰ (কবিতা) —মুখনা সিংহ	৭
০ পৰলোক নত ৰাজবাবুৰ পুতি (কবিতা)—বলোৰাম সিংহ	৭
০ গদ্যকট (কবিতা) —মুকুণ্ডকুমাৰ সিংহ	৯
০ অমৰ প্ৰেম (কবিতা) —শিবেন্দ্ৰ সিংহ	১০
০ পাণ্ডলী (গল্প) —মনীন্দ্ৰকুমাৰ সিংহ	১১
০ ৰাজবাবু সিং-তি আমাৰ নিঃশিঃ (প্ৰবন্ধ)—দিলস লক্ষীন্দ্ৰ সিংহ	১৫
০ খানি আত্মিক—নামু	১৭
০ ৰাজবাবুৰ আত্ম উপলক্ষে (অনুবাদ) —অজনা সিনহা	১৮
০ ইমা বিশ্বপ্ৰিয়াৰ জন্মদিন (প্ৰবন্ধ) —মুখেন্দ্ৰকুমাৰ সিংহ	২২
০ ইমা-মি-মইলু (প্ৰবন্ধ) শান্তিকুমাৰ সিংহ	২৮
০ স্বৰ্গৰ ৰাজনীতি (নাটক) —ইন্দ্ৰকুমাৰ সিংহ	২৯
মলাট : কীৰ্ত্তিনিৰ সিংহ	

॥ সম্পাদকীয় ॥

ইমাঠাৰ ব্যাকৰণ

ইমাঠাৰ বুজিয়া হাবিঅউ বৌ বেনাসি। ইমাঠাৰে কোনো-গই অবহেলা নাকৰতাৰা। কিন্তু ঐ ইমাঠাৰ উহান জিঙতা কৰিয়া থনাৰ কোনো প্ৰচেষ্টা দেহিয়াবতা? কোনো সাহিত্য পত্ৰিকাখন লুকুৰে ঐহানাত পায়ই দেহিয়াব যে আমাৰ সমাজে দলদলি আছে এহান প্ৰমাণ কৰাত ব্যস্ত অহতাৰা। কোন সমাজে দলদলি নেহ? হাবি। সমাজেউ আছে। ফুটবল ক্ৰিকেট বুলিক দল দুহান থাইতাৰা, ঐহান বুজিয়া কি দলগাহান আৰাক দল আহানৰ চিৰময়? না নাগয়। কিন্তু আমাৰ সমাজে ঐহামৰ ব্যতিক্ৰম। অযুকউগো ঐদলৰ, ঐ গভাব, গতিকে উগৰে ব্যক্তিগত ভাবে বয়কট কৰ, কৰিক ইত্যাদি। কিন্তু প্ৰকৃতপক্ষে চেইতে গেলেগা, দলদলি কৰতাৰাতা কাৰ স্বাৰ্থে, সমাজৰ স্বাৰ্থে নাগই, হয়ত কোনো মানু আগৰ ব্যক্তিগত স্বাৰ্থ, হয়ত ৰাজনৈতিক স্বাৰ্থ অউ থাইতে পাৰে। কিন্তু আমি চানো উচিত আমাৰ সমাজগত স্বাৰ্থ উহান। সমাজৰে মুখে থকা কোনো মানু আগই তাৰ ৰাজনৈতিক স্বাৰ্থ আদায় কৰাণি উচিত নেই বাবো উহান সমৰ্থন যোগাহান নাগয়। আজি বছৰ ৪০ অগা যাবগা ইমা-ঠাৰহান প্ৰচলনৰ আন্দোলন কৰাণিব। তাৰত সৰকাৰ ঠাৰহান স্বীকৃতি দিল, কিন্তু আসাম সৰকাৰ প্ৰচলন কৰতেগা মণিপুৰ সৰকাৰৰ প্ৰতিবাদে প্ৰচলন কৰাণি নুৰাহিয়া আছে। বিঃস হাৰ্জ ইউনিয়নে ঐতিহাসিক আন্দোলন স্থিতি কৰিয়া বিতাৰাগ্য।

কিন্তু প্ৰশ্নহান অসেতা, আন্দোলনৰকা আন্দোলন কি আমাৰ লক্ষ্য? সমাজৰ ভিতৰে গ্ৰতামতৰ অনৈক্য থাব থাইতে, কিন্তু ঠাৰ এহান প্ৰচলনৰ আগে আমাৰতা মেহান কৰনীয় উহান কি নেয়েছে? কতগোই হু বৰ্ণ, কতগোই মাগধী, কতগোই শৌৰসেনী আদি। হিমালয়গো হাতে হাতে সেচে যাবগা, কিন্তু আমাৰ গিৰি গিথানিচে সেচানি নেহ। কত মানুয়ে বৌমেজিয়া সৰ্ব-সন্মতি 'ব্যাকৰণ' আহান প্ৰনয়ন কৰাণিব অনুৰোধ কৰিয়াই আসি, আৰ কতগো আহানে আমাৰ জাতৰ ইতিহাস আহান

জেওকবানিবকা সমাজহিতকামী উত্তাবে অনুবোধ থয়া যিতাৰাগ।
কিন্তু কোনগই তাৰ কথাছনেৰ? কতগো আহানে নিজৰ লকেই
গোৱৰ গৌৰবলো আহি, সাধাৰণ মানুহে এবুজো পেয়া মাতে
নুৰাৰতাৰা তানু এতা কোনতা? জানী মানু বিকুপ্ৰিয়া মণিপুৰী
সমাজে এবুজো আহি। ঔ গিবক গাহিৰে জানী বুলতাওহ
যদি তানুৰ জীৱদশাত সাধাৰণ মানুৰকা লিপিবদ্ধ কৰিয়া যিতা-
ৰাগ। বিকুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ জাতীয় ইতিহাস। তানুৰ পৰবৰ্তী বংশধৰ
উত্তাৰ পৰিচয়হান ঔ জানীমানু দৌআনাৰ পিছেদে বিলুপ্ত নাক।
ঔ জানীমানু উত্তাবে সাধাৰণ মানুৰ হেইচাহান বিকুপ্ৰিয়া
মণিপুৰীৰ ইতিহাস, তথা সাহিত্যৰ পথগোত আগ বাঢ়াদেনাৰ
সৰ্বসন্মত ব্যাকৰণ আহান জেওকবাং ভবিষ্যত সূনাগৰিক
নি:বি:ম: স্টুডেণ্টস ইউনিয়নবে উ এ বা প বে কাৰ্য্যপছা নেনাৰ হেইচা
খাৰ, লগে নিখিল বিকুপ্ৰিয়া মণিপুৰী মহাসভাৰ সাহিত্য পৰিষদে
এ বাপাৰে — যথেষ্ট নেতৃত্ব নিতাইগা আশা থাইল। ++

শ্বহীদ ৰাজবাবুৰ ফটো সংগ্ৰহ কিসাদে অছিল

আমাৰ মানুৰ অনেক খাৰণা আসিল যে মানুৰ ফটো তুলিয়া থৈলে মানু উগোৰ আত্মা উগো শান্তি
নাগাৰ বাবো মানুউগো মৰাণিৰ লগে লগে ফটো কুড়ী পেয়াউ ছিড়িয়া পানীত বেলাদেছিল। কিন্তু যুগৰ
পৰিবৰ্ত্তন বাবো অন্যান্য সমাজৰ লগে ভাল মিলেইভেগা দেহিয়াৰ যে ডাঙৰ মহাপুৰুষৰ ফটো পূজা কৰতাৰ।
আমাৰ সমাজে মহাপুৰুষৰ ভিতৰে শ্ৰীশ্ৰীসাধুঠাকুৰ ভুবনেশ্বৰ বাবাৰ ছবিহীন পূজা কৰিয়াৰ। এ সম্পৰ্কে
আমাৰ সমাজে এটা কাহ্নে আগভাগ লনাত হাটুঘাট নিবাসী (বৰ্ত্তমানে গুৱাহাটী) শ্ৰীযোগেন্দ্ৰ লাল সিংহ গিবকৰ
অবদান উহান সমাজে থাকাত জানিয়াৰ।

শ্বহীদ ৰাজবাবুৰ ফটো এহান সংগ্ৰহ কৰানিত শ্ৰেয়স্বী দাদা গিবক শ্ৰীযোগেন্দ্ৰলাল (সাধুদা) ৰাঙ
মেডসেল কৰ্ত্তৃপক্ষ কৃতজ্ঞ। এমাদে দুখপ্ৰাপ্য ফটো এহান সাধুদাদাৰ সংগ্ৰহে আসিল বুলিয়াই শ্বহীদ ৰাজবাবুৰে
সমাজৰ লগে পৰিচয় কৰে দেনাৰ সুৰোগ মেডসেলে গেলো। এ ফটো এহান সংগ্ৰহ কৰে ছিলতাই আকিত
পুণ্ড ৩৩ বছৰ আগে। ঔ সমস্ৰত আমাৰ জাতীয় চেতনা অহানৰ সুৰ্ণ যুগ অহান আসিল। ঔ সেইত ৮ৰাজ
বাবু গিবকৰ ফটো এহান বৰীষ কালচান্দ সিংহ (দুখপাতিৰ নিবাসী) গিবকে ৰাজবাবু গিবক জীৱিত থাঠতে
আকিতা থমিল। বৰীষ কালচান্দ সিংহ শিলচৰ গভৰ্ণমেণ্ট হাইস্কুলৰ ড্ৰইং শিকক আসিল। ঔ গিবকৰ পুত্ৰক
শ্ৰীনীলকমল সিংহ (তাও কলিকতাৰ আৰ্ট কলে পাকবেসিল)। গিবকৰাঙতো ৮ৰাজবাবুৰ ফটোৰ সন্ধান সাধুদাই
পাৰ। ঔ ফটো উহান সংগ্ৰহ কৰাৰ পিছেদে শিলঙে পুলিচ বাজাৰে উহানাত ডেভেলাপ কৰিয়া ফটো হঙকবানি
অসে বাবো ঔপেইত শ্বহীদ ৰাজবাবুৰ জন্মতিথি বা মৃত্যু তিথিত ফটো ব্যবহাৰ অৰ।

এমাদে দুখপ্ৰাপ্য ফটো এহান সংগ্ৰহ কৰিয়া থছিল বুলিয়া আজি আমি শ্বহীদ ৰাজবাবু অৱসৰগো:দেহে পাৰিয়াৰ।

ঔ ফটো উহানত শ্বহীদ বৰ্ত্তীৰ শিলিৰ সিংহ গিবকে বুকগোৰ ছবিহান আকেদেনাত শিলিৰ সিংহ
গিবকৰাঙত মেডসেল কৰ্ত্তৃপক্ষ কৃতজ্ঞ।
—শান্তি কুমাৰ সিংহ

পুণ্যশ্লোক ৰাজবাবু

যোগেন্দ্ৰনাথ সিংহ

আমাৰ ডাঙৰ পুণ্যতিথিহান অইলতাই ৮৭ বছৰ আগে (১৯০৫) ইংৰাজীৰ ২৩ আগৰৈ পুণ্য-শ্লোক ৰাজবাবু আমাৰ হাদিত আহেছিলতা সমাজ এহানৰ সমৃদ্ধিকৰা, উন্নতিৰকা। আজি আমাৰ সমাজে পুণ্যশ্লোক ৰাজবাবুৰ নাওহান তেৰাগৰ সাদে জীৱকেয়া আছে। সমাজৰকা দেশৰকা তাৰ আত্মদান হুদা আমাৰ সমাজে নাগই, আৰ আৰ সমাজেউ দুৰ্ভত। আমাৰ হাদিত, তাৰ নাও এহাম হুনাৰ আশৰে' ইকৰা থাইতই। তাৰ কথা নিংশিং অইলে হাদিগ ফাটৰ। আজি তা মৰিয়াও আমাৰ হাদিত, আমাৰ অয়া আছে। হাদিহাদিত আমাৰ হাদিত তা তেৰাগৰ সাদে জীৱকেয়া যাবগা মাতেদিয়া যাবগা-মোৰ নুংগিৰা কেইবুনি উঠো জাগো চেই তোমাৰ কৃষ্টিহান তোমাৰ সভ্যতাহান—আগ বাঢ়—।

আমাৰ সমাজ শিল্পকলাত নাছা এনাও হানিব গজে হুদা জাৰতবয়ে' নাগই সাড়া দুনিয়াত ডাঙৰ কামআহান দখল কৰিয়া আছে। আমাৰ নাছা এতা দেহিয়া আজি সাৰাবিশ্ব মুখ অয়া আহি, মাততাৰা এনাদে—টেঙাৰাৰ হাদিত, হুকাং দেশ আহান কিসাদে এনা নাছাৰ শিখৰে গেল-গাতা? হুদা এনানাহা নাগই সভ্যতা, কৃষ্টি যাবো শৌৰ্য্যবীৰ্য্যোউ। খালকৰিয়া নুংগাং অইতাৰা মহাভাৰতৰ বীৰপ্ৰেষ্ঠ অৰ্জুনেউতে এপেই আমাৰ মহাবীৰ বৰ্ণবাহন বাও মূৰগ নুঙেইয়া গেলগা।

বুধিষ্ঠিৰব অনুৰোধ থইলইসতে আমাৰ বঙ্গমে, ভাৰত সমাট অনা পাবেছিলনাই। এতাহাৰি ঐশ্বৰ্য্য থাইতেগাহে মণিপূৰ মহাভাৰতৰ যুগেত আৰ্য্যসভাতালো অজিঅউ ভাৰতৰ মুণ্ডৰ দোয়াৰ জল জল কৰিয়া আছে।

এহানতে অতীত। এঅতীতৰ ঐশ্বৰ্য্যৰ ডাঙা-ৰাগো দিনে দিনে ক্ষয় অইয়া গেলগা। ইতি-হাসৰ উত্থান পতন কত পটপৰিবৰ্তন। শত্ৰুৰ আক্ৰমণে আমি হাকি হৰদুয়াৰ বেলেয়া আইগাও। দলেদলে কাছাড়ে সিলেটে ঘৰ বাধানি অকৰলাং। কালে কালে আমাৰ হাদিত জাগৰণ দেহা দিল। অতীতৰ কথা নিংশিং অইলা আমাৰ মানুহে। মণিপূৰৰ পুৰাণা গভাতা, কৃষ্টি, ঠাৰহান। চেতনা জাগ্ৰত অইল। আমাৰ হাদিত কণধাৰ নিকুন্না সুবৰ্ণ যুগহান হাবিবাৰাদে। শ্ৰীশ্ৰীভুবনেশ্বৰ সাধু ঠাকুৰ, জগদানন্দ বেদান্তবৰ, মানিকচান্দ, সড়-কৰাৰা, গোবিন্দ দাস, ছেচন্দ্ৰজিত, অৰ্জুন সিংহ, তনুৰাব কৃষ্ণকুমাৰ, মহেন্দ্ৰ গীতিস্বামী সমৰজিৎ, হৰিদাস, ৰাজবাবু, ফাৰ্গুসন মাদ্ৰিক বাবু, সেনা ৰিক লৈখমসেনা, কুঞ্জলাল, বিপিন আৰতাউ কততা সখীমহাৰথীৰ জোয়াৰ উঠিল, চেউ আহিল সমাজৰ এবদেহ হৌবাৰা। কোনাৰ কোনাৰ অয়া গেলগা। আৰচেতনা আহিল, ঘূম ভাগিল। আহি মুজুৰিয়া হাকি উবাণি অকৰগা, গনজাগৰণ দেহাদিল আমাৰ হাদিত। হাতে হাতে এবাে গনজাগৰণৰ প্ৰানকেন্দ্ৰ অয়া উঠিলতাই

তাৰাপুৰে শিলচৰ শহৰে। জাতিৰ গন্যমান্য
গিৰিগিথানী হাকিব সমাগম প্ৰধানত তাৰাপুৰেই
অসিল। এতা হাকিব উদ্যমে প্ৰচেষ্টাত প্ৰতি-
ষ্ঠিত অইল আমাৰ জাতীয় প্ৰতিষ্ঠান সুৰমা ভেলী
মণিপুৰী এসোসিয়েসন ১৯৩২ ইংৰেজীত। প্ৰকাশ
অইল জাতিৰ মুখপত্ৰ। সমাজৰ ভিত্তি ধৰা অইল।
আবতাৰ হাদিত আমাৰ মানহান বাড়িল। হাৰ-
পেইলা এ ক্ষয়িত জাতহান বাৰো উঠলা, আকতা
অইলা এতাৰে হেলা কৰিলতা নাগই।

এসাদে গনজাগৰণৰ যুগ উহানাত হঠাৎ
আমাৰ জাতিৰ গজে ডাঙৰ পৰীক্ষা আহান
আহিল। আসাম ফ্ৰেণ্ডচাইপ কমিটিৰ সেক্ৰেটাৰীৰ
১৯৩২ ইংৰেজীৰ ২১ শে মাৰ্চ মাহাৰ জুৰী
নোটিশ আহানাৎ আমাৰে অসিদ্ধিত পাকৰতা
জাতিৰ প্ৰণীতুত কৰলা। আমাৰ হাদিত প্ৰবল
প্ৰতিক্ৰিয়া দেখা দিল।

সুৰমাভেলী মণিপুৰী এসোসিয়েসনৰ সভা
আহান ডাকলা ১৯৩২ ইংৰেজীৰ ২৫ শে সেপ্টে-
ম্বৰ ১ ৰাজিত অম্বিকাপুৰে জগদানন্দ বেদান্ত-
তীৰ্থ গিৰকৰ ঘৰে। আসাম সংস্কৃত এসোসি-
য়েসনৰ মেম্বাৰ প্ৰদ্বৈয় "হেমচন্দ্ৰ ৰাজকুমাৰ
বিদ্যানিধি, "মানিকচান্দ, গিৰিশচন্দ্ৰ বাৰো জগ-
দানন্দ বেদান্তবল্ল প্ৰমুখজাতীয় নেতা অধ্যক্ষনা
সমিতিৰ সভা আছিল। সভাহানৰ আলোচ্য
বিষয় আছিলতাই সবকাৰবাং প্ৰমান কৰানি মণি-
পুৰী জাতি, আৰ্য্যজাতি, পাৰ্বত্য জাতি নাগই।
নামান আলোচনাৰ পিছেদে আমাৰ প্ৰদ্বৈয় পুণ্য-
শ্লোক "ৰাজবাবুয়ে তাৰ যুগান্তকাৰী ঐতিহাসিক
তথা সম্বলিত প্ৰস্তাবহান আনল। প্ৰমান কৰে-
দিল হাকিব মুণ্ডে আমি আৰ্য্য, আমাৰ কৃষ্টি
সভ্যতা মহাত্মাৰতৰ যুগেন্দ্ৰ জনক কৰিয়া আছে।
আমাৰে পাৰ্বত্য জাতিৰ হাদিত বৰানিহান
মুৰ্খামিহান। তা মাতেদিল, আমাৰ বিষ্ণুপ্ৰিয়া
মণিপুৰী জাতিৰ ঠাৰহান সংস্কৃতেত উৎপন্ন বাৰো
মণিপুৰৰ আদি অধিবাসী অইলপাতাউ আনাৰ

জাতএহান। মিঃ ডেলটনৰ কথাত এবে জাতহান
পশ্চিমভাৰতৰ বাৰো প্ৰাচীন কবিৰ সুপৰিচিত
এতা ভাৰতীয় আৰ্য্যপ্ৰণীতুত। এতাৰে পৰাজিত
কৰিয়া ১৪৩২ খৃষ্টাব্দে মণিপুৰৰ বৰ্তমান মৈতৈৰ
ৰাজত্ব প্ৰতিষ্ঠিত আছে বাৰো এতাৰ সভ্যতা
কৃষ্টি অনুকৰণ কৰেছি। সমৰণাতীত কালত
এবে আদি মণিপুৰী জাত এহান বিষ্ণুপ্ৰিয়া
কৰিয়া আইতাৰা বাৰো বিষ্ণুপুৰে ৰাজধানী
আছিল বুলিয়া এতাৰে বিষ্ণুপুৰীয়া বা বিষ্ণুপ্ৰিয়া
বুলিয়াউ মাততাৰা। ৭৭৭ খৃষ্টাব্দেত পণ্ড ৰাজাৰ
শৈয়ক সামন্তফাৰ মণিপুৰেই মৈৰাং এ গেহিলনা
ওতাৰ বহুত আগে মণিপুৰী তথা বিষ্ণুপ্ৰিয়ায়
হিন্দুধৰ্মাবলম্বী আহিলা বাৰো বিষ্ণুপুৰী কৰলা
বুলিয়া প্ৰমান আছে। আবতাও বহুত তথ্যল
তা হাকিবমুণ্ড আমাৰে আৰ্য্য বংশজ মণিপুৰৰ
আদিম জাতি প্ৰমান কৰেদিল।

সবকাৰে এ তথ্যহান স্বীকাৰ কৰানিত বাধ্য
অইল। আমাৰ জাত এহান সসন্মানে প্ৰতিষ্ঠিত
অইল "ৰাজবাবুৰ কীৰ্তিত। এতা আজি আমাৰ
হাদিত নেই কিন্তু তাৰ অক্ষয়কীৰ্তী আছে আমাৰ
হাদিত। আজি হাকিবয়ে স্বীকাৰ কৰতাৰা মণি-
পুৰী সুসভ্যজাতি বৰতৰ বংশধৰ শোৰ্য্যবীৰ্য্য
হাকিববাংত জীও।

এ চিৰচমৰণীয় পুণ্যশ্লোক "ৰাজবাবু আমাৰ
হাদিত আহেছিলতায় ১৮২৭ শকাব্দৰ ২৩
শে অগ্ৰহায়ন ১২০৫ ইংৰেজী ১৩১২ বাংলা ৮
ডিসেম্বৰ চিগৰসাংগনৰ শুটিবগাও। লেইবাগা
অইলেউ উচ্চাকাঙ্ক্ষা আছিল তাৰতা অসীম।
নিয়াম ছিনপেইয়া দুন্দেপইয়া মানুৰ সাহায্যল
তাওৰ অগ্ৰা আহিলতা আমাৰ ৰাজবাবু। "প্ৰীযুত
চাউবা গিৰকৰ তা খোজা পুতক, নন্দলাল অই-
লতায় তাৰ জেঠাগো। মালকৰনাং কুসুমী।
খনাচাউবা, খন্য কুসুমী। এসাদে পুতক, অগ
পাহিলা জনমহান স্বাৰ্থক তানুৰতা, লগে লগে
সমাজউ তাৰে পেয়া খন্য অসে।

পাঠশালাৰ অকৰিয়া হুতি পেয়া ৰাজবাবু ডাঙৰ অয়া আহিহতা। মধ্যবয়স বাৰো মধ্য-ইংৰাজী পৰীক্ষাত হুতি পেয়া ৯ম বিভাগে তা মেট্ৰিক পাশ কৰল। এসময়ে তা গাতে 'মাহুঘাট যুবক সমিতি' মাহুঘাট বালক সমিতি গঠন কৰিয়া শিক্ষা, সমাজ উন্নয়ন ইত্যাদি কামে লাগেছিল। তাৰ প্ৰচেষ্টাত গাওঁৰ হাৰি বাৰাদে উন্নতি অইল। লৈবা হানে তা আৰ লেখাপাত্ত আগবাঢ়ানি নুৰাবল। জীৱিকাৰকা তা কামে হামেইল। উতাৰ গজে যৌৱনৰ হাৰি উদ্যম তা সমাজৰ উন্নতিৰ কামে লাগেছিল। এসাদে পৰিশ্ৰম এসাদে কৰ্মোন্মাদনা আমাৰ সমাজে আমি কৰ দেহিয়াৰ। দেহমন আত্মা হাকিতা দিয়া তা জাতিৰ-সমাজৰ সেৱা কৰেছিল। নিয়ামদিন নাশিতগাই সমাজ তাৰে চিনমা তাৰ কামৰকা। তাৰে স্বীকৃতি দিলা। তা চিৰপ্ৰসিদ্ধ অইল আমাৰ হাদিত তাৰ নিঃস্বাৰ্থ কামৰ তাৰ যুগান্তকাৰী প্ৰস্তাৱকা।

চেইতে চেইতে গিৰিগিৰীৰ আন্তৰিক প্ৰচেষ্টাত আমাৰ জাতীয় পত্ৰিকা 'মণিপুৰী' লুকুলীল ১৩৪০ বাংলাৰ (১৯৫৩ ইংৰাজীৰ মিঙালহান ফোৱাইল চাৰিয়বাৰাদে। আমাৰ সুপ্তহাদিত তা কুকাৰিয়া উঠিল নানান জাবধাৰল। ধৰ্ম-কৃষ্টি-সজ্ঞাতা হাৰি বিষয়ল প্ৰবন্ধ নিকুলিল। সমবজিতৰ সম্পাদকীয় কৃষ্ণকুমাৰৰ ঐতিহাসিক প্ৰবন্ধ 'মণিপুৰী' 'মহেন্দ্ৰৰ (মহাত্মাৰতৰ মণিপুৰ) হৰিদাসৰ তথ্যপূৰ্ণ প্ৰবন্ধ 'বিফুপ্ৰিয়া ভাষা' যেহানে আমাৰ ঠাৰহানৰে মণিপুৰৰ প্ৰাচীন ঠাৰহাৰ বুলিহা প্ৰমান কৰে দিল, ফাল্গুনীৰ লেখনী মানিকৰ প্ৰবন্ধ আৰতাউ কততা। আমাৰ হাদিত আহিল আত্মবিশ্বাস, আহিল আত্মনিৰ্ভৰতা। গাতে লাতে সভাসমিতি মুণ্ডিভাণ্ডাৰ ইত্যাদি অইল। যুবক হাৰি উঠিয়া নাহিয়া কামে কামে লাগল। এতাহাৰিৰ আগে তাৰে অহিলতাই আমাৰ ৰাজবাবু। তাৰ কামে মুখ অয়া হাৰিয়ে তাৰে পত্ৰিকা সুপৰিচালনাৰকা মানেজাৰ পদে নিযুক্তি কৰল। পত্ৰিকাৰ উন্নতিৰকা তা ঠইগ এবাদিল।

মোট কথা তা বাৰো পত্ৰিকায় আকতা আহিল। তাৰ পৰিচালনাত পত্ৰিকাখন উন্নতিৰ শিৰে আহিল। মণিপুৰেত পেয়া এহানৰ প্ৰস্তাৱ পড়ে-ছিল বাৰো স্বৰ্গ মহাৰাজাৰ কন্মুণ্ডেই পত্ৰিকাখন শোভা পাহিল। এহান কম ডাঙৰ কথাহান নাগই। এহানে প্ৰমান অৰ তাৰ কৰ্মকুশলতা কৰ্মক্ষমতা আমাৰ সমাজে মিঙালহান হিতাবেয়া পড়িল। হাৰউপাহান হমেইল আমাৰ হুদিতও মানুৰ সাদে মানু কৰ্ণধাৰ আহি হাৰপেইল।

১৩৪০ সালৰ ১৪ ই কাল্কণ্ডৰ আমাৰ গজে চৰম আঘাত আহিল। আমাৰ আশাআকাংক্ষা ছুনহানু অইল আমাৰ কৰ্ণধাৰণ মাংকৰলং। হঠাৎ ৰাজবাবু আমাৰ হাদিত গেলগ। তেবাগ কেলয়া পড়িল। কৰ্তব্যৰত ৰাজবাবু শিলচৰেত ৰাতি ঘৰে আলনিৰ পথে নিখোজ অইল, আক-স্মিক মৃত্যু অইল মাত্ৰ ২৯ বছৰে। হাহাকাৰ উঠিল দুখেৰ জোয়াৰ উঠিল। বুড়াবুড়ি অক-ৰিয়া কনাকছুই পেইয়া বৌমেগিয়া কাদল। তাৰে মাংকৰিয়া সমাজৰ মিঙালহান বুলিহা।

তাৰ সহজে মণিপুৰী পত্ৰিকাৰ সম্পাদকৰ মন্তব্য নিম্নাম মৰ্মস্পৰ্শী। 'ৰাজবাবু আজি আমাৰ হাদিত নেই কিন্তু মান তাৰ আদৰ্শ আছে আমাৰ হাদিত তাৰ কীৰ্তি আছে আমাৰ লগে অমৰ অয়া আছে তাৰ তাৰ কীৰ্তিলো।

'তা মেয়নিৰ মাত্ৰ মা আহান আগে চিতি আহান মণিপুৰে দেছিল (মি মোৰ বাকী জীবন এহান সমাজ সেৱায় আত্মনিয়োগ কৰতউ। একামে মোৰ ঠইগ গেলগাতু মি সুপ কৃষ্টিত নাইতউ বৰ নিজৰে ধন্য নিংকৰতউ।)

হতুমেই 'ৰাজবাবু তি ধন্য অইলে বাৰো সমাজৰে আমাৰে ধন্য কৰলে।

আজি আমাৰ সমাজে তাৰ সাদে মানু লাগেৰ। হাৰউপা কথাহান শিলচৰ মণিপুৰী এসোসিয়েশনে 'ৰাজবাবু স্মৃতিদিবস' পানন কৰতাৰ। 'সমা-জৰ হাৰি ফামে এপুণ্যলোক গিবকগৰ স্মৃতি দিবস উদযাপন অইতে বুলিহা নিংকৰৌৰি। □

ঃ সম্পাদিকাৰ প্ৰশ্নোত্তৰ ঃ

প্ৰশ্ন— সম্পাদিকা গিথানক, (মেড: সল) পাকবিয়া হবা লাগিল। বিশেষ কৰে আমাৰ বিক্ষুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সমাজৰ অন্তিম মূৰ্ছিত যে যি গিৰি গিথানীৰ অবদান উতা আমাৰ উষ্টিয়া আহি-
তাৰা ছৌছু মাৰাই হাৰপানি থক। গিথানকৰে থাকাক জ্ঞানানি অব। কিন্তু পত্ৰিকাৰ দামহান খানি নিয়াম অনাত আমাৰ অর্থনৈতিক চাপে পড়েছি সমাজ এহানৰ সামথ্য চিন্তা কৰিয়া দামহান কমানি না কৰাইতা ?

—চন্দ্ৰকিশোৰ সিংহ
বিহাৰ, কাছাড়া

উত্তৰ— প্ৰতি ধন্যবাদ জনাউৰি। আমাৰ সমাজে পত্ৰিকাৰ পাঠকৰ সংখ্যা কম হানতে পত্ৰিকাৰ সংখ্যাও কম ছাপানি অব। উহানেতে পত্ৰিকাৰ দাম খানি নিয়ামঅব পাৰা। পাঠকৰ সংখ্যা নিয়াম অইলে ভবিষ্যতে দামহান কমা-
নিৰ ইচ্ছা থাইল।

প্ৰশ্ন— মেড:সল পাকবিয়া জবৰ হবা লাগিল। পত্ৰিকাখনৰ পুথি কামনা কৰোৰি। পত্ৰিকা হানাত আৰাকৌ মূল্যবান প্ৰবন্ধ থাইলে হবা অছিন্ন।

—হীৰেন্দ্ৰ সিন্ধা
মণপুৰ

উত্তৰ— হবা প্ৰবন্ধ পেইলে আহেৰ সংখ্যাত

ছাপানিৰ চেষ্টা কৰতাওই। আমাৰ বিক্ষুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সমাজে জ্ঞানী মানু থাইলেই ইকৰানি হিন্দোইতাৰ। তানুৰ গিছেদে হয়ত আৰাকৌ অবস্থা শান্তি অইতৈ।

প্ৰশ্ন— মেড:সল তামকৰিয়া মনে অইল আমাৰ বিক্ষুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ সাহিত্য পত্ৰিকাৰ হবা দিন আহেব। পিছেকাৰ সংখ্যা ত আৰাকৌ হবা প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ অইতৈ আশা কৰিয়াৰ ?

—মানস সিনহা
শিলচৰ

উত্তৰ— ছাবিৰ সহযোগীতা শুভেচ্ছা, থাইলে হবা প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ কৰানিৰ আশা থাইল।

প্ৰশ্ন— মেড:সল পাকবিয়া হাবৌ লাগিল। আমাৰ সাহিত্য পত্ৰিকাৰ সংখ্যা আহান বাঢ়িল। আমাৰ সাহিত্য পত্ৰিকা বিশেষ কৰে বানান পদ্ধতিত ক্ৰিয়াস্তে 'স' বা 'ছ'লো কোনো সমস্যা থাইতৈ তানা কিতা ?

—দিলীপ সিনহা
পাথৰকান্দি

উত্তৰ— আমাৰ বিক্ষুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সাহিত্যত ক্ৰিয়াস্তে 'স' বা 'ছ' কোনো সমস্যাই নাগে। সাহিত্য সৃষ্টিত এ বিষয়হান কোনো মতেই বধাৰ সৃষ্টি অনা নুঠাবেব।

॥ আবোল-তাবোল ॥

—দুৰ্গমুখ

আমাৰ মানুয়ে 'বানিজ্যে বসতি লয়' এহান মেগোই হাৰপাছি ঠেগোইহে মাতে পাৰেব। বেপাৰ কৰে কৰে বেপাৰা বেইবুনিৰে উচ্চশিক্ষিত কৰেকুৰা মানু আমাৰ সমাজে বহু আছি। কিন্তু তানুৰ পৰবৰ্তী বংশধৰ উতাই আগেকাৰ কথা থক কৰে পাহিৰে পাহিতাৰ। লপু কৰ মাওৰ সঙ্কেই চউল বেপাৰ কৰতেগা লেম্পাল ভিয়হান গাজেদে কাছে। তাৰ পুত্ৰক বীৰ সংক্ৰান্তগো এম এ পাশ কৰিয়া এবাকা কোনো আখোই হবা কাম আহান কৰতে গেলেগা তিসলাই কৰিয়া আন্তেব— ওৰে চেই বেপাৰে লাগিল বীৰ গিৰক তানুৰ আগেকাৰ কথা পাহৰলো। ০

মেড:সল । ৬

আজৰ সমাজৰ আজৰ কথা। আজৰ কমিটি গঠন অইল। ও কমিটি উহানৰ কাম অইগতাই আজৰ আজৰ কথা নিকাননি। সভাপতি, সাধাৰণ সম্পাদক কতগোগো কমিটিহান অইল। সাধাৰণত কমিটিহানাত সাধাৰণ - সম্পাদক আকগো অব। যেহেতু আজৰ কমিটি সাধাৰণ সম্পাদক চাৰি-পাঁচগো অব। থক।

কতদিন গিছেদে ও আজৰ কমিটি উহানে আৰাকৌ আজৰ নজিৰ আহান থৈলো। আজৰ কমিটি (আজৰ শাখা) বুজিয়া ওহানাত সভা-পতি বাৰো সাধাৰণ সম্পাদক আকইগো নুঠা কৰে নিৰ্বাচিত কৰনা। তানুৰ কাম আজৰ ঘটনা সংগ্ৰহ কৰানি এহানাৰ নাও আজৰ সমাজ । ০

কবিতা

পৰলোকগত ম্যানেজাৰ ৰাজবাবুৰ

প্ৰতি

শ্ৰীৰামসিংহ

মাধবপুৰ, ডানুগাছ

স্বহীদ আমাৰ

সুধন্য সিংহ

ৰাজবাবু ! ৰাজবাবু ! আমাৰ স্বহীদ,
হিকা দিয়া গেলগা তি কাম-কাজে জিন্দ—
সাহসৰ আসিনে তি মূৰত-প্ৰতীক,
সমাজৰ হিত কামে জিৰ তি মে'নিক।
গেলগা কবিতা তিতে ইতিহাস সৃষ্টি :
জিৎতা কৰে' আশা-হিন্দু মনিগুৰী কৃষ্টি :
আটকেয়া শয়তানি চা'ল, কাল-দৃষ্টি।

তোৰ নিংশিঙেই আজি অয়াৰ খোঁজাল,
হাবি বাধা, জাল, কাল, ছেদিয়া জজাল।
নোপুলেই আজি তিতে আমাৰ কাদাং,
খসি তোৰে হাবিহানে ক্ষমতি-সিঁজুৰাং।
লদিস তি আমাৰ এ নিংশিঙ-আবলি,
আশীৰ্বাদ যোৰাকাউ খসিস, মহতি।

ঠেকা নেই, হিন নেই, আৰতা আমাৰ,
ইলয়া পথেই তোৰ, মুক্তিৰ্কা ইমাৰ,
গাঙে গাঙে উজ্জ্বলা শৌ, হাজাৰ হাজাৰ—
ৰাজবাবু ! ৰাজবাবু ! স্বহীদ আমাৰ,
জন-মনে হতো' আসে—স্বহীদ মিনাৰ।

০—০

কেবা তব পিতামাতা কোথায় বসতি তাহা
আমি নাই জানি।

সমাজ যাতাৰ তৰে সাধিয়ে কঠোৰ ব্ৰত
দানিলে পৰাগি ॥

কি কৰুণে তব ডালে "ম্যানেজাৰ" নাম হ'ল
লিখেছিলো বিত।

'প্ৰতিফল' আশুস্মৃতা'একি ছিল তোমাৰ কপালে,
ওহে ৰাজবাবু ॥

দিবসেৰ অবসানে বৰ্ষাক্ষেৰ হতে তুমি
ফিৰিলে যখন।

অন্ধকাৰে কিবাহলে নিমজ্জিত তটিনী তলে
হইলে নিধন ॥

বেইদিন তব কায় বৰবন্ধ হতে, ছায়,
তুলিয়া সকলে,

অৰ্পণ কৰিল পুনঃ বিবস বদনে তায়
সমাজেৰ কোলে,

বাজিল সবাৰ প্ৰানে নিদাকণ কালফণী
দংশন সমান।

হেৰি এ অপূৰ্ণা লীলা হাৰায়ে সংবিৎসবে
হল হতভান ॥

বজাহত প্ৰাণীপ্ৰায় নীৰব নিঃসঙ্গ বহি
কণেকোৰ তৰে।

বহিল প্ৰেমের বন্যা সে ঘোৰ পুন্দিন দিনে
সবাৰ অন্তৰে ॥

পলাবিল নৱন দুটি শোকাত্ম উচ্ছ্বাসে, হাস,
সমাজ মাতাৰ।

মনিহাৰা কপিনী যে কতই কঁাদিল তাহা,
কি বলিব আৰ।

প্ৰেমিহান সিংহ পানে তোমাৰ মৰণ কথা
জাগিল যে দিনে।

প্ৰথমিল সেইদিন ভীষণ কাজাগি পুনঃ
সমাজ ইকনে।

দাৰিদ্ৰেৰ ৰক্ত জাগিলনে নিষ্পেষিত বলি
জানিত তোমাৰে।

মানসেৰ ভূত কোষাগাৰে সঞ্চিত নিধি যে তব
কে জানিত তাৰে।

না শক্তি অৰাতিদলে জীবন আহবে আজি —
পাইলে যে ধন।

হলোনা হলোনা তাহে নখৰ সংসাৰ হতে
তোমাৰ মৰণ।

বাখিয়ে দিয়েছি মোৰা সূকৃতিৰ অমূল্য কিৰীট
তোমাৰ শিয়ৰে।

তুলিয়ে দিয়েছি মোৰা আহবেৰ বিজয় কেতন
ভেদিয়া অন্তৰে।

অশ্রু মন্দাকিনী নীৰে সূক্ষ্মত কৰেছি তব
ৰাতুল চৰণ।

মানস সবস হতে ভক্তি শতদল মোৰা
কৰেছি অৰ্পণ।

দানিছে সমাজ আজি 'কৃতজ্ঞতা' শ্ৰেষ্ঠ প্ৰতিদান
নীৰব জামায়।

ভিদিব হইতে লহ দুবাহ প্ৰসাৰি তব
ওহে মৃত্যুঞ্জয়।

[শ্ৰীমোগেন্দ্ৰলাল সিংহৰ সৌজন্যত 'মণিপুৰী' পত্ৰিকাত]

SEEING IS BELIEVING

Latent Talent Behind the Bars
finds

Exuberant Expression
in

Exquisite and Elegant
Handicraft Products
of

Assam Jail Industries

(Issued by Janasanyog on behalf of Inspector General
of Prisons, Assam.)

কবিতা

—অদৃষ্ট—

সুকান্ত বাজকুমাৰ

হনাৰ সানে দেশ গ্ৰহান, ভাহাকহা'ও
বৰঙ বৰঙ জ্বিগো লাগিল ।

লাগিয়া-ডহিল দেশহানৰ
ছাৰিৰ তলে গাতৈয়া থৈলা
ৰাতিফুৰানিৰ লমৈলগা ধল্লী জোনাকহান

আধাৰহানাৎ জাবুৰিয়া আসি বয়া
মানুহান ম'হি, ইংগো অয়া ।
বেলিহ নৰ মিঙালহান নাহেসে পেয়া
হয়তো তানু বয়া থাইতাই

এসাদেই—

বিবেক, ধৰ্ম, মানবতা হাবি, তানু
দেসি জলাঞ্জলি
কু-ৰাজনীতিৰ নৰ্দমাৎ ।

আদিম সভ্যতাৰ কিসাদে আক্ৰোশে দেশ গ্ৰহান
বৰঙ-বৰঙ লাগিয়া লমো সাৰগাতা;
উহান তানুতে হাব নাপেইলা ।

আধাৰহানাৎ আসি বয়া
মানুহান ম'হি ।
ডৰহানে থুক থুকানিয়ে
হাবিহান পাণ্ডু ঢেলসি । ০

অমৰ প্ৰেম

শিবেন্দ্ৰ সিংহ

প্ৰেম !

টেঙাৰাৰ তুৰাৰে তুৰাৰে
বৰণাৰ পানীত
কহাৰ পাৰে বাৰো
ডিগল অসে কাজা বেকা পথে—
প্ৰেমৰ মৰণতে কুমপেইত ?
মুস্তিক ঘে দেৰ হো— টেঙাৰাৰ লাকুখাত ।

প্ৰেম !

গজ—তল, জেইৰা—বৰা বাৰো
সমতল পাহাড়ী হাবি ফামে ।

প্ৰেম !

পাহাড়ীৰ ইজ্জু দীঘল মেইখণ্ডে
উচ বাৰো বুখা গানে,
নান বাৰো তিকানানেই জীয়া আহিত
ফাল্টি অটে বাৰো পাচতগ পাৰা চুলে ।

প্ৰেম !

উৰে খুৱা পৰেসে টেঙাৰাৰ গজ
জুম ক্ষেতিত বৰো
একেবাৰে বঙখা বঙখা কৰে দেহিয়াৰ
দ্বিচালি ঘৰে টেঙাৰাৰ চুড়াৎ,
পেটে, বুকু বাৰো ডাঙৰ ডাঙৰ লুমপাকে ।

প্ৰেম !

ঝিৰ-ঝিৰ ছুটেসে হিলৰ গজৰ
নীলাৰা পানিতবাৰো
ডং গিৰি বুলিয়া গজ্জেসে কায়া জিতাবানা
পাহাড়ী শৌৰ দাপাত বাৰো
বেলা ছড়া ফুতি উৰিয়া
খণ্ডতাদে খেলতাৰা শৌৰাৎ ।
প্ৰেম হাবিপেইত, বাৰো হাবিকালে
প্ৰেম আমৰ, অমৰ প্ৰেম । ●

পাগুলী মনীন্দ্রকুমার সিংহ

মৌসুমীৰ কামলগীকে উৰাকাও সেজাাহান
মামেৰাহে নুৰাৰেছে। টুলিচ বয়া বোপওয়েত
টুলিচটৰ আনাহানা উতাপেয়াউ নাকমেছে। ডাঙৰ
হিল আগৰ গজে বয়া বাঙা কাশা টুলবল্ল এ
বহেছি দেশী বিদেশী টুলিচট চেয়া চেয়া মন-
হান তানুৰ তুলো মোৰহাও আনা-যানা কৰেব।
দক্ষিণৰ বৌ আহানে বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপূৰী সুবৰ কঙাল
ককণ নাৰৰ এলা আহানৰ হকপ-ডিকা হেক-
আগ কানহানাদে হুমেইয়া মোৰ অন্তৰগত ছেৎ -
ক বিধিল আ বিজুলি পৰশে মোৰ গাৰীপৰ
শিৰায় শিৰায় শিহবণ আহান ঝাকাৰেয়া দিয়া
সেলগা। হেমন্তৰ হিমালয়ৰ হিম শীতল ঝাড়ে
এলঠা গাৰী এগ তৎক্ষণাত লিংখাত আইল। মি
হনুৰী—

“তোৰ কানাপ মি হুজানীৰ সালে দেশান্তৰী
অয়া থাইলু মি” হিলগত বয়া মতহান দৃষ্টি এহান
হাবগা ছালকবিয়া এড়াদিয়া বুলেয়া বুলেয়া
চেইলু। কিন্তু এয়াৰ গিহানী বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপূৰী-
গোৰ দেহা কোন আৰুপেইত নাপেইল। মানু বহা
টুলিগৰ তিতৰে কাননন্দীকৰ চাৰিও বাৰাদে
কোনগউ কোমপেইতও নেই। বিষাদ ছাড়েয়া
পড়িল মোৰ মনহান পাহিয়া সজ্জইব দোলাৎ
মোৰ মনহান বাৰে বাৰে হেলে-দলে থাইল।
মোৰ বিতুলনা মনৰ ভুলহান! মোৰ আৰুখুনা
মনৰ ভ্রমহান! তবু জাককৰে নাৰলু। আবন্তিম
নীলুয়া হাগহানৰ পৰ্বত-বেৰা দিকচক্ৰবালেহ
দৃষ্টিহান ধৰিয়া ফিৰেয়া আনিয়া কাদাৰ স্কেটিং

পালাৰৰ কনাক কনাক ছৌ ছুমাৰাৰ স্কেটিং
হিকানী চেয়া থাইলু। কতত পৰ। সুবৰ
ককণ মুচ্ছনা মোৰ অন্তৰৰ অন্তঃস্বলগত সাত-
সমুদ্ৰৰ চেউহাবি আছাড়েয়া, আছাড়েয়া মোৰ
অন্তৰগ হুদা ক্ষত-বিক্ষত কৰিয়া হাবগা।

বিবশ পঞ্চেন্দ্ৰিয় হিন-পেয়া আকতা কৰে
পুলকৰে আটেয়া ফৰক্ক ফালদিয়া উঠিয়াই
ডাউন স্ট্রীটৰ ফুটপাথপ ধৰিয়া ধৰি ধৰি দাৰদে
গেলগা। আক্কাটে মেইলবোডৰ বেলিঙ-ঘেৰা
হেংগিঙ বালকনিৰ পোষ্টগত ওয়া বয়া আছে
পাতলী আগৰ কাদাহানাত গিয়া উৰা আইলুয়া।
ম্যাঙথেই লালছে বয়স। সুপ্ৰী, সুঠাম, বাধিকা
ববণ, আহিত পাকৰ গিহানকপ। সুবৰ মেইখুম
পিঠিয়াদে গাবগত পিছালেয়া পড়েহে। হুতাৰ
পাজি-পাৰা বেষম কোমল আক্-মুৰ চুল্ল জিৰি
জিৰি বোয়ে ফৰদেব। হেইবাপ আকাশী কান্দিবী
শাড়ীহানৰ গজে বাঙা পশমী আচ'জাহান দেহাগ
বেড়েয়া আছে। আহিগীত হোনাৰ ফেমৰ গাত
চশমা আহান। মনে আইল, গজৰকনা আগ
স্বগৰ পথ পাহৰীয়া মৰ্ত্তত লামিয়া পথ পাহ-
ৰিয়া পগৰ দিশা জাককবানিবকা ইনচিক-চিকৰা
হিমালয়ে ধ্যানে বহেছে। বাৰহানে আনি আনি
নিষ্কৰিৰী। অণুতাহান কোন তন্ত্ৰধৰৰ নিষ্কৰনী
আগ। পশ্চিম মেগীহান পৰ্বতৰ পিঠিত লামিয়া
গেছেগা। নিয়াম সময় নাছে। গাড় নীলুয়া
পৰ্বতৰাজিৰ গজে হাকহান এবাকাও বজ্জিম অয়া
আছে। বাতিকাৰ আধাৰহান তাৰ কালচাদৰ-

হান তাপ্প তাপ্প মেলিয়া বাঙা-মাঠাহান হাপদে হাপদে আহেব । কালাতাচালাহানাৎ হব জল-জল কৰেব হীৰাৰ টুমা আকেইগীল ভাগ ভাগ আহেব । পশ্চিমৰ বাঙা আবিৰ— হাপা দিক-চক্ৰবালে তেইৰ আহিগীল মাতনেই দৃষ্টি হান বিধিয়া আছে । ববনেই নিৰব, থবনেই নিঃশব্দ নিশ্চুপ, ইনচিক্ চিক, ভাবনেই পাহান মুক্তিগ । উবা অয়া আকমনে তেইৰ উগদে চেয়া থাইলু । তেইৰ কোন ভ্ৰূক্ষেপ নেই । যেমন পাৰিসব ভেনাস মুক্তিগ । মিনিট আহান খালকবলু । আঙকবতু ? মাতেইতু ? মনহানে বাগাৰ বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপূৰী ঠাৰৰ এ কক্ষণ সুৰ এস তেইৰ কঙালা ঠাইগ মুজুৰে মুজুৰে অতি হীনপেয়া নিকুলেছে হান । শান্ত শ্লিদ্ধ হেমন্তৰ লামে আহা এ নিখুম সেক্ষ্যাত্ মৌন-পতীৰ হিমালয়ৰ মৌসুৰীৰ এ প্ৰশান্ত পৰিবেশ এহানাত মিলে-তেয়ে ছাড়া অন্য কোন জন-প্ৰাণী আগ এবাকা নেই । এলা নাগয় এ কাঁদানিহান, তেইছাড়া আৰ কোংগতুবা দিতয় ?

মনৰ দ্বিধা ভাবহান দ্বিয় আতলো দুবেই কৰিয়া বেলেয়া যতহান পাবিল নাৰগত স্নেহ মায়া বুজিয়া আঙকবলু—

‘শ্যাম্ ভগ্ন গায়ে, তুম ঘৰ নেছী লুটোপী ।’
কিন্তু উত্তৰ নেই । বাজনা নেই । স্পন্দন নেই ।
জ্বিৰ দেহ আগ । মনে অইল কতআগে প্ৰাণ
পাহিয়াগো দেহাগো এবাদিয়া গেছেগা । হিলৰ
মুক্তি আগ লেগয়া বয়া আছে । কোন বিখাত
শিল্পী আগয় তাৰ হাকি বিদ্যা না-থয়া
ভালিয়া দিয়া হওকৰিয়া বওহাৰি টুনকৰে
লেগিয়া অগৰুপা কৰ হাজেয়া বহেয়া থয়া
গেছেগা । আৰাকথানি কাদাৎ চেগয়া কানহানাৎ
পড়িয়া মাতলু,— শুনতী হো, বাত হোগায়ী ।
ঘৰ পৰ যানা নেছী ক্যা— শব্দগিয়ে কানাহা-
নিদে হমেয়া গাবীগত প্ৰাণ সঞ্চাৰ কৰল ।
তাপ্প যত্ৰ-চালিত গাৰগ বুলনদিয়া ভাবলেশহীন

মৰাৰ আহিগীল মোৰে কতহান চেয়া বিছাড়েয়া
থাইলী । কোন কথা নেই । কোন ভাষানেই
আহিগীত । অসীম, অনন্ত, অতীত দৃষ্টি ।
তেইৰ নাৰগত অতিকীণ, শ্লিদ্ধ, শান্ত সমাহিত
সুৰ আগ নিকুলিয়া আহিল ।

ও ঘৰ । হাঁ, চলতা হ ।

কোন তাপ নেই । মনে অইল, কতদিনকাৰ
জমা, আতি গলিয়া গলিয়া ফোটা ফোটা কৰে
নিজিয়া নিজিয়া পড়িল । আৰ কথানি কাদা
ফোজয়া পাংকবানিৰ আত্মাহান আন্তয়েয়া মাতলু-
কাহা বহতী হো । কিতনী দুৰ— । ক্যায়সে
যাওগী । মায়া সাথ দো — । মোৰ বাবাদে মাতনেই
আহিগীল চেইয়া চেইয়া মাতলো,— আৰ তো
দুৰী ক্যা । ঘৰ বহতী নজদীক হোৱা স্যায় ।
চলতীই হে । থোৰা হিত বও বহে গায়ে । ব্যস
উসে মিটনে দিজীয়ে— । মাতিয়া তাপ্প তাপকো
বাৰো পাৰগো বুলেয়া সেক্ষ্যাকাৰ আবিড়-ছাপা
প্ৰশান্ত দিবক্ৰবালে আহিগী ফিয়েয়া মেলিয়া
এড়দিয়া থাইলী । কোন ঠুনিংগা আহান না-
পড়িল । আক্ষেপৰ সুৰ আহানাও না বড়িল ।

মি উঠিয়া উবা অইলু । কতপৰ যুম মাৰিয়া
তেইৰ তুলো দৃষ্টি বাধিয়া দিকচক্ৰবালৰ বাবাদে
চেয়া থাইলু । কিসাদে আঙকবতু বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণি-
পূৰী ঠাৰৰ এলা এহান তেই দেছিলীতা না কিতা ?
কিন্তু তেইৰ চোস্ত হিন্দীয়ে মোৰে সন্দই আহান
ববাদিল । সন্দইহানে মনহান স্থিৰ কৰে নাবোৰী ।
আঙকবানিহান মেৰাক ছেৰাক অয়া কতহান
নিজৰ তুলো যুদ্ধ আহান কবলু । নিজৰ কান-
হানিৰে নিজে মি কিসাদে অবিস্থাস কৰতু ?
জোৰ কৰিয়া দ্বিমন বিছা বেলেয়া আঙকবাত
বুলিয়া নভিয়া তেইৰ কানহানাৰ কাদাৎ সুপক্ষ
নঙেয়া, মাতলু— ঠান্ড কাফী হ্যায় । হাওয়াতি
জোড় বহনে লগী । এ অভাবকোট তুম পহন
গো ।

মেহান মাতানি মনেইল উহান মাতো নাৰল
মি মোৰ গাৰীগত ওভাৰ কোটহান খুলিয়া লইয়া
দ্বিজাতপো তেইৰ ৰাঙা-শালে বেড়া পিঠিহানাৎ
গিদা দেনৰকা কৰল।

তেই বাতৰ বাৰাৰ তুমাৰ-পুত্ৰ আতাহান তাপপ
তুলিয়া ইসাৰালো মোৰে খাম কৰল। অতি
মুদুসুৰ আহানলো হুনানী না হুনানী পাৰা কৰে
মাতল।

ঠাণ্ডী কণা, গৰমীন্দী কণা। আব তো
কুছ লগতী নহী। বাৰো কতহান নিজজা
মাৰিয়া থাইয়া মাতলো—

বহুৎ দেৰ হো চুলী। আব তো মায় চল।

তেইৰ কথাহানি এমাটিক চিক কৰল
বাৰো কাদিল কাদিল ঠেকিল মনে অইল, শ, শ ফুট
ল পানীৰ তলেত বুব্বিৰ ডেকি আকণ দুগণ
কৰে পানী ফাৰিয়া ফাৰিয়া ভাহিয়া আহিয়া
পানীৰ গজে কায়া কায়া আহেৰ। মোৰ বাক-
শক্তি কোন ৰঙটিং পেপাৰ আহানে চুয়া মিয়া
নিঃশব্দ কৰল পাৰা। হুদা জাওদ্বিহানীৰে কোন
বকমে আছুলিয়া এককৰিয়া উবা অনা পাবল।
খতাও মোৰ হুদা শব্দ আহান নিকুলিল।

হ'।

তেই তাপপ তাপপ পাংকাৰ নেইপা দেহগোৰে
আচুলে আচুল টানিয়া টানিয়া তুলিয়া হিনপা হিনপা
উঠিয়া উবা কৰল। ফেচু নাচু বিশস্ত-বাসন
শব্দনাকৰিয়া আকাৰেয়া গাৰীয়া বেড়িয়া উৰিয়া
পিদিয়া লইল। ৰাঙা পশমী শালহান গাৰপদে
কৰিয়া পিঠিহান বেৰেয়া দ্বিচ চুটি মুণ্ডেদে আনিয়া
সিজিল কৰিয়া শড়ীহানৰ গজেদে কৰিয়া বুকগো
গুড়িয়া বাজুৰী বাৰাৰ পাম্পলগলো চিপেয়া ধৰল।
হেইৰাপ আকাশীৰঙৰ কাশিমবী শাড়ীহানৰ মেই-
খুমহান মুৰগৰ গজে সিজিল কৰিয়া বহেইল।
তলে লামেছে হোনাৰ ফেমৰ চশমাহান আত-
দ্বিহানলো আহিগীত কামে ঠিক কৰিয়া বহেয়া

হুদেয়া বাৰো আকখুকম মোৰে চেইল। খানি-
থায়। অনুন্নয় কৰিয়া মাতল,

আব মায় চল।

মনে অইল মোৰ য়াথাং বাছেয়া মিনিট আহান
তেই উবা অয়া আহিলী চলে মূবাবেৰ।
জাওহানি আছুলে আছুলে ডাউন স্টাণ্টৰ ফুট
পাখোৱা ইলয়া, তাপপ তাপপ জুও আহান দুহান
বেলেয়া আটানি অকৰল। স্থিৰ স্থিৰ মূৰ্তি
আগো কেন ভলি না তুলিয়া মোৰ আহিগীৰ
দৃষ্টিপথেদে তাপপ তাপপ দূৰেই অয়া যানা
অকৰল। ডাউন স্টাণ্টৰ পথৰ কাদাৰ পাৰে
পাৰে দেবদাক চেউ-তুলা, গাৰীগৰ গাড়ুয়া
আছাপা ৰংহান নীলুয়া-কালো অনা অকৰেছে।
ধূলী বৰণ বিশাল দেবদাকৰ স্থিৰ স্তম্ভগীৰ
হাদিয়েদে গতিশীল ছেয়া আগো দেহাদে দেহাদে
খেয়াৰ আচালাহানৰ মা হমেইলগা।

ৰাঙা পশমী শালহানৰ বাপুনীহানৰ তলে
জালিয়া জব্দগয়া আছে হুদিগোত মুজুৰে মুজুৰে
কিসাদে নিকুলতয় এসুৰগ। হেইৰাপ নীলুয়া
আকাশী মেইখুমে খুম হাগ এহানাৎ ইডালডাল
তেইৰ মুখ চন্দ্ৰিমাত ভাৰ কোম আভাষ মি
নাপেইল।

সেইণ্ট কোলাৰিত্ৰৰ সেক্ষম ফেনুকা ফাম
হানাৎ ডায়া ডায়া আহিগীৰ পটগীত খুমহান
আনে নাৰল। থায়া থায়া কৰল সুৰ আহানে
মোৰ অন্তৰৰ অন্তঃস্থগীত কাৰ আগ বিধেয়া
ফোটা ফোটা কৰে ৰাঙা ৰকত টপ টপ কৰে
এঙেয়া বেলাৰ। দূৰেইত হনুৰী ভাহে ভাহে
আহেৰ।

বিপিন পথেদে জিৰিয়া ৰাই

ভাহিয়া ভাহিয়া কাদিৰী ৰাই, বিপিন পথে ..

কামহানাত উঠিয়া গিয়া দক্ষিণৰ খিড়ীহান
খুলেদিল। হিমালয়ৰ হিম শীতল ঠাণ্ডা দ্বী
আহান গাৰীগত, আহিগীত মেইখুঙে আছাবেয়া

অ'য়া পড়িল গা। মেইথং গাৰী তৎক্ষণাত্
 হিম শীতল পৰশে স্নিগ্ধ সতেজ অগ্না উষ্ণ।
 সাৰাদিনকাৰ নিশ্চয় নেই চিন্তা আহান হিমা-
 লয়ৰ হিম পৰশে দয়া পুছিয়া মুছিয়া নিমগ্না
 পাৰা। মনহানাত পৰম নিশ্চিত আনন্দ আহান
 থায়া থায়া ইহট্ট ইহট্ট অগ্না বুদ্ধিয়া পড়ানি
 অক্ষৰণ। খিড়কীহান খাটিয়া আয়া ফামহান
 দীপ্ত অগ্না দেহাগো বেলেয়া পড়িয়া খাইলু।

তোৰ বানপানি হজামিৰ সালে
 দেশান্তৰী অগ্না খাইলু মি।

—গোহাৰি—

অধ্যম ৰাজ্যিক পৰিবহন নিগমে ইয়াৰ আয় বৃদ্ধি কৰাৰ
 অৰ্থে ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাই পথৰ কেইটামান বচা বচা স্থানত নিৰীক্ষণ
 চকীৰ (চেক্ গেট) ব্যৱস্থা কৰি নিগমৰ বাছ সমূহত বিনা
 টিকটৰ ভ্ৰমণ ও অন্যান্য অনিয়মসমূহ ৰোধ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা
 হাতত লৈছে। বৰ্ত্তমানে অসম পুলিচৰ তত্ত্বাবধানত চলি থকা
 এই 'চেক্ গেট' সমূহত নিগমৰ নিৰীক্ষণ লাখাৰ বিষয়া
 কৰ্মচাৰীয়ে যোৱা ২০ নবেম্বৰ '৯২ তাৰিখৰ পৰা এই প্ৰক্ৰিয়া
 আৰম্ভ কৰিছে।

নিগমৰ বাছত ভ্ৰমণকৰা সকলোবোৰ যাত্ৰীলৈ আমাৰ
 অনুৰোধ যে তেখেতসকলে যেন বাছত টিকট লৈহে ভ্ৰমণ কৰে
 আৰু নিগমৰ এই প্ৰচেষ্টাৰ প্ৰতি পূৰ্ণ সহায় সহযোগ আগ-
 বঢ়ায়।

শ্ৰীধৰেন্দ্ৰ নাথ বুঢ়াগোহাৰী
 পৰিচালন সঞ্চালক

অসম ৰাজ্যিক পৰিবহন নিগম

ৰাজবাবু সিং—টি আমাৰ নিঃশিঃ

দিলস. লক্ষ্মীক্ৰ সিংহ

প্ৰখ্যাত সমাজ দৰদী কবি ঠাইগ মদন মোহন মুখোপাধ্যায় এ তাৰ অমৰ কবিতাৰ পাৰেও ৰাজবাবুৰে এসাদে শ্ৰদ্ধাঞ্জলী কাতকৰেসে —

‘ৰাজবাবু সিং
তি আমাৰ নিঃশিঃ
তোৰ নাঙে নিঙে
গাৰি হিঙাৰাৰ...’

(ৰাজবাবু, তেন্না ককক্)

কৰ্মবীৰ শহীদৰ জীৱন-দীপ কম দিনৰকা পহৰ দিয়া থাইলেউ তাৰ মিঙালৰ আফায়ে আমি পালয়া আসি। অউহানে সাদ তাৰ কথা নিঃশিঃ জইলেই আমাৰ মনা বকতৰ কৌজিয়া গাৰি এতা কেওয়া উঠেৰ। গাৰি হিঙাৰাৰ। ইংৰেজীত গোৰি আহান আসে— Man lives in deeds, not by years। মাত্ৰ চাৰি দাঁত বসৰকাৰ কৰ্মজীৱনৰ মাধ্যমেই ৰাজবাবু সমাজৰমা ঙাল জ্যোতিষ্ক আগৰ সাদে পালয়া উঠেসিল তাৰ কমদক্ষতা, অধ্যবসায়, বুদ্ধিমত্তা, সমাজসচেতনতা। বাৰো কহিৱতিৰ প্ৰতি অকু-ব্ৰিয় বানানুংশিয়ে। বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সমাজ সেৱাত একীন মন উহানাং কুনো খুত নেয়সিল। ঔহানে ঔ সময়কাৰ বৃজন, ইমাইন্দল পুৰিজেলেই গাবকয়্যাপেইৰে তা প্ৰভাবান্বিত কৰে পাবেসিল।

অমাটিক কম দিনৰ ভিতৰেউ ৰাজবাবুএ চিৰদিনৰকা মাং খয়া যানাব পিঠিত কাৰণ নিশ্চয় আসে। বুদ্ধি চৌহাং, পৰিশ্ৰমী, খেলা-খুলাৰ গজে যত্ববান, আমাৰ কলাকৃষ্টিৰ গজে

তাৰ আশ্ৰিত্য বানানুংশিৰ যুব সমাজৰে অনু-প্ৰেৰণা যোগাসিল। গাঙে ব্যায়াম বাৰো অম্যান্য দিকে উন্নতিৰ নিঙে সংঘ হংকাৰিয়া এলা নাসাৰ বেদে যুবক-যুবতীৰ মন আসুলিয়া অনেক কাম কৰিয়া গেলগা। ঔতাৰ গজে ঔ সময়ৰকাৰ নাংপা-লসি বৃজন কৃষ্ণকুমাৰ দেববৰ্মা হৰিদাস ষাৰু, মহেন্দ্ৰকুমাৰ সিংহ প্ৰমুখ্যে গিৰিগিথানীৰ কাদাত আয়া তাৰ সমাজৰ বিষয়ে জগতৰ আহিগ মেলেসিল।

ঔ সময় ঔহান ৰাজবাবু যাম অইলে ২৪-২৩ বসৰকাৰ গাবকয়্যাপাগো। তা জাউগড় বেদে মিলেও দিলে হাবপেয়াৰ সমাজ এহান কিসাদে জটিল কইনা কইঠেক আগত নিজৰে নিজে চিনানি জকৰেসেতা। আগদে মণিপুৰৰ ৰাজাৰ লৌলামে আতত্বাপু শত্ৰুয়ায় মণিপুৰৰ নুৱা লেংকৰা ইতি-হাসেও বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ নাংহান চিৰদিনৰকা—মুক্তকৰানিৰ লৌহল কৰেসে বাৰো আৰাক আকবেদে ইংৰেজ সৰকাৰে ১৯৩২ ইংৰেজীৰ ২১ মাচৰ জকৰী নোটশ আহানল মণিপুৰীৰে পাৰতা জাতীয় শ্ৰেণীভুক্ত কৰেস। লগে লগে এহানৰ তীৱ প্ৰতিবাদ অইল। লয়া লয়াং সভা সমিতি কৰিয়া বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীয়ে সৰকাৰৰ নাংগ হুৱাহানেৰে পৰখেইলা, থেংকবলা। এহানৰ মূল দায়িত্বত আসিলতাই ৰাজবাবু। সমাজৰ যুবক এতা হাবিৰে প্ৰেৰণা যুগেয়া গণআন্দোলনৰ মাধ্যমে সৰকাৰৰে জানা দেসিল যে বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰে তানুৰ ঐতিহাস সেচানি সহজহান

নাগৈ। ঐ সময়ত মেইতেই নেতৃত্বৰ ভূমিকা
 যাম কমসিল। হেমচন্দ্ৰজিৎ ৰাজকুমাৰ, মহেন্দ্ৰ
 কুমাৰ সিংহ, কৃষ্ণকুমাৰ সিংহ (দেববৰ্মা) প্ৰমুখ
 শিক্ষিত গিৰকলকেসে সৰকাৰে ঐতিহাসিক
 তথ্যৰ প্ৰমাণ কৰিয়া দেখেইলা যে মণিপুৰ এহান
 আৰ্য্যৰ জামহান। মণিপুৰীৰ ভিতৰে আৰ্য্যই
 (বিষ্ণুপ্ৰিয়া) যাম, বাৰো মণিপুৰীৰে বৰ্ণহিন্দু
 (Caste Hindu) ঘোষণা কৰানি থক।
 সৰকাৰৰ স্বৰ নাঙিল।

ৰাজবাবুৰ হাবিড ডাঙৰ অবদানহান ঐ সম-
 য়কাৰ জাতহানৰ একমাত্ৰ মুখপত্ৰ দ্বিতাৰ্থিক
 “মণিপুৰী” পত্ৰিকাৰ পৰিচালনা। সমৰজিৎ
 সিংহ বি এস সি, বি এল, সম্পাদিত এ মুখ-
 পত্ৰ এহানৰে ঘোণাতাবে চালেয়া নিলগাতা ৰাজ-
 বাবু সিংহৰ তাৰ সততা, কৰ্মদক্ষতা। নিংশিং
 অনা যাকৰে ঐ পত্ৰিকাৰ মাধ্যমে ঐ সময়কাৰ
 হাবি ঘটনাই আমাৰ মুণ্ডে ফৌবৰগা বাৰো
 দেখিয়াৰ যে ঐ সময়ত বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ
 ভিতৰে জাতীয়তাবোধ এহান হুঙা আহেৰ।
 ঐহানৰে খোঁতাল দিল ৰাজবাবুৰে তাৰ পত্ৰিকা-
 হানৰ মাধ্যমে, তাৰ দায়িত্বে পত্ৰিকাহান নিয়ম-
 হান কৰে নিকুলিল বাৰো ধৰ্ম, দৰ্শন, কৃষ্টি
 ইতিহাস বাৰো মৌলিক বচনাল বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণি-
 পুৰী সমাজৰে সচেতন কৰিয়া তুলানিৰ লগে
 ভাষাহানৰ চৰ্চা অনা অকৰল। এ পত্ৰিকাৰ
 মাধ্যমে কুন্সেইৰ ভানুগাহ, মাছিমপুৰ, শিলচৰ,
 মণিপুৰৰ বিভিন্ন জয়াৰ মানুৰ যোগসুত্ৰহান
 হিসাবে কাম কৰল যেতাৰকা দীঘদিনৰ মেই-
 তেইৰ জিগুৰেহ মুক্ত অম্মা বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীয়ে
 তত্তাল জাতিসত্তা আহান হিসাবে নিজৰে প্ৰতি-
 ষ্ঠিত অনাৰ কাকেই দিল।

উপজাতীয়বাদী বাৰো ভাষাসমাজবাদী চক্ৰউ
 বয়া নেই। মণিপুৰী পত্ৰিকাৰ এ ভূমিকাৰে
 লম কৰানিৰকা নানান যড়যন্ত্ৰ চালেইলা। যেহা-
 নৰ ফলপ্ৰসুতিতে ঐ কাল দিন উহান আমাৰ

মুণ্ডে আহিল। মুৰে বজ্জ পৰিল। ১৪ ই ফাল্গুন
 ১৩৪১ বালা নিংখৌকাপাৰ দিন য়েকাপাৰ চহা
 চহা আতিয়াৰ জিলকিল। ৰাতি নঙেইৰ আধাৰ
 পথগ বেড়ি দিয়া কল্লি কল্লি কৰিয়া বেজা ৰাজ
 বাবুৰ কত্তালা বুকগ। বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ তেজো-
 দীপ্ত কসমা বেলিহান। ‘কেথকপী’ বৈৰাকৰ
 পানি কলংকিত অইল। সময় বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণি-
 পুৰী সমাজ আধাৰে জাপদিল। নিংশিং অইলে
 এবাকাউ “গাবি হিঙাবাৰ”।

শ্বহীদৰ অকাল বিয়োগে হাগ মাটি জুৰিয়া
 আছিৰ পানি কবিৰ ঠই সৰকৰল। কমলাকান্ত
 সিংহই (মেহেৰপুৰ) ইকৰল—

‘সমাজৰ মঙ্গল কৰানিৰ কাজে
 আহেসিলে ৰাজবাবু এডৰে।
 বুদ্ধি কৌশলে “আমি এতাৰে
 জাগেয়া তুলেছিল সিংহ বিক্ৰমে।

প্ৰখ্যাত নৃত্য-গুৰু বালিগাওঁৰ (বংলাদেশ) নীলেশ্বৰ
 মুখাজী এ ইকৰল—

“আকথকম আয়ে ৰাজবাবু তিকুবাং থাইলেগাতা
 মূবক হাবিয়ে আয় বুলিয়া তোৰে ডাহিয়াৰতা।”

শ্বহীদৰ মিঙালে পহৰ অসি এবাকাউ আমি।
 হাংনাং ইকৰা এতা এহানল গিৰকৰে শ্ৰদ্ধাজনী
 কাতকৰিয়া মোৰ ইকৰাচুটিহান লমককৰি।

কুবাং থাইলে ৰাজবাবু
 সাগৰ লামলাকে থাইলাং
 চালকৰনে আমাৰে।

য়াৰো কৰিয়া গেলেগা তি
 আমাৰে বেলেয়া
 কাদে কাদে ডহিবীতা
 ইমাই তোৰে ডাহিয়া
 সাগৰ লামলাকে...।

সাঁলসে সমাজৰ নৌগ
নাপেইল তাৰ দিক দিশা
কুংগই মাঝি
অইতাই আজি
ফৌকবানিত্ত পাৰগ

গৰে গৰে গাৰাগাৰি
দলানলি দেব উৰকালি
বেইবুনিয়ে বেইবী অম্মা
চানাপাই মাংনাদী

মহেন্দ্ৰ পীতিস্বামী
বেলোয়া বেলোয়া মানী
কুম্ভ, হৰি, তনু মাণিক
অগত, ফাল্গুনী
হগৰ লামলাকে.....

সেংকৰে জৰম অম্মা
ইম্মাৰ উৰদান, ডালকৰিয়া
অম্মতৰমা, পালক বিষ্ণুপ্ৰিয়াম, মণিপুৰী
সাগৰ লামলাকে.....

॥ খাবি আহিক ॥

নামু

O : কাৰ্ত্তিকৰ পালিত মহাভাৰত এহান হুনে হুনে আমাৰ গাওঁৰ লালিতে অৰ্ধদেব
বুলন উগৰে আংকৰে—

—জেঠাৰা, মহাভাৰত এহান আমাৰ বৰ্ম্মগ্ৰন্থহান বুলি মাতিয়া
—হাৰি, লালিত।

—জেঠাৰা, হৰ্ষোধন, হুশাসন, বুধিষ্ঠিৰ, অজুন গাহিৰ কোনো উপাৰি, কিয়াকু,
নৈয়সেতা ? জেঠাৰাই কমিনী সিংহ, মি লালিত সিংহ ইককুৰী। হৰ্ষোধন
কিয়'অজু'নেতে আমি য়েগোৰ বংশবৰ বুলি মাতিয়া কানুতে সিংহ না ইকবেসি।

অৰ্থ দেব গিবকে উত্তৰ দেনা নুৰাবেহান দেহিয়া লালিতে মাতেৰ—
অ—জেঠাৰা হাবপেইলু, হাবপেইলু অন্য মানুহে সিংহ উপাৰি এহান নিম্মাংগেহাউগা,
বুলিরা আমাৰে মনে মনে উপাৰি এহান নিম্মাংগেহাউগা।

O : শিক্ৰুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ সমাজ চেতনা এহান ডাঙৰ এওঁকা নানী পত্ৰিকা
প্ৰকাশ অৰ। গাওঁৰ আলুয়া মাধবল নুৰা কবে অকৰ পৰিহো নুৰা নুৰা পত্ৰিকা
পাকৰে। গাওঁৰ অকৰ মদনবাবুকে আঙকৰে—

অম্মা আমাৰ পত্ৰিকা এতাৰ বানান হুহান মৰণৰ আকপেইত 'পুপসি', 'বাবো আকি'
পেইত 'পুলহি'। কে'নহান শুভ অইতৈ

মদন অজায় মাতে নুৰাবেৰী

ৰাজবাবুৰ শ্ৰাদ্ধ উপলক্ষে

[স্বৰ্গদেৱ ৰাজবাবুৰ শ্ৰাদ্ধ উপলক্ষে বিস্তাৰিত বিৱৰণ “মণিপুৰী” পত্ৰিকাত লুকুণেসিল। ঐ পত্ৰিকাৰ সম্পাদক আছিলতাই প্ৰয়াত সমৰজিৎ সিংহ বি, এস, সি, বি, এল। ৰাজবাবু গিৰকৰ মৰাণিৰ পিছেদে ম্যানেজাৰগো বাৰো কোষাধ্যক্ষ ক্ৰমে প্ৰতাপগড় নিবাসী নদীয়াচান্দ সিংহ বাৰো মাছুঘাটৰ শ্ৰীবংশীবদন সিংহ। ১৯৩৪ ইংৰেজীৰ মাঘ, ফাল্গুন, চৈত্ৰ সংখ্যাত মূল ইকৰাহানৰ বিকুপ্ৰিয়া মণিপুৰী ঠাৰে অনুবাদ হান।]

“ৰাজবাবু গিৰকৰে মণিপুৰী পত্ৰিকাৰ গ্ৰাহকৰ লগে পৰিচয় কৰোৱা দেনা নিস্পৃয়োজন। “ৰাজবাবু আমাৰ “মণিপুৰী” পত্ৰিকাৰ প্ৰধান পৰিচালক ম্যানেজাৰগো। অলংঘ্যকালৰ আতে পড়িয়া ৰাজবাবু কনাক খাইতেই তাৰ মালক দৌঅসিলী। উহানৰ পিছেদে নানা দুৰ্ঘটনাৰ ভিতৰেই শিলচৰৰ কাদাত মাছুঘাটে গাওঁ বাপক দৌৰ খুৱা পাব। বাপক দৌঅনাৰ লগে লগে তানুৰ বিবাড়ী পেট চাফাৰ দায়ে হাবি বেসানি অসিল। এমন কি ঘৰবাড়ী নেই। এগাদে অন্নসংস্থানৰ উপায় নেয়নি স্বত্বেও ৰাজবাবু গিৰক মাছুঘাটেই নিকা ৬ মাইল আহাযানা কৰিয়া, অন্যহাৰে, আধাপেটে নিজৰ জাতৰ মানু কতগোৰ সাহায্যলো মেট্ৰিক পৰীক্ষা পাশ কৰেৰ। গিৰক কনাকেই বালক সমিতি যুৱক সমিতি গঠন কৰিয়া সমাজৰ কাম কৰেসিল। সমাজ সেৱাৰ চিন স্বৰূপ গিৰকে বিনা বেতনে “মণিপুৰী” পত্ৰিকাৰ ম্যানেজাৰৰ কাম কৰন্তেগা পেইৰাক কৰে দৌঅইন। গিৰকৰ ডেকি নিস্বার্থপৰ সমাজ সেৱাৰ অকালমৰণে সমাজৰ যে কতিহান ক্ষতি অৰ উহানৰ বৰ্ণনা নাৰ। বিশেষভাবে তাৰ

মৰণৰ কাহিনী শুনে পাৰাণ পেয়া নাগলিয়া নুৱাৰেৰ। হাবপানি অৰ যে গিৰক, গেলগা ১৪ ইং ফাল্গুন নিংখৌকাপাৰ ৰাতি উহান প্ৰায় ১১ টাৰ সময় শিলচৰ টাউনেছ ঘৰে ফিৰানিৰ পথে তাৰাপুৰেই নিকলদেশ অৰ। ৭ দিন পেয়া বহু বিসৰাণিৰ পিছেদে ৮ দিনৰ দিন দিনে প্ৰায় ৯ টাৰ উপেইত ৰাজবাবু গিৰকৰ মড়াগো বৰাকহানাত পেইতাৰ। তানুৰ ঘৰৰ ৰাজবাবুৰ আকখুলীগো পিয়নক, গিৰকৰ মৰণৰ দুখে ফিটখুয়া পড়েছিল বাৰো ২৬ ফাল্গুন গিছান-কউদৌ অছিলী। ৰাজবাবুৰ আত্মাৰ সদগতি-বকা শ্ৰাদ্ধ কীৰ্ত্তনাদি সংস্থানৰ কোনো উপায় নাথানায় অতি সংক্ষেপেই মাছুঘাট গন্তীৰ ভিতৰে কাম মেইকৰাণি বিসৰাণিলা, কিন্তু সুৰমাংগলী মণিপুৰী এসোশিয়েশ্যনৰ সভাপতি, “মণিপুৰী” পত্ৰিকাৰ সম্পাদক এগাদে কতগো সমাজসেৱীয়ে উহানাত বাধা দেসি বাৰো প্ৰচাৰ কৰানি অৰ যে ৰাজবাবু বিশিষ্ট সমাজ সেৱী আগো গতিকৈ তাৰ আত্মাৰ সদগতিৰ কীৰ্ত্তনাদি ব্যাপাৰে সমাজৰ প্ৰতিগো মানুহেই কৰ্মকৰ্ত্তা হিসাবে অধিকাৰ আছে। উহানলো সমাজৰ হাবিয়েই মথাসাধা

সাহায্য কৰিয়া শ্রদ্ধ এহান সম্পাদন কৰানিব
বাবু কৰানি অৰ। এ শ্রদ্ধ এহানৰ খৰচ
সংকলন কৰানিবকা মণিপুৰ, কাছাড়ৰ নবসিংপুৰ,
মেহেৰপুৰ, বাজনপুৰ, দুধপুৰ, ঘাগৰাপাৰ, গনি-
বগ্ৰাম, বিষ্ণুপুৰ, কাটাখাল, হাইলাকাপুৰ
সোনাপুৰ, নিত্যানন্দপুৰ, চিপৰসাজল, শ্রীহট্টৰ
মাসিমপুৰ, হিজলা, প্ৰতাপগড়, ভানুগাহ, সুনাম-
গজ বাৰো ত্ৰিপুৰাৰ কৈলাশহৰত আশায়ত সাহায্য
পানো অসিল। এ সম্পৰ্কে পালাপানীয়ে হিনপে-
ইতাৰা মেহেৰপুৰ বাসী বিষ্ণুপ্ৰিয়া তৰুণ সংঘৰ
কাৰ্য্যকলাপ বিশেষ উল্লেখ ধোণ্য। তানু মেবাকা
ৰাজবাবুৰ ফটো হানলো চৈৱমাছাৰ কড়া বৈদ
উহানত দুখৰ চিন খৰিয়া মেহেৰপুৰৰ শ্রীকমলা
কান্ত সিংহৰ বচিত এলা—

সমাজৰ মঙ্গল কৰানিব কাজে
আহেছিলে ৰাজবাবু এত্তবে।
বুদ্ধি কৌশলে আমি এ তাৰে
জাগিয়া তুলেছিলে সিংহ বিষ্ণুমে।
আজি ঠৈ গিবক আমাৰে বেলেয়া
গেলগা পৰলোক ধামে।
ঐ গিবকৰ সংগতিৰ কাজে
আহিলাং আমি তোমাৰি দুয়াৰে।
যেতা পাৰিলতা দান কৰিয়া
উদ্ধাৰ কৰেদিক অধম ঠুগৰে।
মালক বাপক নেই লেইবাপা হৌগ
হাবিয়ে তিলয়া মালকৰেদিক।

ইত্যাদি

এসাদে এলাদিয়া কাদাবাৰাৰ হাবি মণিপুৰী
মাতে ৰাজবাবুৰ শ্রদ্ধৰ ৰূপা সাহায্যৰকা
লেম্পালে বুলিৰো থমা লিকুলেছিল। ঐ দুখৰ
দৃশ্য উত্তাত পৰাণ-হৃদয় না গিয়া নুৰাৰেসিল।
কনাক বৃজন হাবিঅউ বিষ্ণুপ্ৰিয়া তৰুণ সংঘৰ
লগে তিলয়া বিৰাট সংঘ আপত্ত পৰিসত্ত অসিল।
বৰ্তমান ধন পয়সাৰ সমস্যাব দিনে নিজৰ নিজৰ
অভাব অভিযোগৰ প্ৰতি লক্ষ্য না কৰিয়া নেই

লেইবিপী ইয়াৰী ইয়া ইন্দল পেয়া ধন পয়সা
এমন কি চউল, খুণ্ডেই পেয়া দিতে না গিছৰে-
ইলা। মেহেৰপুৰৰ বিষ্ণুপ্ৰিয়া তৰুণ সংঘ দিন
আহান সমাজৰ মেইখত ভালকৰতাই সন্দেহ নেই।
হতুমে মাজতে গেলগা এসাদে নিঃস্বার্থ পৰ
তৰুণ সংঘ ছাড়া সমাজ জিংতা অয়া থানা
নুৰাৰেৰ। উহানেই মাছুঘাট গাওহান বাদে
মেহেৰপুৰেই ৰূপা পয়সা সাহায্যত হাবিছ
নিয়াম অছিল।

এসাদে ৰূপা পয়সা সংগ্ৰহ কৰানিব পিছে
১৮ চৈৱ ১৩৪০ বাংলা লামইসিঙৰ দিনে মাছু-
ঘাটৰ গাওৰ মালডেপে ১৩ সম্পদায়ৰ ইসালপা
ডাকুলাৰ হৰি সংকীৰ্ত্তনৰ ধনিৰ ভিতৰেই
ৰাজবাবুৰ শ্রদ্ধ কীৰ্ত্তন হৰা কৰে সম্পন্ন অৰ।
নিজৰ নিজৰ নানা অসুবিধা থানা অত্ৰেউ লয়া
লয়াৰ সাহায্য তুলিয়া ভানুগাছেত শ্রীযুক্ত মীলেশ্বৰ
মুখাৰ্জী গাহি, প্ৰতাপগড়ত শ্রীযুক্ত মহেন্দ্ৰবাবু
সিহালাহ শ্রীযুক্তসেনাতল সিংহ ঝাফিৰবজ্জত শ্রীযুক্ত
সেনা সিংহ লগে আনাকউ মানু নিজৰ নিজৰ
খৰচে শ্রদ্ধত যোগদান কৰিয়া দশৰ বাৰো সমাজৰ
মঙ্গলৰ চিন্তা মেহান দেহয়েইলা উহানৰকা সমাজ
তানুৰাও চিবকৃতজ্ঞ থাইতই।

গনিৰগ্ৰাম বাৰো ঘাগৰাপাৰ লয়া উগিৰ
গাবক্সাপেই সাহায্য তিচ্কা কৰিয়া যে ৰূপা
পয়সা, চউল, খুণ্ডেই, নুকুন পাঞ্জিলা উতা
শ্রদ্ধৰ দিনে ৮/৯ মাইল লেম্পালে দিয়া আটিয়া
আহিয়া সমাজসেবাৰ যে দৃষ্টান্ত দেহয়েইলা
উহান হতুমেউ মন আকৰ্ষণযোগ্য। এ সাহায্য
তিচ্কাৰ ব্যাপাৰে ঘাগৰাপাৰৰ শ্রীযুক্ত গোবিন্দ
বজ্জত মুখাৰ্জী গিবকৰে ধন্যবাদ নাদিয়া নুৰা-
ৰিয়াৰ।

মাছুঘাট বাসী এ ধন-পয়সাৰ অভাবৰ দিনে
এ ৰাজবাবুৰ ডেকি নিঃসহায় পৰিবাৰৰ শ্রদ্ধ
ৰাপাৰে লিখিও লিখিও মানুৰ সমাগমৰ সেবা

পৰিচৰ্যাৰ ভাৱহান নিয়া সমাজসেৱাৰ যে পুং-
নিওহান দেখুৱাইলা উইনি থাকোঁতে যোগ্য।
কীৰ্ত্তনৰ মাজেৰে সোত বঁকাৰ কোৰ্ণ অঞ্চলৰ মানু-
হো-কোনো ফাৰ্ম কৰিতাই বিশেষভাৱে ইমাইন্দ-
জন বহুমানৰ বাক্য আৱাষ্টিক পৰিগাণি কৰিয়া
পাটী, সতৰক্ষিত, মনি মানুহ হুৱানিৰ'ৰে বাক্য
কৰেছিল। উহানৰকা আৱাকউ খাকাত দেনাৰ যোগ্য।
এ-মাজ একমানত মণিপুৰ, কাছাউ বাৰো শ্রীষ্ট
১০ গো ইশালপা, ১৩ জোড়া চাকুলা, ১৪ গো
দোয়াৰ আকসূটে পাল্লা আহানাত, এম-দিতাই
হনিয়া মালডেপপো মানুহে, মানুহে, সমুহহান
অছিল। হতুয়ে মাততে, গেলগা দূশা উহান
অভিনব বাপা ৰহান অছিল। উহানলো হুৱা
মণিপুৰীয়েই নাগয় কাদাবাৰাৰ বাজালী পেয়া হুৱা
কীৰ্ত্তন হুৱানিবকা নাগয় - এ অভিনব বয়স্ক
এহান চান্ধৰকা মালডেপে আছিল।

মণিপুৰী সমাজে এসাদে হুৱা মহাসংকীৰ্ত্তন
অনাৰ বাৰহু-এখুক-দেহিয়া আহিগী স্থাথক
অইল। কাৰণ - এ শ্রীষ্ট উহানাত - কাছাউ
(হাইলাকামিলো) - হাৰি-লক্ষ্য - হাৰি - গণ্ডক
প্রতিনিধি মনি, ইমাইন্দল-এমন-কি - কনকহউ
পেয়া নিজৰ নিজৰ স্বচে-আমা-যোগদান কৰে-
ছিল। এহান কি কম হাবো বাৰো গৌৰবৰ
কথাহান নাগয়? উতাৰ পূজা মণিপুৰ হিহাল
প্রতাপগড়, ভানুগাছ, কৈলাসহৰ আদি লয়াৰ
প্রতিনিধিও ও সভাত উপস্থিত অসিল। আৱা-
কউ হাবোৰ কথাহান যে এ মণিপুৰী সমাজে
ঘৰে ঘৰে, ৰাতে গাঙে এদিনহাবিকাৰ নিত্য
নতুন দলাদলিলো সমাজহান উহান অনাৰ পুথ-
গত গেলিলাগা, ও সমাজৰ মানু আছিল ১৩৪০
বাৰোৰ ৮ চৈৱত বাজবাবুৰ শ্রীষ্টকীৰ্ত্তনৰ দিন
লামইসিতৰ দিনে হাবি দলাদলি, বেঘাৰেঘি,
হিহা-নিহাৰ সাহেবিয়া হাবি দলয়াৰি বিষ্ণুপ্ৰিয়া
মণিপুৰী সমাজ আগাই আৰো কৰকৰা কৰ-
কৰি, কৰিয়া ১০ মালডেপ ১০ গাঙত পিণ্ডিত - পিণ্ডিত

মানু পুজা শ্রীষ্টকীৰ্ত্তন হানৰে মহাসংকীৰ্ত্তন
বাৰো মহামিলনৰ ব্যাপাৰহান হওকৰিছিল। আগাত
এসাদে দূশা দেহানিৰ কপালহান আহিহ, এহান
কম গৌৰবৰ কথাহান নাগয়।

এ শ্রীষ্ট উহানাত ইদা বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীয়েই
ৰপা পৰসা সাহাৰা দেহিলা উহান নাগয়। বাজালী
-হিন্দু-বাৰো মুলমান যেতাৰ ৬ বাজবাবুৰে হুৱা
ককে চিনেছিল। তানুগউ তাৰ আকলিমক দৌ
অনাত দুখ প্রকাশ কৰিয়া যথাসাধা সাহাৰা
কৰেছিল। বাৰো কীৰ্ত্তনে যোগদান কৰেছিল।

যেবাকাই কীৰ্ত্তনৰ মালডেপগাত কমেউ
দ্বিগিণ্ড মানু অইলা উবাকাই গিৰীশবাবু,
সমৰজিৎ বাবু, কুজৰাজ বাবু, কৃষ্ণকুমাৰ বাবু,
কুজেশ্বৰ বাবু, ফালগুনী বাবু বাৰো মেহেৰপুৰৰ
তৰুণ সংঘ হাবি বাহুগাউৰ বাজবাবুৰ লগৰ
প্ৰায় ৫০ গো গাবৰুগাপেই গাবে ফুটি বেড়িয়া
বাজবাবুৰ ফটো আতে থয়া উপস্থিত সভাম-
ন্তৰীৰে সাদৰ সঁজাষণ কৰানিৰ সালে চাক
বাদ্য বাজয় ধূপ থয়েই ফুল আতে থয়া
বালিগাউৰ শ্রীষ্টত নীলেশ্বৰ মুখাৰ্জীৰ লেওকৰা
এলা—

“আত্মম আয়ে বাজবাবু তিকুৰাত থাইলে-
গাত।

যুবকহাবিয়ে আয় বুলিয়া তোৰে ডাহিয়াবতা।
তিযুবক হাবিৰে আগো “মণিপুৰী” পত্ৰিকা
চালেয়া।

১০ মহামিলনে কিয়াক নাহবতা

১১ গাঁৱংগাত হাবপেইলাৰ আলকৰে নাপেইবাৰ
১২ এবাকা কীৰ্ত্তন কৰতাজাই।

১৩ দেশবিদেশৰ মেতাহাকি তৌৰ সদপতিৰকা
১৪ আহিছি

১৫ (তানুৰে) সভাৰী কুগই কৰতাই।

১৬ নেন্তী হাবিৰ চৰণ বিনা আমাৰ উপায় নেই

১৭ আৰুতা

হাবিয়ে আমাৰে কৰ্ম কৰেদিক।

(তুমি) হাবিয়ে তিলয়া কৃষ্ণনাম সলকৰিয়া
“ৰাজবাবুৰ সমগতি কৰেদিক।”

ইত্যাদি

এলা দিয়া দিয়া মালভেপে য়েবাকা... হুমেইলা
উবাকা পাম্বাণ অন্তৰ নাগলিয়া নুৰ্যবেছে। ৩
সময়ত ২০০০ মানুহ কঁদানিত মালভেপতে কিয়া
প উহানপেয়া যেসাদে হৌ বেলাছিলো— উহান
ইকৰিয়া ব্যক্ত কৰাণি মোৰ সাধ্যাতীত। ৪
শোভা যাত্ৰা বতসময় আছিল, আৰাক জানি
সময় থাইলে হয় দুখে অনেকগৰ বুক ফাটিয়া
নানা দুখটনাৰ অশংকা আসিল। এসাদে-হাদিত-
দুখ লাগেৰ দুখ অসহ্য আছিল যদিও তথাপি
সমাজসেবীৰ গজে সমাজৰ হাবি মানুহ কতিয়ান
আন্তৰিক অন্তৰৰ টান উহান দেহিয়া আহিণী
স্বাৰ্থক আইল।

[দুখৰ হাবী হান এসাদে মহামিলনে
দলাদলি কৰেকুৰা মানু কতগোৰ অন্তৰ হিংসাত
জলিয়া উঠেছিল, উহান বাদ দেনা আইল]

এসাদে মহামিলনৰ সভাত কোনো বকমৰ
উপদ্রব নান্না মইপঙৰ ফনিৰ ভিতৰে ২৬ গো
ডাকুলাৰ ঢাক, লগে কৰতালৰ বৌলো মহা
সংকীৰ্ত্তন আৰম্ভ অব।

সংকীৰ্ত্তনৰ ক্ষমিত ফাম উহানৰ মহালা
অ ব্ৰুকাউ বাঢ়িল। ইশালপাহাবিৰ নুংপিপা এলাই
মালভেপগৰ, ভালকহাবিৰে যোহিত কৰেছিল।
তথাপি কচুধৰমৰ ইশালপাগোৰ নাওহান বিশেষ-
ভাবে উল্লেখযোগ্য। ঠুদিন উহান ইশালপা গিবকে
হৰত গুৰবৎ কুপাৰ নুংপিপী এলালো মানু হাবিৰ
অন্তৰ আকৰ্ষণ কৰে পাৰিছিল। ১ প্রতাপিগড়ৰ
ডাকুলা ঠুদিন উহান নিয়াম নাও কৰেছিল।
ডাকুলা দিয়গিব এলাত হাবি মোহিত আছিল।
ডানুগাহৰ, আপিকৰ ইসালপাক এলাউ এমটিক
শক্তি নাছিল। মণিপুৰৰ ডাকুলাৰ ঢাক কাৰা-
ণিৰ কাৰ্যদা আৰাকউ হবা আছিল। ২

দুবেই দুবেইত আহেছিলো ভাওবীয়া মানু
হাবিৰে সাধামত ধোৱানি আছিল। তানুৰকা
বুলিয়া বামুনবেলো ভাত হউ ৰাধুয়ানি আছিল।
আৰাকউ হাবীৰ কথাহান— শিলচৰ মহকুমাৰ
কোনো আগইঅউ ঠুপেইত ভাত নাহাছি। উহান
মণিপুৰী সমাজৰ থাকাত দেনাৰ বিষয়হান।
মণিপুৰী যে এমটিক সংযমী অনা পাৰতাৰা উহান
কি গৌৰবৰ কথাহান নাগয়? হাবিঅউ হাব-
পেইলা যে এহান পণ বাৰো দেশৰ কামহান।

পিনাৰ পানীৰকাউ ব্যবস্থা কৰানি আছিল।
মালভেপগোৰ কাদাত হৰকাও কোঠা আগত
বামুনবেলো বিপুল পানী বাৰো সববৎ দেনাৰ
ব্যবস্থা আছিল। মহা সংকীৰ্ত্তনৰ পিছেদ হাবিৰে
যেতাপাবিল জীৰ ধোৱানি আছিল।

ইশালপা, ডাকুলা হাবিঅউ নিজৰ নিজৰ
থৰচে হানৌ হাবী অয়া শ্রদ্ধত যোগদান কৰে-
ছিল। তানুকোনো দক্ষিণা না লসিলো, তানু ই
ৰূপায়সালো সাহায্য কৰেছিলো বাৰো হবিনাম
গেয়া হাবিৰে হনুয়াছিলো। এসাদে কামে নিজৰ
নিজৰ উদাৰতাৰ পৰিচয় দেছিলো।

দিনহানউ (প্রকৃতিদেবী) শ্রদ্ধৰ দিনে “ৰাজ-
বাবুৰ মৰণে দুঃখত আহিবপানী বেলাছিলো। ঠু
প্রকৃতিদেবীৰ আহিবপানীয়ে যাতে শ্রদ্ধক্ৰিয়া সম্পন্ন
কৰাত অসুবিধা আইতে পাৰে বুলিয়া থানিপাৰা
বৰণ দেনাৰ পিছেদেই বৰণ দেনা বজ্জ অব।
“ৰাজবাবুৰ শ্রদ্ধত ছন্দা মানুয়ে সাহায্য কৰে-
ছিলোতা নাগয় দৌয়েপেয়া সাহায্য কৰেছি প্রমান
গেয়াৰ। উপবান বহুং সহায় নাথাইলে এ বিৰাট
আয়োজন এহান কৰানি নাট আইল আইস।

মি আমাৰ সমাজৰ গাৰকৰাপেই পুৰী
জেলেইৰে উদ্দেশ্য কৰিয়া মাতুৰি— তানু যেন
“ৰাজবাবুৰ পথ অনুসৰণ কৰকা। গিবকে
কিসাদে জীবন যাপন কৰেসিল বাৰো সমাজ
সেবা কৰেসিল উহান হাবপানি হাবি গাৰকৰা
(২৬ নং পৃষ্ঠাত চাইক)

—ইমা বিষ্ণুপ্ৰিয়াৰ জনডিস—

—সুখেন্দ্ৰ কুমাৰ সিংহ

মি ইমা বিষ্ণুপ্ৰিয়াৰ শৌণ অছুতা থকয়া ইমাৰ গাৰিগোত জনডিস অৰ্থাৎ অলমী নুৱাৰা আহান লাগেছে এহান ডাক-ডাক কৰে দেহিয়া হঃ নুৱাৰিয়া দ্বি-আকচুটি মাতানিৰ প্ৰয়াস কৰউৰীতা। এহানাত, ভুল বুলি থাইলৈও ক্ষমা কৰে দিবাং।

আজি অপা বপাৰ হাকতাকৈ চিংকৰিয়া ইমাৰ শৌ হুমাৰা ঔতায় আৰ নাইলৈও ইমাৰে কিন্তু নাছা, টেংঠা, কলা কুচিটলো হাবৌ কৰিয়া থছিল। ইমাৰ ছৌ হুমাৰা এতাই পৰবৰ্তী কালো অৰ্থাৎ বিংশ শতাব্দীত দেহিয়াৰতাই ছৌ-হুমাৰা এতাই ইমাৰ ফিদা ফিজেৎ কাঠি আংঠিতে বেচিয়া লম-কৰলা লমকৰলা, একুকমতে ইমাৰে ঘৰেত নিকালদিয়া আৰ আৰ তাৰে ইমা বুলিয়া ডাহানি মনেইতাৰা। ইমাৰ জৰমদেহত, বিদ্বান গুণীবান, বনী পাংকাল লীতাৰ মাৰ্কা শৌ কোংগউ কৰমতা নাগই। শৌ-এতাৰ লীলা খেলাৰ মাকহানে আকয়া ডাক্তৰগই তোৰতা অলমী অসে বুলিয়া মাতলো অৰ্থাৎ জনডিস অসে। তা-আৰো; ইমা হন হনতোৰ ছৌ-হুমাৰা এতাৰ চৰিত্ৰ বেবাৰ, লীলা খেলা এতাৰ চুটি শৌ আহান। তি-মালকগো অইয়াউ হাবি ছৌৰ চৰিত্ৰ বেবাৰ নাদেহেসত, তা-থকয়া ইমা তি মৰাণিৰ আগে স্থানি হনিয়া যাপা।

আজি তোৰ ছৌ হুমাৰা এতায় কিতা নাৰ-বতাৰা, কোংহানাত তানু আলয়া আসিতা ?

তানু দৰকাৰ পৰলৈ গাত আহানৰে চাৰি-কৰত, পাচকৰত কৰে পাৰতাৰা, আৰাকউ দৰকাৰ পৰলৈ ধাপা আহানৰে। ঔতাহও বাহাদুৰীহান অইলতাই ভেইবুনিৰে খেইকৰিয়া বীৰতহান দেহ য়েইতে সুপকৰেও আল নাইতাৰা। কিয়া বুল্লেতে ক্ষত্ৰিয়ৰ বকতলো পালয়া আহিতানা, এসাদে শৌৰ্য্য বীৰ্য্য না দেহয়েইলেতে ক্ষত্ৰিয় বুলিয়া নিজৰে পৰিচয় দিয়া নুৱাবতাই। বলিহানি ইমা তোৰ ছৌ।

ইমা তোৰ গাভাকালপা ছৌৰ স্থানি যাবী দিতেগা গিয়া পৃথিবী এহানৰ লেঙৌ হাবি গনে পাৰতেই, কিন্তু তানুৰ যাবী ইহজীৱনে গনিয়া গনিয়া ফুৰা নুৱাবতেই। ইমা তোৰ ছৌ আকগৌ মেহাৰ বা সাধাৰণ সদস্য কৰিয়া জৰম নাদেসত। হাবি প্ৰেসিডেণ্ট মাঃহই জৰম দেহত— কোন দুৰ্বিপাকে আকগ সদস্য অ পৰজাগা ঔতায় কয়হান দল হওকৰতাই কয়হান মেঠেস মেঠেল সংস্থা বা কমিটি হংকৰতাই ইমা তি মালকগো অয়াউ হাবপা নুৱাবতেই।

ইমা ! বিৰাট সত্তা বুলিয়া আহান, তোৰ জিপুত এতাৰে কলকৰিয়া থনা; এতাৰ উন্নতি, এতা স্বাতে আৰ আৰতাৰ লগে চলে পাৰবানেই হিৰাম আহান কৰানিৰ সালে হওছেহান। ঔ হানাতউ ইমা প্ৰেসিডেণ্টৰ নুৱাৰা ঔহান। আক-গোউ সদস্য অনা নাকৰতাৰা। বাৰহ য়েগ য়োগেৰে সত্তাপতি পাৰা পদফাম দেছি ঔতা বাৰহ

হাবো হানে থাইল পথ নাপেয়া, নামসা কনক পিদিয়া মালয়া সংক্ৰান্তি খেয়া খেয়া ফুলৰ মালা গাবগোত পিদিয়া, বিজ্ঞ মানুৰ সাঁদে ফিজেত পিদিয়া সাহিত্যিক ভাষা বৰ্ণনা কৰতে কৰতে কোঙগদে যুগ আহান মালয়া গেলগা হাবনা-পেইলা, এগদে বুজ্জে লাখ লাখ মানু তানুৰ মেইথঙহানাদে আশালো চেয়া থাইতে থাইতে পিচুম ধলা অনি অকৰলো, স্বামহুতগা ধৰ্ম্মাৰও সীমা আহান আছে, তথাকথিত প্ৰেসিডেণ্ট গিৰিগিথা-নিয়ে পয়লা পয়লাদে ফুলৰ মালা, হোতা হোতা ছয়াত-হয়াত থানা পেইলা, পিছেদে কালজমে দশ-গিৰিগিথানিয়ে প্ৰেসিডেণ্ট গিৰিগিথানিৰ বহা-নিৰ ভামহান পেয়া নাদানি অকৰলো। "কালস্য কুটিলা গতি" কিয়া বুজ্জেতে একাপাৰা সমাজ এহা-নৰ লাখ লাখ মানুৰে পানি-ফুটা আগো প্ৰেসিডেণ্ট গিৰি গিথানিয়ে দিতায় বুজিয়া বাসেয়া বাসেয়া থাইতে থাইতে খোনি হকিয়া গেলগা। কিন্তু কোন ফল না ধৰলো। গতিকে সমাজৰ কেৰালী ধৰেকুৰা সমাজৰ আকহান বিৰাট সন্তাহান এহা-নাতউ লীলাৰ অন্ত নেই। ঔতাৰ ভিতৰে কতগো আকতা পদফমে আছি ঔতাইতে দৰকাৰ পৰলে জোৰ খাটেয়া আজগুবি নেচটাৰ আওৰেয়া হৌ ছুমাৰাৰে ধমকেয়া সমাজহান পতিত পড়িয়াউ থাক বা তানু নিজেউ পতিত পড়িয়াউ থাক

কিন্তু তানুৰ জীভাৰশীপহান যেসাদেউ বজ্জাৰ থানা লাগতয় এ মনোভাৱলো সৰল, উদাৰ, মনোভাৱ সম্পন্ন হৌ ছুমাৰাৰে বিপথগামী কৰতেপা বিধা নাকৰতাৰা।

ইমা এসাদে কৰে লেহা জোৰা নেই সমস্যালো তোৰে বেড়িয়া থছি, গাঙে-ঘৰে আগৰে আগৰ তিল নেই, দলা-দলি কোলি-গালি, হিংসা হিংসি মাৰা-মাৰি এতা এতাই তোৰে শান্তি নাদতাৰা, দুনিয়াৰ মুণ্ডে তোৰ পৰিচয় দেনা নুৱাৰিয় আছি, কিন্তু ইমা তাৰ জিপুতেতোৰ প্ৰকৃত সেৱা নাউ কৰতাৰা, বৰং তোৰে সেৱা কৰানিৰ সন্তানহান দিয়া খোনিগোত টিপা দেনা মনেইতাৰা, কিতাপাৰা আগৰ তোৰ স্বয়াহান মাতিয়া দিয়া স্থানি সেৱা কৰানি মনেইলেউ, তোৰ বাকী জিপুত কলিৰ জীৱ ঔগিয়ে খাপাবেয়া খুপাবেয়া সেচোয়ানি মনেইতাৰা। ইমা প্ৰকৃত তোৰ সেৱা কৰেকুৰা জিপুত নেই। মায়বী ৰাক্ষসীয়েই নিম্বাম, গতিকে ইমা তোৰ চৰণে কাদিয়া মাতৌৰী তোৰ অলমী (Jaundice) নুৱাৰা এহান বালা কৰতে অইলে ডাক্তৰে কানা নাইতই "জৰেকুৰা" আগৰ দৰকাৰ, নাইলে জনভিসহান পেটে পৰলে আব তোৰে জিংতা কৰে নুৱাৰতাওই গতিকে জাৰেকুৰা মেইপাগো কোংগই আনতই?

(মতামতৰকা সম্পাদিকা দায়ী নাইতৈ)

ৰাজবাবুৰ আঁক উপলক্ষে (২০ পৃষ্ঠাৰ পিছেত)

গেই পুৰীজ্জেলৈইৰ কৰ্ত্তব্যহান। গিবকৰ ডেকি নিঃস্বাথ পৰ, অমায়িক, কমঠ, সমাজসেবক অনা প্ৰতিগো গাবকয়্যাপেই পুৰীজ্জেলৈইৰ কৰ্ত্তব্য। "ৰাজবাবু মণিপুৰী সমাজৰ মেকদন্তগো আছিল বুজ্জেউ অত্যাঁজি নাৰ। গিবকে সমাজৰ সেৱা কৰতেগা গিয়া অকালে মৰণৰ খতাত পৰিল বুজিয়া হাবিয়েই তাৰ আত্মাৰ সদগতিৰকা ওপ-বানৰাং প্ৰাধনা কৰিয়াৰ। ঔহানলো গিবকৰ আত্মাৰ সদগতি অইতৈ বুজিয়া মোৰ মনে নাৰ। কাৰণ এহান মোৰ দৃঢ় বিশ্বাস— পত্ৰিকা জিংতা কৰিয়া থনাই গিবকৰ একমাত্ৰ উদ্দেশ্যহান

আছিল। পত্ৰিকাহানেই তাৰ জীবনহান আছিল। এবাকা যদি হাবিয়ে মিলিয়া পত্ৰিকা জিংতা কৰিয়া থনা নুৱাৰিয়াৰ উহান অইলে তাৰ আত্মাৰ শান্তি কোনো দিনউ নাইতৈ। ওপবানৰাও প্ৰাৰ্থনা কৰকিয়েন তাৰ আত্মাৰ সঙ্গতি অৰ। গিবক মতে আমাৰ অগোচৰে আমাৰে এমন দৈব শক্তি দান কৰে যিহানলো আমি অনায়াসে পত্ৰিকা জিংতা কৰিয়া থনা পাৰিয়াৰ।

জনৈক ৰিপোৰ্টাৰ
অনুবাদিকা : শ্ৰীমতী অঞ্জনা সিংহ
[খোগেন্দ্ৰ লাল সিংহ গিবকৰ সৌজন্যত]

—ইমা মি মইলু—

শান্তিকুমাৰ সিংহ

আমি জগৎ সংসাৰ এহান দেহিয়াত্তা ইমা-
ৰকা বুলিয়া। মালুক এগৰি নিজৰ জীৱনহান
বিপন্ন কৰিয়া জয় দিয়া যিহেগাই আছে জিপুং
এতাৰে। উহানলো শান্তি মাতিয়া গেছেগা “জননী
জন্মভূমিষ্ট স্বপাদপি গৰিয়সী”। এ ইমা এগৰে
সন্মান ৰক্ষা কৰাৰি থকৰ প্ৰত্যেকগো জিপুংই।
“ইমা” বুলিলে শব্দ এগত হাবি শক্তি নিহিত
আছে। মাতৃজাতি এহান শক্তিৰ প্ৰতীক। জৰম
অনাৰ লগে লগেই “ইমা” লো আৰম্ভ অৰ।
গেই অইতেগাউ “ইমা” বিপদে আগদে “ইমা”।
“ইমা” হাড়া কোনো শব্দ আগো নাইব। আজি
বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সমাজ এহানাত ইমাৰ মহিমা
সম্পৰ্কে কত এলা ৰচিয়া গেছিগা উহান জাতীয়
কবি গীতি স্বামী গিবকে মাতিয়া গেছেগা—

“ইমাৰ মহিমা বেদেতে অসীমা”

অৰ্থাৎ ইমাৰ মহিমা পূৰ্বাপ শান্তি এতাৰ
গজে, ৰণচল কৰিয়া ময় নাব।

“ইমা” শব্দ এগত কতিহানশক্তি আছে উহানৰ
প্ৰশ্নন নুঠা কৰে মাজিলতা নেই। পৃথিবীৰে ইমা
বুলিয়াৰ, এ পৃথিবী এহানাত আমি বসবাস
কৰিয়াৰ, কত অনাৰ কাৰ কৰিয়াৰ তথাপিও
পৃথিবী ইমাই সহ্য কৰিয়া জিহেগাই আছে। অৱশ্য
পৃথিবীত মেৰাকা অতি অধৰ্মৰ কাম চলিয়া
থাক, পৃথিবীয়ে মেৰাকা ওসাদে অধৰ্ম এতাৰ
ভাৰ ওককৰে নোৱাৰিবা উৰাকা জগতপতি
ভগবান মনুষ্যৰূপে অবতাৰ অৰ বাৰো পপ

বিনাশ কৰেৰ। উহানলো গীতাৰ ৪র্থ অধ্যায়
৭/৮ নং শ্লোক দ্বিহানাত ভগবানে নিজেই
মাতিয়া গেছেগা—

যদা যদাহি ধৰ্মস্য প্তানিভবতি তাতঃ

অভ্যুত্থানমধৰ্মস্য তদা য়নং সৃজাম্যহম ॥ ৭

পৰিহানায় সাধুনাং বিনাশয়ে চ দুষ্কৃত্যাম ।

ধৰ্মসংস্থাপনাখ্যায় সন্তবামি যুগে যুগে ॥ ৮ ॥

হুদা আমি নাগই দৌ দৌলিশিও এতাউ হাবি

সৃষ্টি অহিতা আদ্যাশক্তি ইমা জাৰ্মাৰাততো ।

“ইমা”ৰ গভে যত সন্তান জৰম অইতাৰা হাবি

সুসন্তান নাই। “মাতৃ ভক্তি” বুলিলে শব্দ

এহানি হাবিৰাত নাথাক, ইমাৰ বাক্য থনাৰে।

ইমাৰ বাক্য থনাত গিয়া পঞ্চপাত্ৰৰ পাঁচ বেইবু

নিম্নে দ্ৰোপদীৰে বিয়া কৰনা। উতাৰ উণ্টা

যে নেই নাগই। মাতৃ জাগ কৰেছিগ দশৰথৰ

য়েইমাৰা পুতক ভৰতে, বৈয়ক পত্নী ৰামচন্দ্ৰৰকা ।

উহান বুলিয়া কৰতৰে অকগট শান্তি নাগেই-

তাৰা। মাতৃবাক্য পালন কৰতেগা বহু মানু

নিজৰ জীৱন দেহি যেসাদে তিক ওসাদে জীৱন

যুদ্ধত সফল অউ অছি। ইতিহাসে কাৰেউ

না পাহৰেৰ ইতিহাসৰ সাতাত নেপোলিয়ন, ঈশ্বৰ-

চন্দ্ৰ বিদ্যাসাগৰ, মহাৰাষ্ট্ৰৰ জাতীয় ধীৰ শিৰাজী

অতি বৰ্তমান কালৰ আমাৰ হাবিৰ “প্ৰিয় প্ৰয়াত

প্ৰধানমন্ত্ৰী লালবাহাদুৰ শাস্ত্ৰী” “ইমা”ৰ আশী-

ৰ্বাদে চক্ৰ সূৰ্য যতদিন থাইতে ততদিন তানু

মৰিয়াউ অমৰ অয়া থাইতাই। আসল কথাহান

অহেতাই সমস্ত জাগতিক শক্তিৰ উৎস অহেতাই ইমা । মাতৃ শক্তি জাগৰিত নাইলৈ কোনো অশুভ শক্তি বিনাশ কৰাৰি সম্ভৱ নাই। বাৰো মাতৃ শক্তিৰে অপমান কৰাৰি মানেই নিজৰ মৃত্যু বা ধ্বংস আন নি । বাৰায়ণে ইমা দীতাৰ গজে অনাগ কৰতেগা বাবৰ সংশ্লে ধ্বংস অহিগ, তাপৰে দুৰ্ঘোষন, দুশাসন আদি প্রাপদীৰ গজে অত্যাচাৰ কৰতেগা নিঃবংশ অইনা । এতা অহে-
তাই মনুষ্যৰ কথা । কিন্তু দৌ দৌলিগিও যোবা-
কাই বিপদে পৰতাৰা ঠুপেইতউ মাতৃশক্তিৰ আৰাধনা কৰতাৰা । সমুদ্র মন্থন কৰতেগা মাতৃশক্তি, অসুৰ এতাৰে অমৃত পিনাক বঞ্চিত কৰে দিলো । দৌ দৌলিগিও বিপদ মুক্ত অইনা ।
ৰাক্ষস নিধন কৰতেগা দুৰ্গা ইমা কত ৰূপলো লুকুলেই, মহিষাসুৰ আদিৰ কথাত স্পষ্ট অৰ ।

ও মাতৃ জাতিৰ সন্মানে আমি টটৰেয়াৰ তাঁৰ এহানৰে মাতৃজায়া' বা ইমাতাঁৰ বুলিয়াৰ । ইমাৰে যেসাদে সন্মান কৰিয়াৰ, ঠিক ওঁসাদে ইমাতাঁৰ এহানৰে হাবি অউ সন্মান কৰতাৰা । এ ইমাতাঁৰ এহানৰে— সন্মান জানেইতেগা কত মানু স্বহীদ অছি উহান ইতিহাসেই । মাতোৰ ।
কত অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে সংগ্রাম কৰিয়া ইমা-
তাঁৰে বিদেশীৰ আতত্ব ৰক্ষা কৰছি উহান মাততই ইতিহাসে । ফৰাসী তাঁৰ এহান ইউৰোপতে কিয়া সমগ্ৰ বিশ্বত ইতি উন্নত তাঁৰ হাম ।
এহানোউ দিন আহান জাৰ্মানৰ আৰ্ভে লাগিত অছিল ।

‘আমি আজি বিষ্ণুপ্ৰিয়া নগিপুৰী জাত এহান নিজৰ ইমাতাঁৰে শিক্ষালাভেত বঞ্চিত অছি এহান হাবি ওঁ অনুভব কৰিয়াৰ । আমাৰে শিক্ষাদেনা অৰ বাক উপত্যাকাত বাংলা' তাৰে, ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যাকাত অসমীয়া তাৰে । ইতিহাস পাকৰিক চাইক ১৯৬০ ইংৰেজীত অসমীয়া তাঁৰ এহান বাক উপত্যাকাত বাধ্যতামূলক কৰতেগা ১১ গো

বাঙালী স্বহীদ অইলা, আসামেউ অসমীয়া তাঁৰ-
ৰকা বজিত বৰপুজাৰীৰাওতো অকৰিয়া মূৰ্জ-
মিল হক গাছি ভাষা স্বহীদ অইলা । তানুৰ বকত, তানুৰ জীবনহানি দিয়া তাঁৰহান ৰক্ষা কৰলা ।
জাতীয় চেতনাৰ সৃষ্টি কৰলা । ১৯২২ ইংৰেজীত সেওকৰে ভাষা আন্দোলন অইল, বাৰো স্বহীদ অইলা । ১৯২৯ ইংৰেজীত বাংলাদেশী বিদেশী শ্ৰেদেগা স্বহীদ অইলা । ও স্বহীদ উতাবে অজি জাতি, ধৰ্ম নিৰ্বিশেষে হাবিঅউ সশ্ৰদ্ধ হমা জানেইতাৰা ।

ভাৰতবৰ্ষ' দিন অ'হান ইংৰেজৰ পৰাধীন আছিল । ইংৰেজৰ বিৰুদ্ধে সংগ্রাম কৰতেগা কত মানু স্বহীদ অইলা । ভাৰতৰ স্বাধীনতা যুদ্ধৰ প্ৰথম স্বহীদ মঙ্গলপাতে । কামহান সময়হান কলকাতাৰ ব্যাৰাকপুৰ বাৰো ১৮৫৭ ইংৰেজী । স্বহীদ বুলতে কোনো জাত নেই । মৰিয়াউ অমৰ অয়া থায়তাৰা । দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ নেতা-
জীৰ নেত্ৰে আজাদ হিন্দফৌজ গঠন অছিল । নেতাজী গিৰকে মাতেছিল—

‘আমাকে বক্ত দাও, আমি স্বাধীনতা দিব, আমাৰ ঠাৰে যেনে বকত দেই, মি স্বাধীনতা দিতউ । কথাহানৰ কতি শুকত । নেতাজীৰ অনুপ্ৰেৰণাত, দেশহান স্বাধীনকৰাৰিৰ সালে হাজাৰ হাজাৰ মানু জীৱন আহতি দিলা, উহানৰ ফল স্বৰূপ আজি ভাৰতবৰ্ষ স্বাধীন । কিন্তু ওঁ মানু যেতা নিজৰ জীৱন দিলা তানুৰে কি ভাৰতবৰ্ষৰ মানুৰে পাহৰতাইতা ? নেতাজী গিৰকেৰে ‘কি মানুৰে পাহৰতাইতা ? না তানু মৰিয়াউ অমৰ ।
ভাৰতবৰ্ষৰ স্বাধীনতা আনতেগা যে গিৰকগই নেতৃত্ব দেছিল, ওঁগৰে জ তহানৰ বাপকো বুলি ওঁ গিৰক মহাআগাকীৰে ভুলি কৰিয়া নাথুৰাম গড়সেই মাৰো । মহাত্মা গিৰকেৰে স্বহীদগো বুলিগা ওঁ মৰেছে ৩০ জানুৱাৰী দিনহানৰে জাতীয় স্বহীদ দিবস হিসাবে পালন কৰতাৰা । আসামৰ বিদেশী বিতাড়নে প্ৰথম স্বহীদ শৰ্গেধৰ তালুকদাৰক

মৃত্যুদিবস ১০ ডিসেম্বৰ প্ৰতিবসৰ আশামে
শহীদ দিবস হিসাবে পালন অৰ।

নিজৰ ইমাত্তৰ নিজৰ দেহহান বন্ধা কৰা-
নিৰকা যোগই যোগই প্ৰাণ আহুতি দেহি তানুৰ
ওঁ ত্যগ বিফল নাহে বাৰো মাও অৰ।

কবিতাকবিত্তনাথ ঠাকুৰে ইকবিয়া গৈছেগা—
“জীৱনে যতপূজা হগনা সাৰা, জানিহে জানি-
তাও হয়নি ছাৰা।”

অৰ্থাৎ কোনো কাম অথলে নাযাবনা, আক-
দিন না আকদিন তাৰ প্ৰতিফল আহেৰ। আজি
বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী ঠাৰ এহান অৰ্থাঠাৰহান।
এহান ৰাজৰোষে পৰিয়া বিলুপ্ত অনাৰ পথগত
দিন আহান আহেছিল, কিন্তু জাতীয় চেতনা
সৃষ্টিকাৰী শহীদ ৰাজবাবু গিৰকৰ প্ৰাণৰ বিনি-
ময়ে আহিল বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ ভিতৰে জাতীয়
চেতনা ইমাত্তাৰৰ প্ৰতি সচেতনতা। আমি
পৰ্ববোধ কৰে পাৰিষাৰ আমাৰ ঠাৰবকা জীৱন
দিয়া গৈছেগা। ওঁ শহীদ গিৰক উপাৰ কাহিনী
আমাৰ উত্তিয়া আহিতাবা হুউ হুমাৰাই কতিহান
হাবগাছি? কিহান অইলে জীৱন আহিতাবা,
যোগেৰে শহীদ বুজিয়াৰ তাৰি সম্বন্ধে কতগোই
বা কতিহান হাবগাছি? ওঁ শহীদ ৰাজবাবু
গিৰক ঐতিহাসিক কম বয়সে পৃথিৱী এহানাত্ত
হান। এহান বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সমাজৰ অসু-
বণীয় ক্ষতি আহান উহান মৰ্মে মৰ্মে উপলব্ধি
কৰিয়াৰ।

গিৰকৰ জীৱন আদৰ্শ আমাৰ সমাজৰ প্ৰতি অন্য
জাতৰ অবহেলা গিৰকে সহ্য কৰে নোৱাৰেছিল।
বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰে বিটিলে হেৰাকা পাকত্যা
জাতিহান ৰুজিয়া হোৱকা কৰলো, নংসাগোৰ
ডেকি উহানৰ প্ৰতিবাদ কৰানিয়েই নাগই প্ৰমান
কৰে দেছিল আমি আৰ্য্য সন্তান, প্ৰমান কৰে-
দেছিল যে বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী ঠাৰ এহান মণি-
পুৰৰ আদি ঠাৰহান। মৈতে ৰাজাৰ কৰলে

পড়িয়া ঠাৰ এহান লুপ্ত অনাৰ পথ আহিল।

ৰাজবাবু গিৰকৰ বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী ঠাৰ
হানৰ প্ৰতি ঐকান্তিকতাৰ প্ৰমান স্বৰূপ “মণি-
পুৰী” পত্ৰিকা সম্পাদনা কৰিয়া উহানৰ মাধ্যমে
সমাজ চেতনাৰ চেউ আগো আনেছিল।

সমাজৰ চিন্তাশীল সমাজদৰদী মানু গীতি
আমী, সমৰজিৎ সিংহ, হৰিদাস সিংহ কালুগনী
সিংহ, লৈখমৰেনা সিংহ, কুজুগাল সিংহৰ, সান্নিধ্য
পাছিল। গিৰকে বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰ ইমাইন্দলৰ
ৰাজাবে কানা এহান সম্পৰ্কে বিৰোধিতাই
নাগই এগা লেংকৰে লেংকৰে ইমাইন্দলৰ ৰাজাৰ
কানা এহান বন্ধ কৰেছিল।

আজি গিৰকে জীৱনহান সমাজৰকা কাত-
কৰলো, কিসাদে কৰে তাৰ মৰণহান অছিল
ওঁ হান জতি মৰ্মান্তিক। কোনো আততায়ীৰ
আতে তাৰ অৰুজা প্ৰাণহান গেলগা। মৰাণিৰ
সময়ত “ইমা মি মৰলু, ইমা মি মৰলু”

এ শব্দ এহানি আমাৰ বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী
সমাজৰ প্ৰত্যেকগোৰ অন্তৰে কাটাগোৰ ডেকি
বিধিয়া আছে। গিৰক শহীদ অইল, তাৰ
জীৱনহান সমাজৰ পূজাত কাতকৰলো কিন্তু
পূজাহান এবুজো পেয়া লৈনাসে, পূজাহান অসমাপ্ত
অগা আছে, অগচ কবি ববীজনাথ ঠাকুৰৰ ৰাজব
ধৰ্মী কবিতাত মাতিয়া গৈছেগা— “যে নদী দাৰা
দাৰা, জানিহে জানি তাউ হয়নি ছাৰা।” অৰ্থাৎ
পানীৰ ছাউহান লেঙৌৰ ছাতিপত আয়া বন্ধ
নাৰ, ভিতৰে ভিতৰে পানীৰ ধাৰাহান চলগেই
থাব, কোনো না কোনো কাম আহানত লুকু-
লৈগা। গিৰকৰ আক্সা উপো শান্তি না পাছে
যতদিন তাৰ ইমা ঠাৰহান প্ৰচলিত নাৱ, তাৰ
আক্সাউগোই এবাকাউ কাদেৰ মাতেৰ— “ইমা
মি মৰলু...” এহান কি বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী
সমাজে না ফৌঅসগা? ফৌঅনি ৰাকী নেই।
তাৰ জীৱন উৎসৰ্গ কৰেছে বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী

সমাজস্বৰূপ, ইয়া ঠাৱৰকা, তাৰ পশ্চাদবৰ্তী কাম
উতা পিছেকাৰ বংশধৰৰে সমাজদিয়া গেছেগা,
পথগো দেহা দিয়া গেছেগা যে “Pen is mightier
than Sword” অৰ্থাৎ কসমগো তৰোয়াল-
হানাত শক্তিশালী।” প্ৰমাণ-গিবকৰ গাংকান্ধা
কলমগোৰ জোৰহান এমার্টিক নিয়াম যে
প্ৰতিপক্ষই দেখুলা এগৰে নিয়াম দিন জিহুতা
কৰিয়া থনা মানে তানুৰ বিপদ, এগৰে সেটানিই
লাগেই। পৃথিবীত ভাৰে ছেটানি অইল, কিন্তু
তাৰ অমৰ কাম ইতাই সমাজৰে উদ্ধৃত কৰিয়া
গেজগা। গিবকৰ আত্মাগোৰ শান্তি পেইতই
যেবাকি গিবকৰ ইমার্ঠাবাহান সবকাবী ভাৰে
প্ৰচলিত ঐতিহ্য। গিবকৰ আত্মাৰ শান্তিৰকা
গিবক সমাজৰ প্ৰতি উৎসৰ্গ কৰছে জীবনহানৰ

প্ৰতি মৰ্যাদা দিভেগা হয়ত আৰাকৌ সংগ্ৰাম
কৰিয়া যান্য লাগেই। ঐ সংগ্ৰাম কৰিয়া যান্য
আমাৰ প্ৰেৰণা অক “ইমা যি মৰলু—”
কোন ইমা ঐ ইমা আমাৰ বিক্ষুপ্ৰিয়া মণিপুৰী
ইমা। উত্তিক ৰাজবাবু গিবকৰ অমৰ আত্মাৰ
প্ৰত্যাহ্বানে সমগ্ৰ বিক্ষুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সমাজ।
কোনো বঙালী কবি আগৰ লেওকৰা কবিতা
আহানৰ লাইন কতহান মনে পড়েৰ—

‘উদয়েৰ পথে গুনি কাৰ বাণী
নিঃশেষে প্ৰান যে কৰিবে দান
ক্ষয় নাই তাৰ ক্ষয় নাই।’

মহীদ গিবকৰ আত্মাগো অক্ষয়, অমৰ
বিক্ষুপ্ৰিয়া মণিপুৰীৰে গিবকৰ পুণ্যাআগলো
পৰিচালিত কৰক।

সেউজ শসাদুমিৰ
মানুহৰ আঁপে আঁপে
স্পন্দিত

প্ৰেম আৰু শান্তিৰ
অপকপ ছন্দ।

মাজে মাজে
বাতিৰ বিপন্নতাই ঢাকি ধৰে;
দুৰ্গম পথৰ অন্ধকাৰত হেৰায়
জীবনৰ বৈভৱ
যৌৱনৰ স্বপ্ন।

সম্ভাৰবাদৰ কুংচিত দুহাতত

অপৰাধ আৰু প্ৰাণিৰে
সময় হয় উলংগ
সমস্ত জীবনৰ প্ৰজ্ঞাবে

যৌৱনৰ প্ৰেমৰ অৰ্ধৰে
বাৰে বাৰে মানুহে বচিছে

মানৱতাৰ মহান ইতিহাস

এই ইতিহাস — — —

যুগে যুগে সম্ভাৰবাদৰ অৱসান ঘটাই

সাজিব পাৰিছে জনজীবনৰ

শান্তিৰ পঞ্জা।

জনসংযোগ

ঐশ্বৰ্য্যগোপাল সিংহ স্মৃতি গল্প প্রতিযোগীতা

এবং ইয়াৰ অকৰিয়া মোৰ পূজনীয় খুড়া গিবক ঐশ্বৰ্য্যগোপাল সিংহৰ স্মৃতি বজাৰ উদ্দেশ্যে 'মেণ্ডেসেল' বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী ঠাৰে গল্প প্রতিযোগীতা আহান আহ্বান কৰানি অইল। স্বৰ্গীয় খুড়া ঐশ্বৰ্য্যগোপাল সিংহ গিবকৰ সাহিত্যৰ প্ৰতি অতি আগ্ৰহশীল আছিল।

গল্পউহান ফুৰুকেপ কাগজৰ পিঠি আকেইহানাত কম পক্ষেট ১৫০০ শব্দৰ ভিতৰে পৰি-
ষ্কাৰ কৰে ইকৰিয়া দিয়া পেঠাদেনা লাগতৈ। নিৰ্বাচিত গল্প মেণ্ডেসেল বা নুৱাদৃষ্টি পত্ৰিকাত
প্ৰকাশ কৰানি অইতৈ। প্রতিযোগীতাৰ প্ৰথম, দ্বিতীয়, তৃতীয় পুৰস্কাৰ ক্ৰমে ৰূপা ১৫০.০০
ৰূপা ১০০.০০, ৰূপা ৭৫.০০।

ঐশ্বৰ্য্যসেনা দেবী স্মৃতি গল্প প্রতিযোগীতা

মোৰ পূজনীয়া খুড়নক ঐশ্বৰ্য্যসেনা দেবীৰ স্মৃতিত বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী ঠাৰে ৭ম মানত
১০ম মান শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰৰ ভিতৰে গল্প প্রতিযোগীতা আহান আহ্বান কৰানি অইল। গল্পউহান
কমপক্ষেট ১৫০০ শব্দ ফুৰুকেপৰ কাগজৰ পিঠি আকেইহানাত ইকৰিয়া দিয়া পেঠাদেনা লাগতৈ।
প্রতিযোগীতাৰ ১ম, ২য়, ৩য় পুৰস্কাৰ ক্ৰমে ৰূপা ১৫০.০০, ৰূপা ১০০.০০, ৰূপা ৭৫.০০ দেনা অইতৈ।

গল্প পানৰ শেষ তাৰিখ ৩০ জুলাই। ভক্তি মাণ্ডল না লাগতৈ। বিচাৰকৰ সিদ্ধান্তই চৰম
সিদ্ধান্ত গন্য অইতৈ। নিৰ্বাচিত গল্প মেণ্ডেসেল বা নুৱাদৃষ্টি পত্ৰিকাত প্ৰকাশ অইতৈ। ফুৰুকেপ ছাত্ৰ-
ছাত্ৰীৰকা পুৰস্কাৰ বিতৰণীৰ সময়ত স্কুলৰ ছেণ্ড মাষ্টাৰ বা প্ৰিন্সিপালৰাঙতা প্ৰমাণ পত্ৰ লাগতৈ।
গল্প নিৰ্বাচিত নাইলে প্ৰয়োজন্যৰোধে পুনৰ সম্পাদনা কৰিয়া মেণ্ডেসেল বা নুৱাদৃষ্টিৰ
প্ৰকাশ কৰানি অইতৈ।

দিয় পেঠানিৰ ঠিকানা -

শান্তিকুমাৰ সিংহ

মাৰফৎ - ইষ্টাৰ্ণ প্ৰিন্টাৰ্চ

আৰ, জি, বকরা পথ, গুৱাহাটী-২৪ (অসম)

গুৱাহাটী পৌ

গুৱাহাটী ২৩ মে'

ত্ৰিপুৰা বিধান সভাৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীবিমল কুমাৰ
সিংহ গিবকৰে নিষিদ্ধ বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী
চট্টভেণ্টস ইউনিয়ন বহুতৰ গুৱাহাটী শাখাত
স্থানীয় ডিস্ট্ৰিকট লাইব্ৰেৰীত সম্বন্ধনা জানানি
অৰ। সভাত সভাপতিত্ব কৰেছিলতাই নিঃসিংহ
মহাসভাৰ প্ৰাক্তন সাধাৰণ সম্পাদক শ্ৰীমনোৰঞ্জন
সিংহ গিবকে। শ্ৰীবিমল কুমাৰ সিংহ গিবক
বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী সমাজৰ অতি জনপ্ৰিয়
নেতাপোনা গিবকৰ পুষ্টি উন্নতি - বিষ্ণুপ্ৰিয়া
মণিপুৰী সমাজে কামনা কৰতাৰ।

গুৱাহাটী-২৭ মে'

বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰী ঠাৰে ডাকৰ পুংজেল

বাগ ডালৰ গজে ইকৰা পয়সা বইহান "মুদৰ
মঞ্জৰী" স্থানীয় গৌৰী সদনে উন্মোচন কৰেৰ
আসিয় সবকাৰৰ জনসংযোগৰ সঞ্চালক বাৰো
আজিৰ সভাৰ মুখ্য অতিথি শ্ৰীবিমল কুমাৰ হাজ-
ৰিকা গিবকে। সভা উহানাত সভাপতিত্ব কৰেৰ
সাংস্কৃতিক সঞ্চালকালয় সঞ্চালক শ্ৰীআনন্দ মোহন
ভাগৱতী গিবকে। সভাহান উদ্বোধন কৰেৰ সাংস্ক-
তিক বিভাগৰ উপ-সঞ্চালক বাট্যাকাৰ, শ্ৰীদুলালবয়
গিবকে। সভাপতি নিৰ্দিষ্ট বক্তা আছিলতা শ্ৰীউদয়
চান্দ সিংহ। আৰাক কথাছবিৰ শিল্পী শ্ৰীনিপন
গোস্বামী গিবকৰ গজে বহু গন্যমান্য মানু উপস্থিত
আছিল।

লেবিকহান লেডকৰেছেতাই বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণি-
পুৰী সমাজৰ অন্যতম শিল্পী বুদ্ধদেৱাৰ্য্য নীল-
মাধব মুখাৰ্জী গিবকে।

স্বৰ্গৰ ৰাজনীতি

ইন্দ্ৰকুমাৰ সিংহ

চৰিত্ৰ।

মুনি বেয়াপা

১ ব্ৰহ্মা ২ শিব ৩ চিত্ৰগুপ্ত ৪ কুৰুলাল ১১ আৰ্য্য ১২ গিৰান ৩১ লক্ষী ৪ চন্দ্ৰ
৫ চাউকা ৬ মনি

আচাৰতা

১ শব্দদূত ২ বীৰসিং ৩ চন্দ্ৰ সিং ৪ দয়াল ঠাকুৰ
৫ শিব দূত ৬ বিষ্ণু দূত ৭ নবকৰ দেতা

পইলা দৃশ্য

আৰ্য্য— (চুল এৰা দিয়া বিমৰ্ষ অৱস্থা আছে)

—ব্ৰহ্মা হমেইল—

ব্ৰহ্মা— হে সুভাগী! জালিতে কিয়া ভোৰ এবেশ?
কিসাদে জালিতত তি এসাদে ৰূপ ধৰলেতা হে
সুভাগী!

আৰ্য্য— সুভাগী মাগই অভাগী।

ব্ৰহ্মা— হাঃ! কিয়া? মোৰ সাদে আদিদেব ব্ৰহ্মাৰ
যনিতা তি। ভাগ্যবতী নারা অভাগীতে কিসাদে
অইলেতা?

আৰ্য্য— হে আদিদেব! তি নিজে কুপকৰে জালকৰ,
ভোৰ অস্তিত্ব এ ব্ৰহ্মাও এগত কতিহান আছেতা।

ব্ৰহ্মা— হাঃ! কিয়া, ব্ৰহ্মাৰে জাটিনেত্বা ব্ৰহ্মাওৰ মা
কুনোগো নেই। ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু, মহেশ্বৰ, এ তিন
সিমে একেশ্বৰ, এহান অগংহানে হাবপাৰি।

আৰ্য্য— ওহানহে জালকবিয়া ভাপিতই আকয়া জ্বিমাৰ
হংকবিয়া ফালদিয়া বৰি বুলুবিতা।

ব্ৰহ্মা— হাঃ! এমটি ক দুখ?

আৰ্য্য— নিজে জালকৰ, ভিনগো দৌৰ হাদিত, ভোৰ কুনো
কাম আছেতা? বিষ্ণু-লক্ষ্মী, বাধাকৃত, মহাদেব
দুৰ্গা, গণেশ, পৰিবাৰ ভিত্তিক ভোগ কৰানি—
কিহ ব্ৰহ্মাৰ কিতা আছে? ব্ৰহ্মাৰ ভক্ত নেই
যনিব নেই, পূজা নেই, নেই বুলতে কিতাউ নেই।
বেজিখোৰিত অগংহান আছে কাষে নেই। হুই
হুই, কুনো আপন্ন কলা আগ, সেলকম ফুটি,
চুল আগ পেয়া নাততাবা। এসাদে অৱস্থা থানাব নাক
কতে মৰানিয়ে বালা।

ব্ৰহ্মা— হায়হে, তিৰসিয়ে মূল মূল দপ্তৰগি পেইলাহানতে
মোৰ এ গতি।

আৰ্য্য— মানে দপ্তৰ বিহীন দৌলো।

ব্ৰহ্মা— হায়হে, তি মাতৌবী এহান হস্তমেউ জালকবিল

বিবৰ হান। মোৰতা নাহতে গেলগা কিতাউ
নেই। হুদা বসলোক বুজিয়া কামআহান আহে মুন্সাই
আবতাত্তে কিতাউ নেই।

আৰ্হা— বীৰভোপ্যা বসুন্ধৰা— শাস্ত্ৰৰ কথা হান। নাপাল
থয়া নিজৰ অধিকাৰ নিজে আনানি পাবের
ঔগছে মুনিগ নাই। কাপুকষৰ অন্তিত্ত হাবি সময়
বিপন্ন।

এন্না— হুতুমেও মি কাপুকষ। বসুন্ধৰা জুড়িয়া লক্ষী-নাথানল,
শিব-পাবতী মৰ্ত্তবমা, বাৰ কুজ গনেশ, পুংখাত্ত
ভীম্বৰ আদিপতা চালাছি কিত্ত। মোৰ কুনো অন্তিত্ত
নেই মোৰ কুনো ভক্ত নেই। মি মানুৰে কপা দেনা
নাৰোৰি আশা ধুকবে দেনা, শক্তি দেনা নাৰো
দেনা নাৰোৰি, অভাগাৰে ভাগ্য দেনা নাৰোৰি
কিহান লাভ থায়া মোৰ পূজা কৰতাইতা?

আৰ্হা— কপা চাকুৰাই লক্ষী ভক্ততাই, হাবি ফল প্রাপ্তি-
বকা বিষ্ণু, শক্তিবকা দুৰ্গা, নুভেই কৰে হাৰ আদায়
কবানিবকা মহাদেব, বাণিজ্যত উন্নতিবকা গণেশ,
ঔহানেতে ভোৰে ভজিয়া মানুৰ কুনো লাভ নেই।
কিহা বুজ্জে ভোৰা পানাবতা কিতাউ নেই।

এন্না— মৰ্ত্তবমা এবাকা ব্যাধাকুৰৰ প্ৰেমবজুৰাৰ অগ্ৰাকাছে।
মিত্তে প্ৰেমহীন অপদাৰ্ৰ বসুন্ধৰা। উঃ! অপমান-
না, এহানৰ প্ৰতিকাৰ লাগত।

আৰ্হা— যেসাদেও লাগত। যোৰে পাকালদে, মি এহানবকা
ঠাইগো দিয়াউ ভোৰে প্ৰতিষ্ঠা কৰতৌ-কৰতৌ।

এন্না— শত সন্ত্ৰ আশীৰ্বাদ। যোৰে নুবা পথ দেহা
দিলে। মি মৰ্ত্তবমা নিজৰে প্ৰতিষ্ঠা কৰতৌ।

আৰ্হা— ঔৰে ছন মন্ত্ৰাৰ কথা। মানুৰ খডাত কিসাদে
দৌৰ বাখা চলছেতা— দিব্য দৃষ্টিলো চ।

এন্না— হাট হাট নীৰবে বয়া চেইকগা মৰ্ত্তব মানুৰ কৰ্ম
বাৰো কথা। (খিয়গী পেলাগা)

(পক্ষী হান পড়িল)

২য় দৃশ্য

(পাক্কাৰ আসৰ)

কুৰ্জলাল— মনি চাউবা (পাক্কা পিতাবা)

কুজ— ধন্য মনি ধন্য, সাইকোনে ঘৰগ'উবেরা নিলেগাউ
বক আহান না খালকবেহত। মইলক, শো পাছ-
বিয়া পয়লাই টিকিব পেলিপ' আগে বকা কবেহত।
খাটি ভোলানাথৰ নিমান'তি।

মনি— হ্যা হ্যা, পেইলেগা পেইলেগা। টিকিগী ভিত্তলেতে
হাবিতা ফবসা। ঠাইগিত্তে টিকিগীত, পয়লা টিকি
বকা— থাংনাত্ত মোহেই জিপুত। কিত্তমান ভোলা-
নাথৰ অসীম কৃপা, শোণই, মালকে চৌকিহানাব
তলে কিত্ত আহান নায়া বয়া আছি। ~~মহাদেব~~
মেই—কৌ-বাঝা হবিবকা কৰে দিল।

চাউবা— কুজৰ কৃপা মায়। মোৰতাতে —

কুজ— বেহু ভোলানাথৰ কৃপা বুল।

চাউবা— কিহা?

কুজ— গাঞ্জা পিয়েকুৰা মাৰু, মাজ্জই মহাদেবৰ ভক্ত।
কুজভক্তই গাঞ্জা পিতাবাত্তা নাগই, গাঞ্জা এক
চোটয়া আমাবতা মানে ভোলানাথ জুপ

চাউবা— মি কুজ এডেদেনা নুৰাবতৌ।

কুজ— উতাইলেকে গাঞ্জা বামদে। কলা খা, নিমাইখ
খা, চিকাগাহ খা, মাষসা পিদ, মালা জপকব।

চাউবা— না, ঔহালতে ক্ষমতা নেই।

কুজ— ঔহান অইলেকে পথ আকগ ধৰ বয় বিষ্ণুলোক,
নয় শিব লোক।

মনি— খাটি কথাহান। মিত্তে শিবলোক প্ৰাপ্তি চাউবি।
মি মবানিৰ আগে জকব কৰে বয় ভোলানাথ
বয় ভোলানাথ সংকীৰ্ত্তন ছনভৌগ।

কুজ— হেই মনি। মোৰতাতে এমনৌ নুৰাবা আহান
আহেগ। ঔহানে কিত্তপাবা মি আগে মবলে—
হাবিপেইলে—মনি, ঔৰে ঘানে হুমাছে বুলতাবা
ভাঞ্জা উগত, কৃপব কালী লজ্জাব খুবা একা দিয়কো।

ইমে ধূমানর অক! বাবো বস ভোলানাথ-বস
ভোলানাথ ধ্বনি এহানতে ভেতনায় সলসলকৰিকো।
বসবাজাৰ দুৱাৰে নাগিলা। ইমে ইজ্জত লগুক সামৰা
শিবলোকে যিচোঁগাৰো। কথাহান খইতেই নাই
মণি, চাউবা?

মণি— কুজ! চাউবাৰ কথাহানতে নি মাতে বুবাৰতো?
মিতে ইমে মেয়েকৰলেহে ইলসলভোশ।

কুজ— কইতে! জনলগ।

(নিখান হমেইলী)

নিখান— কিণ?

কুজ— কিভা কিণ? হা! কি আচানকহান হে।
এহানলো বস নেই জেলেই বুলতাৰহান আছে।

নিখান— কিভা আভেখাং মাতবেনাৰ।

কুজ— হা! কি কিভা! মি কইতে বুলতে অৰ্ধহান হাব
নাগেইলে ওমতে কিসালে জেলাগো।

নিখান— (যুকসিদিয়া) অ-হাব পেইলু (গেলীগা)

কুজ— জোশিৰ বাটী বোলাপা এভা ওৱাখোঁদা! একাক
উনি অৰ্ধহান হাবপেইলভা।

(নিখান গাঞ্জালো হমেইলী)

নিখান— বহ এবে— খোনি থেংকৰে আসুলো।

কুজ— ভেস-এয়া একাকভে ৰ্যাকবলু জোৰ নাঙ গিখান
উহাৰ মায়া গিখানক নাঙহান মি থ দিলু।

নিখান— জইলগা, অইলগা। আকাত্তৰ ধৰকাৰ নেই, তোমাক
আসুলবাই নেই আসুলো। (গেলীগা)

চাউবা— (গাঞ্জা মলেমলে) কুজ! মাভলেহান হাবহান।
মিয়ৌ বিহুলোক বাদ দিয়া শিবলোক ধৰতো
পাউবি? কুজ ভজনে বুড়েই নেই। গাঞ্জাৰ ধূমা
যেসাদে নুশী মহাদেবৰ নাঙ ওসাদে নুশী। মৰলে
ভিনগিলে আকসাটে শিবলোকে দিয়া যুগ যুগ
ধৰিয়া আসুলে আসুলে থা পাৰতাঙিহি।

কুজ— ভেস ভেস, পেইলেগা। দেবাৰদেব মহাদেব, তাৰে
পেইলে আৰ কিভাউ না লাগেব।

মণি— (গাঞ্জাকাৰী কাত কৰিয়া) ব-ম শিব শব্দৰ কৈলাশ-

পতি-খানে ওৱালা কড়ি মাটি— দেখনে ওৱালা
গাঙ কাৰি।

কুজ— শিবাভো, আজিউ দেখনে ওৱালা কড়ি মাটি—
কালিউ দেখনে ওৱালা কড়ি মাটি। নুহাতা আহান
জনুহানে। ভিত্তে কবি আগো।

মণি— অকৰ ইমে একাকৰ দায়। গাঞ্জা ভজ, গাঞ্জা
চিত্ত, গাঞ্জা কৰ সাৰ— অনন্ত গাঞ্জাৰ নাং মহিমা
অপাৰ। গাঞ্জাৰ নাং জপে জপে যোগো মৰে
পাৰেৰ— সেইসকাত ভোলানাথ তাৰে পাৰ কৰেৰ।
গাঞ্জাৰ নাঙলগা যদি মৰেৰগা কুকুৰ— বমে মাতেৰ
আছিল মোৰ বাপকৰ ঠাকুৰ।

কুজ— ফাৰে ফাৰে। কালিদাস পণ্ডিতৰ গঞ্জে গঞ্জে তি
অসতহে।

চাউবা— (গাবগত ফুটিহান দিয়া) কবিগুৰু ধনা ধনা।

কুজ— গাঞ্জা সুগাঞ্জা কিমানে খালা বিস্তাৰ:

বা বয় মহাদেবস্য যুগপদ্য বিনিসৃভা:

গাঞ্জা, গজিকা, গাঞ্জা, গজবাজ হৃদিস্থিতে
চতুৰ্গকাৰ সাযুকে পুনঃ জন্ম ন বিদাভে।

চাউবা— আঃ, আমাৰ জাতবকোৱা ওয়া গিবকে লঙা-
কাণ্ড, কুককেত এভা কবলো হাকতাকে আমিতে
হৰকাৰে অভিজ্ঞা। তাৰ মহাদেবৰ এলা উহান
আঃ নুশিল্লো।

কুজ— বাছাইহে, অনথকপা আহান নিংশিং কবলেহে।
ধনা কোৱা ওয়া বিষ্ণুপ্ৰিয়া মণিপুৰীবত আগো।
তাৰ এলাহান হুন।

বম্ বম্ বম্ বৰ বম্ বৰ বম্, ধৰে কৰ ওস্তব বাজে
নাচে পাওয়ে ভোলা পৰম আনন্দে, বিভূতি ভূষণ
নাচে।

মণি— ফাঞ্জায়েদা— (গ্ৰেম কৰেত)

কুজ— একাকভে ৰাতিহান নিৰাম অইল। আজিকাৰ
উৎসবহান সাজ কৰিক। বস গ্ৰেমসে, বস ৰম্
ভোলানাথ। (গেলীগা)

(পদাৰ্থ হান পড়িল)

৩য় দৃশ্য

(ব্রহ্মা বাবো আৰ্ঘ্যা বহেছি)

ব্রহ্মা—হে দেবী! মোর আহিনী হেলাদিলে পাৰা।
মত'র দৃশ্য এতা দেখিলা হাবপেইলু, ব্রহ্মাৰ কোনো
কাম নেই লক্ষ লক্ষ মানু পাৰা পিতাৰ।
হাবি এক চেটিয়া মহাদেবৰ ভক্ত এ হাদি এগত
কিসাদে মোৰ কাম নিতৌনা এহান মোৰ খাল
কবিল বিহয়হান।

আৰ্ঘ্যা—বাজনীতি-বাজনীতি! হাবিতা বাজনীতিৰ খেল।
বিষ্ণু বাবো মহাদেবৰ সান্বে দুগো শক্তিয়ে পৰাভূত
কবানি ইজুহান সান্বে মি হাবপাউৰি। কিন্তুমান
শান্ত আছে, কোনো হুবকাং শক্তি আহানৰে ভাঙব
শক্তি আহানে আক্রমণ কবলে ও হুবকাং শক্তি
উহানে আকাক ভাঙব শক্তি আহানৰ আশ্রয়
লনা যক।

ব্রহ্মা—উত্তম স্তুতি! কিন্তুমান মহাদেব বাবো বিষ্ণু
পক্ষেদে আৰ কোনো দৌ নেই, যেনৰ লগে মিত্তা
কবতৌতা। মহা চিত্তাহানাত পবল।

আৰ্ঘ্যা—কুনো চিন্তা নেই,। আকল পথ আছে। য়ে পথল
খবলে মহাদেব বাবো বিষ্ণুৰ বাজনীতি চূৰ্ণ অইতৈ।

ব্রহ্মা—যাক দেবী তৰাকবে যাক। কিসাদে লৌণিংহান
নিকাল্লতা।

আৰ্ঘ্যা—আকল পথ আছে। আমি ধৰ্মবাজ যমবে ধবানী
লাগতৈ। তাব লগে মিত্তা কবলে বাকি কৰ্ম
সিদ্ধি অইতৈ।

ব্রহ্মা—হাঃ! যমবাজা দিবকেতে কিহান কৰে পাবতৈতা?

আৰ্ঘ্যা—মূল চাবিল যমবাজাৰ আতে। দৌ এবিয়ে যমবে
পাল পুখৰ বিচাৰে যদিলা যমবে ভবপেইল মাচাক
দৌ আন সৃষ্টি কবিলা তানু কাম উত্তাব কবানিত
লাগেছি।

ব্রহ্মা—চমৎকার—উত্তম স্তুতি

আৰ্ঘ্যা—তি নিজে খালকৰ পাল লাকবেকুয়া মানু
নেই। পানীৰ শক্তি যমবাজাৰ ভবপেইল মাচাক।

পানীয়ে নবকৰ হাজাৰ হাজাৰ বছৰ ভোণ কবানি
লাগেৰ। উহানেতে মানু হাবি যম বাজাবে ভবো
হুতপৰ সান্বে বিষ্ণু বাবো মহাদেবৰ শব্দশাসন
অইতাব। কিন্তু বুললে, যতও পাপ কৰক, যম-
দিব আগেই কৃষ্ণ নাঙ বা মহাদেবৰ নাং, ধৰিলা
যবলে আৰ যমদুতে উত্তাবে যবে সূতাবতাব।

ব্রহ্মা—হাঃ হাবি। আকথুকম তানুৰ নাঙ জল কবলেই
হাবি লাগেছ পুৰি স্তুতি। এবাটিক সহজ পথ
কুই এড়াতিতাব।

আৰ্ঘ্যা—এবাকতে হুনা যমপুৰীত গিলা যমবে যাকপা
বুজানি য়ে, যবলেই যেনাদেও যমবাজাৰ আদালতে
হাজিৰ অনা লাগতৈ। দিবদুত, বিষ্ণুদুতে আৰ
নেনা সূতাবতাই। পানীৰ শক্তি যেনাদেও অনা
লাগেৰ। এহান আনী কবেদিলেই তানুৰ ভক্ত হু
হু কবে কমতাব। উপেইত তোমাব কাম নিকাল
পাবতাবাই।

ব্রহ্মা—জবৰ হবা পৰিকল্পনা হানি। মি সূতা মিঠাল
পেইলু। এথুকম মোৰ অস্তিত্ব মৰ্ত্যলোকে স্নাকবতে
যাব। হে দেবী আৰ্ঘ্যা। মি একাকাব পাল হুংস
বাহনে যমপুৰীত লাগিইলু। (গেলগা)

আৰ্ঘ্যা—হাঃ হাঃ হাঃ! এথুকম মোৰ পতি গিবকবে মৰ্ত্য
লোকে প্রতিষ্ঠা কবতৌ। আহক বৌ যবল ভবনেই,
কিন্তুমান মোৰ সকলগ পতি দেবৰ প্রতিষ্ঠা—
বোলাপাৰ পাংকাল এথুকম হাবপেইতাই।

(গেলগা)

(পদ' হান পড়িল)

৪র্থ দৃশ্য

যমপুৰী

(যমদুত, চিত্রগুপ্ত, যমবাজ বহেছি)

যম—চিত্রগুপ্ত!

চিত্রগুপ্ত—ধৰ্মবাজ—

যম—আজিকে কতিগৰ সূতা যবলাতা?

চিহ্নগুপ্ত — বিশ লিখিত চৌদগো।

যম — কতিপাত বিচাৰ কোঠাগোত আজি?

চিহ্নগুপ্ত — ধৰ্মৰাজ! মাত্ৰ আহোঁ প'চগো আমাৰ যমপুৰীত আহিলা।

যম — হাঃ! বাকী উভাতে কোবাং গেলগাতা?

চিহ্নগুপ্ত — ধৰ্মৰাজ! মৰেতিয়া বিশ লিখিত চৌদগো। উভাৰ মা দল লিখিত বিষ্ণু ভক্তৰে বিষ্ণু দূতে নিলাগা। চন্দ্ৰ লিখিতগোৰে শিবদূতে, বাবো তিন লিখিত নয়হোঁ নয়গো বৈভবনীৰ হোঁশকে খায়ী শ্ৰীবাধাৰ সখীয়ে বৃন্দাবনে নেহিলা। উহানতে আছে মাত্ৰ আহোঁ প'চগো।

যম — হাঃ! পানীৰ সংখ্যা অমাটিক কমে পড়না-গাতা?

চিহ্নগুপ্ত — হায় ধৰ্মৰাজ! এবাকতে দলাগ যাবী অইলতানা। বিষ্ণু বাবো মগাধেবৰ অইন মতে, মৰণ কালে তানুৰ নাঙ জপ মাত্ৰ মুক্তি বুল'লা খাংতে ধৰ্মৰ পথগো নিয়াম ইজ্জু অইলতানা এমন কি নিজে মাতে নুৰাবলেও দুখ নেই। অন্য ভক্তই কৰব কৰে ইবিধনি কৰলেও কাম চলেব। উভা বাদে বৈষ্ণবৰ নিয়ম মতে আৰাক আহান মৰাগো স্বৰ্গত আহানি নালাগেব। ইমে মত'বমা বৃন্দাবন আহান আছে, উহানতেই তানুৰ গতি। তানুসেবা দাসী — উভাৰ গজে আমাৰ অধিকাৰ নেই।

যম — হু — হায়হান। এবাকতে যমপুৰী কিসাদে চলৈত ঠিক নেই। শিং মানু উভা উজাৰ পেইতাৰা, অপাংগা উভা নৰকে যমগা ভোগ কৰতাৰা। আগে পিতৃলোক, স্বৰ্গলোক এতা মৃত্যুৰ কাম। এবাকতে নুৰা কৰে বাবো বৃন্দাবন প্ৰাপ্তি নিকাল্লা। ফামে মুক্তি পানাব বৃদ্ধি নিকাল্লা হানতে পিতৃ-লোক, স্বৰ্গলোক হুদালা অনাত পড়িগ। এমনো বিচাৰ কৰতে কৰতে আটেজৌ পান্য অকৰলাং সময়হান। না কিজা চিহ্নগুপ্ত।

চিহ্নগুপ্ত — যমদূত! কিহব,

যমদূত — মাতে দিক।

চিহ্নগুপ্ত — চন্দ্ৰসিঙৰে আন, এবাকা তাৰ বিচাৰ অইত।

যমদূত — যথা আজ্ঞা — (পেলগা বাবো চন্দ্ৰসিংহৰে হমেইল)

যম — তি চন্দ্ৰ সিং!

চন্দ্ৰ — ধৰ্মৰাজ! হায় —

যম — মোৰ যমপুৰীত এসাদে পোষাক এহান ভিত্তে কুবাং পেইলেতা?

চন্দ্ৰ — চাৰ ধৰ্মৰাজ! মোৰ শয়ান ভিতৰে শৌ জিপুতে দেখি কিবইহানি হানতে, পিদিয়া আহিসুতানা।

চিহ্নগুপ্ত — ধৰ্মৰাজ! এ চন্দ্ৰ সিং এগো পয়লা জীবনেত চুৰি, মিচামাতানি ঠকানি পৰতে হবা নেই মুক্তি দেনা এতা দলাগ পাপৰ দায়ে ৩১৫ দাৰা মাত্ৰ দণ্ডনীয়া। এবাকতে ধৰ্মৰাজৰ বায়গান বেলাদিক।

যম — পুণাতে কতিহান কামাছে?

চিহ্নগুপ্ত — পুণ্যকৰ্মমা ৫০৩ নম্বৰ বাবো পাপ কামে ৭১২ নং পাছে। এবাকতে শাপেত-পুণ্য বাদ দিলে দ্বিহোঁ নয় পাপ অবশিষ্ট থাৰ।

যম — দ্বিহোঁ নয় অইলেতে দু'লিপকৰ কুণ্ডলত চল্লিশ বছৰ প্ৰাৰ্শ্চিত ভোগ কৰানি লাগৈত।

চন্দ্ৰ — হবায়! হবায়! কিহানাত পৰলুতাতে? গ্ৰহু! গ্ৰহু! মোৰ কথা আহান হুনেদিক নে।

যম — মাত।

চন্দ্ৰ — মিতে গুৰু দেবা কৰিয়া হাবি পাপ মোচন কৰলুগতে। মোৰ গুৰু-দেবই দীক্ষ দেনাৰ উপে ইত মোৰ পাপ হাবিতা তা হুবিয়া নিয়া, মোবাং পাপ নেই বুলিয়া মাতল গতে। এবাকতে চল্লিশ বছৰ দু'লিপকৰ কুণ্ডলত থাইলেতে নবযোনীত দ্বিহোঁ যম পুৰীত দুখেভোগ কৰাত পড়লুতা হে ধৰ্মৰাজ! এহানৰ বিচাৰ কৰে দিক।

যম — তোৰ গুৰুদেবতে কুবাং আছে?

চন্দ্ৰ — গ্ৰহু! তিন বছৰ আগে দেহতাপ কৰলোগো তাৰ নাঙ দলাগ ঠাকুৰ।

যম— চিত্রগুপ্ত !

চিত্রগুপ্ত— ধৰ্মৰাজ !

যম— চাভা, দয়ালু ঠাকুৰ কুস্পেইত আছেতা ?

চিত্রগুপ্ত (খাভা চেয়া) ধৰ্মৰাজ তাতে কুস্তীপাক বুলতাবা

নবকউগং আছেগো। ধৰ্মৰ নাঙে বেপাৰ কৰানীৰ

সালে পঁচশ বছৰ নবক বাস।

যম— কইতে কিংকৰ।

যমদূত— ধৰ্মৰাজ আদেশ দিক।

যম— যাগা কুস্তীপাক নবকেত দয়াল ঠাকুৰে একাকাব

গাই হাজিৰ কৰ

যমদূত— যথা আজ্ঞা (গেলগা)

(যমদূতে দয়াল ঠাকুৰে উপস্থিত কৰলো)

যম— তাৰে চিনৰগো দয়ালঠাকুৰ ? সভাহান মাতিছ

মিহা মাংগেই ধৰা পড়তেই। (চন্দ্রে দেহুয়ে)

দয়াল— হায় চিনু, ধৰ্মৰাজ। মোৰ শিষ্যগো।

যম— হুতোমে তাৰ পাপহাবি তি সমজিহা নিয়া দীক্ষা

দেহুউনি। হায়হান ?

দয়াল— ধৰ্মৰাজ, ধৰ্মৰ পথ ইলকৰে দেহিলু কিন্তুমান

পাপ নেনাৰ অঙ্গীকাৰ নেই।

চিত্রগুপ্ত— মিথ্যাবাদী। তি তোৰ শিষ্যবাং প্রচাৰ কৰেছিলে

তোৰ শৰণ লহিলে পাপেত উদ্ধাৰ। পাপৰ ভাৰ-

হান নিজবাং গহেছিলে।

চন্দ্রসিং— গুৰুদেব ! তি মাতেছিলে, গুৰুমায়েই ব্রহ্মা বিষ্ণু,

শিৱ স্বৰূপে। গুৰুৰ পূজা কৰলে পাপ হৰণ অয়া

যমদূতবেক পুৰী মুক্তি পেইতাৰা বুলেছিলে— মি

উহান নিংকৰিয়া গুৰু সেবা দিলু— এবাকতে

কিয়া বীকাৰ নাকৰবত ? গুৰুদেবৰে কপা দিলু,

চৌল দিলু, সম্পত্তি দিলু ঘৰ হংকৰে দিলু। মোৰ ইমা

বাবাবে পেয়া ভক্তহান সেবা নাকৰেছ।

যম— থাক্ হাবি— হাবপেইলু। তিতে কয়গৰে দীক্ষা

দেহিলে ?

দয়াল— ধৰ্মৰাজ দিহো শিষ্যৰে মি দীক্ষা দেহিলু।

যম— চিত্রগুপ্ত।

চিত্রগুপ্ত— ধৰ্মৰাজ ! মাতেদিক।

যম— অজিত পুৰী দয়ালঠাকুৰৰ বতগ' শিষ্য অহিতাই

ভক্তগীৰ পাপ তাৰ নাঙে ধোণ কৰেদিলু বাবো

তানুৰে মুক্তি দিছ। চন্দ্র—

চন্দ্রসিং— ধৰ্মৰাজ !

যম— যাগা— তি মুক্তি পেইলে। তোৰ যত পাপ তোৰ

গুৰুদেবৰে দিহা দিলু। এবাকা তি পিতৃলোক

যাগা।

(চন্দ্রসিং গেলগা)

দয়াল— প্রভু জিহতা কৰ - গুতাহাবি শিষ্যৰ পাপ থকৰিয়া

কয় হাজাব বছৰ কুস্তীপাক নবকে থাইতো লেহা

নেই— (কাঁদে কাঁদে) প্রভু জিহতা কৰ - জ্ঞান

হাবপেইলু অইসতা কোনদিন গুৰুৰ ব্যাবনা ন ক

বলু অইছ। প্রভু জিহতা কৰ।

যমদূত— দূৰ ঠাকুৰা হটা। ফামে জিকগা।

(আছুনিয়া নিতাৰা)

দয়াল— চন্দ্রসিংহ তি শিষ্য অয়া মোৰে মাৰলে গুৰুবথ

কৰলে মোৰ কী উপায় !

(কাঁদে কাঁদে গেলগা)

যম— চিত্রগুপ্ত, আজিকারকা বুলিয়া সভাহান সাজ অইল।

(হাবিহান গেলগা)

(পদবিহান গড়িল)

৫ম দৃশ্য

(গিথান দো হমদিয়া এলাদিবী)

‘ ভজ গোবিন্দং শ্ৰৱ গোবিন্দং গোবিন্দং ভজহে - যুচমতি
সুমেক সমানং হিবণাদানং নহি তুলা নহি তুলা গোবিন্দ
... নামঃ

ভজ গোবিন্দং

নলিনী দলগত জলমতি তবলং

তদ বদ জীবন মতিগয় চপলং

কথ মতি সংজন সঙ্গতি বেখা

ভবতি ভবান'বে তবণে নৌকা

বাধে, গোবিন্দ (হমাদিবী)

(কুঞ্জৰ হম্যানি)

কুঞ্জ - (চৰদে চৰা চৰা) হুং লইলু, লইলো - হা,
কপাল কপাল - ।

গিথান - হাঃ কিতা অইলোভাঃ ? প্রভুৰ নাঙ লয়তে
হিংসা কৰবতঃ মহাপাতকী অন্ন জৰম অইতেইগা,
গাঞ্জৰে সূমতি দে, হে প্রভু জন্ন বাধা।

কুঞ্জ - হঃ লইলু, এবাকাতঃ খেই অইলাঙ নাই -

গিথান - হাঃ কিহান খেইখনিহান ! মোবত লৌশিঙ
লাগাল নাপাৰা

কুঞ্জ - এহানলো বেনাপাৰ লৌশিঃ খৌনিঙ আহেৰ বুল-
তাৰা । হুন, তাপথা অয়া হুন, মিতে অহাদেব
নিংকৰিয়া যাত্ৰা কবতোনাই শিবলোকে -

গিথান - হাঃ মাং ।

কুঞ্জ - বাৰো ভি বাধা নিংকৰিয়াঃ জিত্তেইগা কুৰাং ?

গিথান - বৃন্দাবন ।

কুঞ্জ - এবাকাতঃ হম্যানিৰ খাংনাং মি শিবলোকে বাৰো
ভি বৃন্দাবনে খাইতেই হানতঃ দিয়গী নয় খেই-
অইলাং ?

গিথান - মহাদেব পিৰক বাৰে কুঞ্জ আক গোহে -

কুঞ্জ - বৃক, আশাপী শিবলোক উহানতে হৌ কোটি
কোটি মাইল দূৰেইং - তোৰ বৃন্দাবনতে এপেইং -
মইল, আৰ দেহায়েই অন্নৰ উপায় নেই।

গিথান - হানতঃ কিতা ?

কুঞ্জ - মোৰে বানাপেইলেতে অগদেব নিংকৰ, দিয়গী
অকপেইং, খাইতাঙাই মোৰে নিংকৰলেহে গাঞ্জা,
মলে দিবেতা ।

গিথান - গাঞ্জাৰ নিশাৰমা কিতা কিতা টটবাৰতা ।

কুঞ্জ - আচ্চা, মোৰে দিকেইতে - হেই মাং তোৰ কিসাদে
গুৰুদেবগৈ দীক্ষা দেহেগা ।

গিথান - ঠিক ঠিক গুৰুদেবই দীক্ষা দেহেগা -

কুঞ্জ - ঔতা ঘৰ বাওবা গুৰুদেব ঔতা হেইমক খেই-

কবিল গুৰুদেব ঔতা লংকা জিন্দেবুবা হনুমান
ভাণা গুৰুদেব ।

গিথান - হাই মি থায়া কিতা কবতঃ - মোৰ মুঙে
গুৰু নিন্দা ! গুৰুদেব এহানতে কিহান -

কুঞ্জ - কি বাৰো কিহান ? তোৰ গুৰুদেব "হেমকৰ গাঃ"
থাং ? "ধৰ্ম আশিগো - হঃ কত অৰ্থ হাৰপা কুৰিগো
- মোৰেহে ভজমৰ পথ তিকানিং লামহেইং -

গিথান - "গাঞ্জালো ভগবান পাকুবা" উতাৰে মি আনা-
আহাৰো দাম নাংউৰি। - তোৰ উহানলো মি
গাঞ্জা বুলিয়া ডাহোৰিতা ।

কুঞ্জ - আচ্চা, মি গাঞ্জা মি গাঞ্জা অমটিক লেইমদা থানা -
মি গাঞ্জা (তাপ্ত তাপ্ত পড়ে যাৰণা) ।

গিথান - হইমা ! কিতা অইগ কিতা অইগ - কুংগো
আহাৰো হইমা গাঞ্জা কিতা অইগ

(চাউবা বাৰো মণি নিকুলানি)

চাউবা - হবায় কুঞ্জ (বৰলাপা) কইতে মণি পানী -
মণি - বাছা বাছা আনিংগা (পুস্থান)

গিথান - হইমা, কিতা অইগতা না কিংতা ("কাদিবী")
(মণি পানীলো নিকুলিল)

মণি - "মুৰগৰ পানি" দিয়া মিছল চেরা চাউবা আৰ
খালকৰিয়া লাভ নেই বামুন, চাকুমা, ইমালপা
ডাহানি লাগত -

গিথান - হইমা, কিতা বুলবাইতা, এবাকা মোৰ লগে
টটবলগো অতঃমহানাই পথ ধৰল ("কাদিবী")

(চাউবা বাৰো মণি তাপ্ত কুঞ্জৰে দীঘল কৰে খদিয়া
বৰেদেতা থা ফুটি অ নিয়া "গু" বদিলা)

মণি - কুঞ্জ, জন্তোমেউ আহাৰে এৰ দিলেতা - (কাদেব)

চাউবা - যম্ ভোলানাথ, জহু শিব শঙ্কৰ, ব্রহ্ম বহ্ম
জিহুবাৰী, (চাৰিয় বাবদে বুলেব)

মণি - কুঞ্জ তোৰ কথা থায়া ধুপৰ বদলা গাঞ্জাৰ গুং হুন -
(গাঞ্জাৰ ধুমা এৰাদেব)

গিথান - অ গাঞ্জা তোৰে আৰ নাংপেইতোতা ? অথবা গেলে
গাতা অঃ গাঞ্জা - অথবা মোৰে বেলেরা সালৈ
লেতা ! ("কাদিবী") (পদাংকান পড়িল)

৬ষ্ঠ দৃশ্য

(যমপুৰী। যমৰাজা সিংহাসনে বসি আছে।
যমদূতে তাৰে বোধিত্যৰা।)

[বন্ধীৰ হুমানি]

বন্ধী— ধৰ্ম্মৰাজ, পুণ্যম ব্ৰহ্মলোকেন্তু আদিদেব ব্ৰহ্মা
বাৰো লগে সহবৰ্ণিনী আৰ্ঘ্যা আপনাৰ দ্বাৰদেশে
উপস্থিত।

যম— মোৰ যমপুৰীত ব্ৰহ্মা বাৰো আৰ্ঘ্যাৰ আগমন!
ধনা মি যম— বাৰো মোৰ আদেশ সমুন্নানে
এপেইং আনগা।

বন্ধী— ধৰ্ম্মৰাজৰ আদেশ (হুমানিয়া পুস্তান)

[ব্ৰহ্মা বাৰো আৰ্ঘ্যাৰ নিকুসানি]

(যম বাৰো হাবিহান উবা অগ্না ষাগত জানেইলা।
স্তোতি পাঠ কৰলা। ঐ নমঃ ব্ৰহ্মায়— ঐ নমঃ
আৰ্যায়। ৩ শ্লোকম উচ্চারণ কৰলা)

যম— ষাগত আদিদেব, ষাগত ইমা আৰ্ঘ্যা— কৃপা
কৰিয়া আসন গ্রহণ কৰেদিক

ব্ৰহ্মা— আশীৰ্বাদ ধৰ্ম্মপতি যম— (বহিলগা)

যম— আপনাৰ আগমনৰ কাৰণহান?

ব্ৰহ্মা— ধৰ্ম্মত্ৰিয় যম, আশা থওৰি মোৰ আগমনৰ
উদ্দেশ্য বিবেচনা কৰিয়া যদি ন্যায়হান অৰ,
উহানঅইলে মোৰে সাহায্য কৰতেই।

যম— নিশ্চয়, যেনেইং ন্যায় উপেইং যম, সেইপইং ধৰ্ম্ম
উপেইং যম। কোনআহান হাংকৈ নান্না মাত্তেদিক।

ব্ৰহ্মা— হুন্, যাতে নিংগা— তি ধৰ্ম্মৰাজ যম। ধৰ্ম্ম
বন্ধাকাৰীগো। পাপীৰ শাস্তিবিধান কৰেতুৰাগো।
কিন্তমান হুতোমেতে তি নবক পাহাৰা দাবীগো
ছাড়া কুংগো নাগন্ন। ধৰ্ম্মৰাজ অইলেউ ধৰ্ম্ম
প্রচাৰ কৰে নাঁৰৰ। মৰ্ত্তালোকে 'যম' শব্দ হুমানি
নিয়াম ডৰেইতাৰা। যম মানেই নবক বাস।
নাগইতা?

যম— হান্নহান—

ব্ৰহ্মা—এবাকতে ঐ নবক বাস উহান বনাকুৰা আকুগট

নেই। উহানেতে ধৰ্ম্মৰাজ অইলেউ ধৰ্ম্মৰ কাৰ্য্য
চপেৰুৰা কুংগো নেইতাৰে—

যম— হুতোমেহান—

ব্ৰহ্মা— ঐ কাৰণে বিষ্ণুপাক, শিবলোক, স্বৰ্গ বাৰো
বুন্দাবন এতা কিন্তা মানুৰাং কামা— মনেয়া
ভোৰ পুৰীত আহেৰুৰা কুংগোউ নেই—।

যম— যাতে দিক্— মেৰে আচোনক জ্ঞান আহানে
ঝাকৰণ অ'হান দিলো—

ব্ৰহ্মা— তি ঝাকৰ, মাতৌৰি এতা হাৰতা— না
নাগেতা?

যম— হান্নহান দেবাদিদেব, যমপুৰীৰমা এবাকা দেহোবিতা
প্রায় দশ ভাগৰ ভাগ আহান আহিতাৰা। বাকী
উতা বিষ্ণুদুত শিবদুত, বাৰো মৰ্ত্ত্যবমা বাৰাৰ
দুতীয়ে নিতাৰাগা। পাপ পুণ্যৰ হাবিৰ বিচাৰ
কৰিল কোন উপায় নেই।

ব্ৰহ্মা— একংতে নি'ক খালকৰ— এ যমপুৰীত খাৰা
হাবিৰ পাপ পুণ্য বিচাৰ কৰাণিৰ প্রকৃত ক্মতা
পেইলেতা?

যম— না—

ব্ৰহ্মা— ত'বেলো নবক ডব দেহুয়েয়া বিষ্ণু বাৰো
মহেশ্বৰে ভক্ত হাবিৰে তানুৰ উবেদে নেনাৰ ভিত্তবে
নিশ্চয় স্বাৰ্থ আছে।

যম— নিশ্চয়— স্বৰ্গ লাখাইলে তানুৰে নিংকবেকুৰা কুংগো
নেই। মোৰে ডবপেইলমাচাক দোআগ উবা কৰিয়া
মূল বার্গতে তানু আদায় কৰাণি। আচোনক—

ব্ৰহ্মা— ঝাকবলু, ভোৰ লোশিংহান এবাকা পড়িল
এহানে।

যম— এহানৰ প্রতিকার?

আৰ্ঘ্যা— যম, তি যদি ধৰ্ম্মনীতি ঝাকবৰ উহান অই-
লেতে হাবিহানৰ পাপ পুণ্যৰ বিচাৰতে তি হে
কৰাণি থক্— এহানাং কোনগো কিন্তা আহান মাতা-
নিৰ অধিকাৰ নেই— ভোৰ ন্যায় যে বিভাণহান
পাছং উহান তি পালন কৰাণি থক্— যাং

কোনও উপযুক্ত সময়ের বেলা ফিল্ম-ডি-উ-এ
পারবেইকো ?

কবীন্দ্র— হি পল-ইলগা উবা কইকো—

আৰ্ঘ্য— উহান আইলোকে ফিল্ম বাবে আখিৰে একখানা
ককা আনোমানে উবা কইকো— ফিল্ম বাবা এক
আইলো বাৰ উভাব কইকো— বৰ্তমানকে আনোমতাউ
পুকা লাগেব, হকিব আবেব, তক লাগেব বাবে
বৰ্তমান. বোকতাউ তক লাগেব, হকিব-নাগেব,
বাৰো পুকা লাগেব; বৰ্তমান উহায়েব আকুৰে
মিকবাখি এক। উহায়েবে বৰ্তমানই হাকবীতিব
কহান দেখিহাৰ— কিয় যুম জখিবা কোবদি, জেইব,
হি উবাখইলোই বৰ, বৰ্তা লাভান পোতা তলকাভাব
কইকো— বাব উবা আবেবো ?

কবী— হাজেবী একা হাখি হাজেবেতা, হাজেহাখ, বোকতাউ
জখিবা আবেব— হাজেবিক আখিয়েব কীলান কবক ?

কবী— আখি জেব বাৰোকা হাজে— আকতা অহা বিহ-
খিৰে বৰ্তমান। জখিবা লাভ, কবিক। হি জোলে
জোকা ফিল্ম উবা কবিং বাবে ফিল্ম যোবে দে-
তামো বে— ফিল্মবীৰে আকতা অহা মিকব মিকব
বাৰ আনোব কবিক।

কবী— পমণো হাজেবিক—

কবী— হক যুকা হাখি ফিল্ম হি কবাখি আগতে।
মিকবুত, মিকবুত, বাবে কবা নখী বাবা কক
মেয়াব কোব আকিব লাই। বহব কৰ্তকা যমে
কবতে। অহা জোব কোব আকিব লাই।

(কবী উবা অহা বব ককণো বখিবা)

কবী— আখি হি হাজেবেতা ববব পমণো ইটেলু—‘আখি
যোব আবেব কক— হে যোব অনুগত বব কিতব
কক, হবাকত কক— আইব কামিত মিলি মিলি
কক হবা হবা কববল— অহায়ে— হাকিবা হকণো
ককা আহিভাই হাকিভাবে যোব পূৰ্বীত হাকিব
ককাখি আগতে হাকণেইকো, ককব লেভে হি হক।
আব ককণোবতাউ আকিব লাই। পুখি মিকবুত,
মিকবুত বাবে বৰ্তমানকে ফিল্ম বাব কুতীবাভে

হাকি ককা আকুমে আকুমে আকুমে— ককণে হোমিকো,
কইকো উহায়েব কক কখিবা হাখিবে ফিল্ম হোমণে
ককণে জোকাখি আগতে। বোব ককণেই
ককণা ককণে কক— যোব আবেব কক ককণে
ককণ কক—

কবী— কক, ককণাক কক। কক ককণাক কক (কাকণা)
কামিত পুখি ককণাক আবেব ককণা লাভিলা লাই-
কক— কক আখি ককণেইকো ককণে লাই— কক
ককিত মিকবুত, মিকবুত হাকিভাবে ককণেই
ককণাক— কক, কক— (ককণা)

কবী— কক, কক, ককণে— কক ককণাকণাক ককণ
ককণে— কাকণাক ককণেই ককণাক ককণে—

আৰ্ঘ্য— ককণেই কক, কক— আকিব ককণাক ককণ
লাই— ককণাক ককণেই কক ককণে লাই।

[ককণা বাবে আৰ্ঘ্য আকণাকি ককণা কাকণাক ককণ
ককণাক। কক ককণে ককণে ককণ আকণাকি ককণে।]
(ককণাক ককণে)

৭তম কৃষ্ণা

(কাকণাক— কক পুখী)

[ককণাক ককণাকি ককণে ককণাক মিকণাকি]

কক— কক কক, কক কক,— হে ককণাকণাকি কাকণাক
ককণে মিকণাকি ককণে ককণে—

কক— কক, ককণাক, মিকণাক,— ককণে মিকণাকি
ককণে ককণে— হি ককণে মিকণাকি— ককণে ককণে,
ককণ কক—

কক— হি কক, ককণে ককণাকি ককণে মিকণাকি
ককণে ককণে।

কক— কক, কক ককণে ককণে ককণাক, ককণাক
কক আকণাকি ককণে ককণাক ককণাকি ককণে ককণে
ককণেই ককণে ককণাকি ককণাক ককণেই ককণাক
ককণে ককণাকি ককণেই ককণাকি— ককণে ককণে।

বীৰ—কোঁকাত পুত্ৰ নব দেখাই হাখি গছে—
কোঁকাত সান্ধে—

কৃত—হাত তত, হাতেরে পুত্ৰ বিকৃত যদি হাতের—
হে ততত যোব আত বিকৃতনিং তিন তিন
আহাৰ, বাবা নেই, মূৰ নেই, কাঠিৰে হাবা নেই,
অববত গৌ নখানি লাখৈছে কুনিয়া আয়েতককৈ
—হা, তি জাকবতইহো?

বীৰ—উহানেত কীনাং?

কৃত—উহাৰ আইনেত কীতবতাত নব দেখাব হাবা
অকবলো—

(বিকৃত বাবো বিকৃত আকৌবিৰ বিকৃতানি)

বিকৃত—কীতে বীৰকি—মি পুত্ৰ কালোণ হোবে
বিকুলোকে মেবাবল আছিল

বীৰ—পুণ্য বিকৃত—(হমা তিন)

বিকৃত—হে মহাতত কৃতলাল—তিহাট সান্ধা জিহলোকে

কৃত—পুণ্য—বিকৃত (হমা তিন)

(জাখিৰ পুণ্য উহাৰ)

(মেপখো—সাবধান, সাবধান কোমিবাং আযাব হুতাবি
মেবাং আয়েততা উবা আই, উবা আই—)

[বম্বুতৰ বিকৃতানি। পখো বক কবিয়া উবা আইনা]

বিকৃত বাবো বিকৃত—আচানক, অখাটিক সাহস বিকৃত
তত হাবো বিকৃতকবে বম্বুবীত মেবাব তোমাব
কী কেমতা! এবে দেই পখো, তবাকবে এমা-
কাখাই এবে দেই—সাইলে—

বম্বুত—হা: হা: হা: কীকিৰ মেপখা—বম্বুবীতৰ কৃত
হুতাবি বম্বুবীত হাবাই লাগে—এপেইং বিকৃত
তত বিকৃত হাবো সান্ধতকবে খেই খেই বিকৃত
সহলৈ—তুবা কবে এবেদেই—আযাব সময় নেই—

বিকৃত—আচা আখাটিক হিংস বিকৃতকবকবে অক-
হেলা। পখো এবা দেই—সাইলে—(বিকুলো
কুলো)

বম্বুত—আযাব গকে অক কুলো বায়েইতে কবা নেই
—কীতে জাখিৰে আতকন কব—

বিকৃত—আহি আকৌবিৰ পাংকাল চেই—(কৃত)

বিকৃত বাবো বিকৃত হাবিলা। কৃতলাল
হাবো বীৰ মি তবাবমে কলকলকি বিয়া হাউলা।

বম্বুত—হা: হা: হা: চেই বম্বুতৰ পাংকাল চেই—কৃত
চৌমা চেই—মেতবান আহানাং বিকৃত হাবো
বিকৃত লৈক বেলেয়া হাবিলা হা হা: হা: অক
বম্বুবীত বম্বব কব—

(বম্বুত চৌমা সখীমেলা হাবো মেতবীমেলা হমজি)

সখী—অক হাবে, অক হাবে—আযাবে বম্বুতৰ অকত
কলকব—

চৌমা—হে বম্বুত বিকৃতবি—আহিমে হাবাকব তত।
আযাবে এবে খেই কুলোমে বিকৃত। কিয়া
আযাবে কুলোমেত বিকৃত আবলাইতা।

বম্বুত—হুণ, উবা কখাৰ কানা বাইতে, হবলেই বম্ব-
পুৰীত হাবা লাগে। পাপক কোল কবানিচেই
লাগে—কিহাৰ বানাং হোমাব কুটি অইতেই
লাগে বাইলে নবকতাব কবানিচেই লাগে—
অকাকি কৃত হাব—হাট সলৈ বম্বুবীং বিকৃত।
(সখী, চৌমা, বীৰ হাবে কৃতলালবে হাবিলা
সালকবলা)

হাবিলা—পুত্ৰ কোবাং বাইলেতা একা কব, একা কব

বম্বুত—হা: হা: হা: একা নেই, একা নেই—আমুমে,
আমুমে হাবিমেলা বম্বুতৰ পুত্ৰ।

(সখীহীন পড়িৰ)

৮ম কৃষ্ণ

(কৃতলাল হাবিলা বিকৃতানি। জিহাৰ কুনিয়া লৌকে
লগে বম্বুত হাবো)

কৃত—অক বম্ব, অক বম্ব, ওঁ বম্ব: বম্বাব ওঁ বম্ব: ববি
পুত্ৰ—

বম্বুত—হেই তত কি কেমতা অক মেব অকতত কৃত-

কিছু আইসেতো? যোগে বা ভাব ভেটতে—(বললো)

কুক—সামনেই যদি, কিন্তু যি সবকগুলো আইলু—কর
যব, কর যব—ওঁ যব: যবান্ত:—

বলদুত—বুড় ভড়, বামিরাকা আছে ওঁ যব: শিখর:
বুড় উই মেডমানিও ওঁ যব: যবান্ত: কুলভাতে
কিহান? অহামো ইকশন সারে সবহান পটামি
হান বার? মকশন বুটো—একাকাহি—যব
ভড়লো বামিরাকা—

কুক—ইকশনে সবহান পটো বামিরাকে ফিটে কিন্তু মাক
কোজ? একামাং কীহান কুল আছেওঁ? অহামো
বহামিগন সবহান শিলেহিলু—একাকাহি ইকশন সবহান
শিলু—একামেং উমাকো—বহামিগা বহমু এহামি
কিহান—একাহি—

বলদুত—ফিটে কর মৌশিগহো মাকহে—কোর মৌ:
শিটে মিহান হারো, আইলু: একাকাহি যি মেনামে
যব কিহান—ফিটে উমাকে যব ভড়: একাকাহি
ফিটীবার কোম কাবাক মেই।

কুক—(ফালসিয়া) কর যব, কর যব হামিকা বর্ধমান
কুশা—মাইনে যি মেইকোং হানুরে যিহ ফিটবে
যবো পুড়তে হামিগে মাকহো—উমোই ওঁ কশাম:
ফিলা একোং একোং মাইনেই এহামি জামা করে
মাকহিলু—

বলদুত—জাতি কর মেই যি মোব মাকগহো—

কুক—কর যব, কর যব—যব ভড়, যব ভিট, যব কর যব
যব মাকহে আইনেই মাকহে উমাক
যে ইকটি জামার মর্ডা লোক উমাক বর্ধমান
মাক যবকো হানু মেই। যব আহিল বুজো
ভবোজা মর্ডকটাকাবা। এমমি মেনামে মিকর
মাকর মৈস জাব মোহে মেকোং জাব উপাত মেই
এম মাক মাকগন মিহা উমাক মিকরকাবা—

বলদুত—অমাকিগন কর!

কুক—উমোই বুজব, বুজো ফিটীবার—কিহাম একোং

জাতি হামিগাটিবি মে জামোই ভড়কো কো: একা
মাইনতা আছে। বলদুতর প্রতাপ এহামোই প্রত্যক-
হাম—উমাকহে যব ভড় আইলুতা।

বলদুত—মাকহে জাতিগন বুজহামব যব লমাকো
বহামিগা মিকর একোং জামোই পাবা—

কুক—জাতিমে—

বলদুত—উমো জা—

কুক—কুশা কুশা মেইকোং কুশা কর যব, কর যব
ওঁ যব: যবান্ত:—ওঁ যব: মূর্খানুজাতি:
(যব মিকলানি)

যব—কিহান,

বলদুত—প্রমি যব বাজ

যব—একোং কিহা অমত জাতি বা মাকহোতা?

বলদুত—বর্ধমান একোং মাকগন যব ভড়লো মাক—

যব—মোব ভড়। অমাক—

কুক—ওঁ যব: যবান্ত:—ওঁ যব: মূর্খানুজাতি:—কর যব
কর যব (আহামিগা মাক মিকলানি)

যব—ওঁ একাকাহি একোং মোব কোম ভড় মেই কুলমে
মাকি পমলা মাকহোং মাকভড় জাব—যি হারো
আইলু কুল কিহান।

বলদুত—আমো কমিক,

কুক—ওঁ ভড় একোং হুবা জাবে আইমকা হারো ভড়
মাকহো হিমা ফিট। হুবাভা মৌমোই হামি
মাইনতা হারো কহিলা বমা মাকহে।

বলদুত—মেনামে কুক উমাক কাহ—

যব—যি মাকফিলা—আজিউ হামিগে ফিটেকহান মাক-
লো মিহান হারো আইলু। (এহামি)

কুক—কর অমাক ভড়কোং যব। কর জিহান মাকহো
যব। কর মেনামে যব। কর মাকফিলা মাক।
ওঁ যব: যবান্ত:—ওঁ হা: হা: হা: জাব ফিটা মেই,
মিকলান কোম জাব মাকহে পম একোং—যি জাব
কুশামে বাবা মাকহে—কোর জামা—করমাক

[illegible]

(4000 0000 0000 0000)

[illegible]

ସ୍ଥଳ — ୧ ନିହାତ ପ୍ରାଣୀର ମୌନତା । ୨୦୩ ତପେ ଚିତ୍ତରେ
ସମୟ

Abstract

ଉପର — ବାମପଟେ : ଜାତି-ସବୁ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା : ଶାବକ ଓ ଶଫା ଶାସିନ ଶାସକ ।

୧୫— ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କର ଏହି ଘୋର ଦୟାହୀନ ଚରଣ ଯୋଗେ
 ସେମାନେ ଶିକ୍ଷକ ମାନେ ଡିହାତରୁ ଯି ଡିହାତରୁ ଯି
 ଯୋଗାଣ କରି ଯି ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନ ଯୋଗାଣ ।

[illegible]

എന്നു— അതും, ആ വിഷയത്തിൽ ആ പരിചയം
 ആകട്ടെ ആ പരിചയം ;

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

ଆର୍ଦ୍ଧ-ଅବକାଶ ପରିଚାଳନା ଶାସନାବଳୀ ଉପରେ ଆଧାର
 ଥିବା ଏହି ଶାସନାବଳୀ — ଶାସନାବଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ
 ଶାସନାବଳୀ ଶାସନାବଳୀ ଶାସନାବଳୀ ଶାସନାବଳୀ
 ଶାସନାବଳୀ ଶାସନାବଳୀ ଶାସନାବଳୀ ଶାସନାବଳୀ

ସମ - ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଏହି ପ୍ରକାଶନ-କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା କରିବ।

୩-୧ - ଡାକ୍ତରୀ ସହକର୍ମୀ ସହକର୍ମୀ ଆଦି ସହକର୍ମୀ
 ସହକର୍ମୀ ସହକର୍ମୀ ସହକର୍ମୀ - ଡାକ୍ତରୀ ସହକର୍ମୀ
 ସହକର୍ମୀ ସହକର୍ମୀ -

97-0168

ପ୍ରଶ୍ନ — ଗୁରୁଜୀ କହନ୍ତି ଯେଉଁ କାଳେ । କରକାଣ୍ଡୀ ହୁଏ
ଆମର ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ତେଣୁ ଗୁରୁଜୀ କହନ୍ତି ଯେ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ
କହିଲେ କହନ୍ତି ଯେଉଁ କାଳେ । କହନ୍ତି ଯେ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ
କହିଲେ କହନ୍ତି ଯେଉଁ କାଳେ । କହନ୍ତି ଯେ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ

যম— ইয়ে একাকারগাই— কৈতে, কিঙ্কর,—

(কিঙ্কর বা যমদূতৰ হুৱানি । হমাদিয়া)

যমদূত— ধৰ্মৰাজ, আদেশ কৰিক।

যম— যোগা— নবকৰ নেতা চাৰিগো আহান একাকার
গাই এপেইং হাজিৰ অনাবকা জোনাদেগা—

যমদূত— ধৰ্মৰাজৰ আদেশ— (হমাদিয়া গুৱান)

ব্রজা— ভোৰ ইয়াইতি কাম এহানবকা ভোৰে থাকে
দেওবি যম—

যম— হবা কাম মাত্ৰই লগে লগে— এহান শাস্তৰ বাকহান—

(যমদূত নবকৰ চাৰিগো নেতালো হুয়েইল । থদিয়া
গুৱান । চাৰিগো নেতাই হাবিয়ে হমা দিলা) ।

১ নং নেতা— জয় ধৰ্মৰাজৰ জয়—

অন্য নেতা— জয় ধৰ্মৰাজৰ জয়, জয় ধৰ্মৰাজৰ জয়—

১নং নেতা— এডু, আদেশ কৰিক, এ অধম এতাই আপ-
নাৰ কিহান উপকাৰ কৰে পাবতাঙাইতা ?

যম— হুন, নবক নেতা, বিশেষ কাম আহানবকা ভোমাবে
ডাকদিবুতা । তুমি নবকৰ মানুহভাৰে যদি
বুঝা পাববাই উহান অইলে ভোমাবতা দলাখ' লাভ
অইতৈ । এবাকতে ঘনহান দিয়া হুন তুমি যদি
মৰ্ত্যাত জবম অয়া মি বাবো ব্রজাব ভক্ত অইতে
আপত্তি নাকৰাই উহান অইলে ভোমাবে নবকেত্ত
মুক্তি দিতো ।

হাবিহান— প্রজু আমাৰ কোনো আপত্তি নেই— একা-
কাৰ গাই আদেশ কৰিক ।

যম— বেল, এবাকতে হুন — তুমি মৰ্ত্যালোকে গিয়া ব্রজাব
মন্দিৰ, যম মন্দিৰ যমপুৰাণ, ব্রজাপুৰাণ বাবো
মংহিতা কিতা কিতা নুৰা কৰে লোকবিয়া নুৰা
নুৰা মন্ত হাজেয়া মানুহাং বিলানি লাগতৈ । চেইতা
তুমি পাবতাঙাইতা —

হাবিহান— অজু কোনো চিন্তা নেই— বন্দিৰে বন্দিৰে
মৰ্ত্যাহান বুজেইতাঙাই । কেতিব বি শেন্না এবাদেনা
নেই ।

ব্রজা— নিয়ায় হাবো অইলু, ভোমাব কথা হুনিয়া—
এবাকতে হুন সূক্ষম কৰেকুৰা ব্রজা মি—

হাবিয়ে— জয় ব্রজা (হমা দিলা)

ব্রজা— তুমি মৰ্ত্যাত গিয়া লৈক ইকবিয়া প্রচাৰ কৰানি
লাগতৈ — ব্রজা ভজলে, হবালো, ঘন-মন্দিৰ, বিদ্যা,
নুৰা বা পানি, বিশেষ উদ্ভাব, চাকুৰী, বেণাব
ভাগা এতা কিতা নানানভাব যুগাধাৰ অয়া ভক্তৰে
কুণা কৰতো । বাবো যম পূজা, যম ভজলে মানু
হুখত, পাশেত্ত মুক্তি শেন্না যমপুৰীত আনন্দ অয়া
থাইতাৰা । যম ভক্তৰ নবকভোগ নেই । যম
ধাৰ্মিক বাবো মানব প্রেমিক আগ' এতা কিতা
প্রচাৰ কবিয়া মানুৰে বুলানি লাগতৈ ।

যম— মোৰ ভক্ত যমপুৰীত আহানি কাংনেই ফুলৰ বথে
যমদূতে কাকবিয়া আনন্দধামে প্ৰদিতাই । মোৰ
মন্দিৰে দীপদান কৰলে তাৰ ভাগ্য থামপালগৰ
সাধে সাতয়া থাইতৈ ।

হাবিহান— প্রজু শিখতা কৰ, আপনাৰ আদেশ পালন
কৰতাঙাই । আৰ ডিল নাকবি একাকারগাই আদেশ
কৰ আমি নবকেত্ত মুক্তি অইক ।

যম— (দণ্ডগো ববিয়া) আজিও মোৰ হুকুমে নবকৰ
মানুহাৰি পাশেত্ত মুক্তি শেইলা— তুমি মুক্ত ।

ব্রজা— মি ব্রজা আদেশ কৰোবি মুক্তি শেইলা আয়া
হাবি মৰ্ত্যালোকে নাঙ কৰা বংশত জবম অকা—
(বাজানা)

আৰ্ঘ্যা— যম, এবাকতে মৰ্ত্যৰ মানু কয় কবিয়া সমতা
বন্ধা কৰানি লাগতৈ । উহানেতে মৰ্ত্যালোকে অতি-
মজব, মড়কী, নানান ব্যাধি, বৈচাল, যুদ্ধ এতাকি-
ভালো মানুহাবিয়া হুদালা অইতৈ । নবকদি বুলানি
লাগতৈ— কিয়া বুজে নবক কোন অবহাতেই থালি
ঘনা থকনেই । নাইলে আমাৰ বাৰুদীতি বাবো
লাজলে যিডেয়া ।

যম— আৰ ডিল নেই মৰ্ত্যৰমানু কয়কৰতো ডব নেই ।
আৰ্ঘ্যা— এবাকতে হাবিহানে মাত— জয় ব্রজা, জয়
যম—

হাবিহান— (উবা অয়া) জয় ব্রজা, জয় যম, জয় ব্রজা,
জয় যম । মৰ্ত্যাহান তকসকাৰ কৰিকণা ।
(পদাহান পড়িল)

সমাপ্ত

নিৰাগদ প্ৰসৱৰ বাবে

গৰ্ভাবস্থাত, প্ৰসৱৰ সময়ত আৰু প্ৰসবোত্তৰ কালত, চৰকাৰী চিকিৎসানুষ্ঠানৰ সহায় লওক।
চৰকাৰী চিকিৎসানুষ্ঠান সমূহত গৰ্ভৱতীয়ে প্ৰসৱপূৰ্বক, প্ৰসৱকালীন আৰু প্ৰসবোত্তৰ
সেৱাসমূহ বিনামূলীয়াকৈ আশ্বৰ্য্যকৰণ হয়।

গ্ৰাম্যায়ত প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত খাইৰ আৰু স্বাস্থ্যকৰ্মীয়ে স্বাস্থ্য উপকেন্দ্ৰৰ যোগেদি গ্ৰেণে
সেৱা আগবঢ়ায়।

মনত ৰাখিব

হস্তিটেনত কিম্বা—খাইৰ সাহায্যত ঘৰতে প্ৰসৱ কৰোৱাটো আৰু কেচুৰাৰ সুৰক্ষাৰ
বাবে অতি প্ৰয়োজনীয় কথা।

অসম চৰকাৰৰ স্বাস্থ্যসেৱা সঞ্চালক (জনসংযোগৰ দ্বাৰা প্ৰচাৰিত।)

আপুনি আপোনাৰ বাজাখন চাইছেনে ?

আপুনি দেখা বহুঠাইতকৈও আকৰ্ষণীয় ঠাই আছে
হয়তো সেইকথা জনাব পাছতো আপুনি কলৈকো ওলাই যাব পৰা
নাই। তেনেহলে শীতৰ ফৰকাল বতৰ আৰু উমাল বদ'ত আবিষ্কাৰ
কৰক এই মোহনীয় বাজাৰ আকৰ্ষণীয় ঠাই। তাৰ অনুপম
সৌন্দৰ্য্য বাশিয়ে আজিও আপোনাক হাতবাউলি মাতে। কাজিৰঙা
ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ বনৰীয়া জীৱ-জন্তু, শিৱসাগৰৰ প্ৰাচীন কীৰ্তি-
চিহ্ন, চান্দুৰি আৰু ভালুকপুঙৰ নৈসৰ্গিক শোভা; হাজো,
মদন কামদেৱৰ অতুলনীয় সম্পদ অথবা চিলঙলৈ সহজ ভ্ৰমণ।

বিতং তথাৰ বাবে যোগাযোগ কৰক—

পৰিচালক সঞ্চালক

অসম ৰাজ্যিক গৰ্হাট্টাৰ উন্নয়ন নিগম

ষ্টেচন ৰোড, গুৱাহাটী—৭৮১০০১